

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Lauri Kokkinen

Kestävyyseraportointi strategisena työkaluna

Laskentatoimen ja rahoituksen
akateeminen yksikkö.
Pro gradu -tutkielma.
Laskentatoimen ja tilintarkastuksen
maisteriohjelma.

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Laskentatoimen ja rahoituksen akateeminen yksikkö.**

Tekijä:	Lauri Kokkinen		
Tutkielman nimi:	Kestävyysraportointi strategisena työkaluna		
Tutkinto:	Kauppateiden maisteri		
Oppiaine:	Laskentatoimen ja tilintarkastuksen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Benita Gullkvist		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	102

TIIVISTELMÄ:

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli luoda sisällönanalyysin ja tilastollisten menetelmien kautta pisteytysmalli, jolla yritysten vastuullisuustoimia voidaan arvioida helposti ja johdonmukaisesti. Tutkimus on ajankohtainen, koska EU:n uudet kestävyysraportoinnin standardit (ESRS) ovat tiukentaneet vaatimuksia yrityksille. Yrityksillä, sijoittajilla ja sääntelyviranomaisilla on kasvava tarve ymmärtää ja vertailla ESG-tietoa, mutta sen hajanaisuus ja tulkinnanvaraisuus ovat aiemmin rajoittaneet tehokasta arviointia. Tämän tutkimuksen tavoite helpottaa yritysten ESG-raportoinnin vertailemista ja toimii strategisena työkaluna kestävän kehityksen tavoitteissa myös yrityksille.

Tutkimus on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa suoritettiin laadullinen sisällönanalyysi, jossa käytettiin 46 teollisuusyrityksen satunnaisotosta vuosien 2023 ja 2024 raportoinnista, joissa tunnistettiin seitsemän toistuvaa ESG-teemaa. Koko perusjoukko koostui Nasdaq Nordic Large Cap -listan teollisuusyrityksistä, joita oli tutkimuksen hetkellä 52 kappaletta. Näistä muodostettiin analyysimuuttujat: 1) Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta, 2) ESG-mittarit ja seuranta, 3) ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus, 4) Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi, 5) Kiertotalous ja resurssitehokkuus, 6) ESG osana liiketoiminnan ohjausta ja 7) Sidosryhmävaikutukset. Näihin pohjautuen rakennettiin pisteytystaulukko, jonka avulla yritysten raportointia voitiin mitata ja vertailla.

Toisessa vaiheessa suoritettiin kvantitatiivinen analyysi, joka sisälsi keskiarvovertailuja, korrelaatiotarkasteluja, regressiomallinnusta ja faktorianalyysin. Tulokset osoittavat, että ESG-raportointi on kehittynyt merkittävästi vuosien 2023 ja 2024 välillä. Erityisesti heikommin suoriutuneet yritykset paransivat pisteytystään, mikä viittaa sääntelyn (ESRS) vaikuttavuuteen. Regressiomallin perusteella tietyt ESG-teemat, erityisesti hiilijalanjälki, mittaristo ja varmennus selittivät merkittävässä määrin raportoinnin kehitystä. Lisäksi liikevaihdon ja ESG-tason välillä havaittiin selvä positiivinen korrelaatio molempina vuosina.

Tutkimuksessa asetettiin viisi hypoteesia, jotka liittyivät ESG-raportoinnin kehitykseen, siihen vaikuttaviin tekijöihin ja yrityksen kokoon. Kaikki hypoteesit saivat empiiristä tukea ja jäivät voimaan. Näin ollen tutkimuksen pisteytysmalli osoittautui toimivaksi ja tilastollisesti päteväksi välineeksi yritysten ESG-raportoinnin arviointiin. Tutkimuksen tulokset tarjoavat käytännön hyötyä yrityksille, jotka voivat hyödyntää mallia kehittääkseen raportointiaan strategisesti. Lisäksi sijoittajat, analyytikot ja viranomaiset voivat käyttää pisteytystä yritysten ESG-suorituksen vertailuun. Tulevaisuuden tutkimuksessa mallia voitaisiin testata ja laajentaa muihin toimialoihin tai EU-tason vertailuihin.

AVAINSANAT: Vastuullisuusraportointi, ESG, ESRS-standardi, CSRD, kaksoisolennaisuus

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Motivaatio	7
1.2	Tavoitteet ja tutkimuskysymykset	9
1.3	Rajaukset	11
1.4	Tutkimuksen eteneminen	13
2	Kestävä kehitys ja yritysvastuu	14
2.1	Vastuullisuuden osa-alueet	16
2.2	Legitimiteettiteoria	19
2.3	Raportointi, lait ja määräykset	20
2.4	Kaksoisolennaisuuden määritelmä	25
2.4.1	Taloudellinen olennaisuus	27
2.4.2	Vaikutusperusteinen olennaisuus	29
2.5	Yritysvastuun arviointi	31
2.6	Esimerkkitutkimuksia	33
2.6.1	Pakollisen raportoinnin vaikutus ESG-suorituskykyyn	35
2.6.2	Sääntelyn vaikutus ESG-raportointiin: CSRD ja ESRS	36
2.7	Hypoteesit	37
2.8	Teoreettisen viitekehyksen yhteenveto	40
3	Menetelmät	43
3.1	Laadullinen sisällönanalyysi	44
3.2	Kvantifiointi	45
3.3	Kvantitatiivinen tutkimus	46
3.4	Tilastollinen analyysi ja muuttujien yleistettävyys	48
3.5	Tutkimuksen eteneminen	50
3.6	Otoskoon valinta	52
4	Tulokset	54
4.1	Sisällönanalyysi	54
4.2	Avainsanat	58

4.3	Kvantifiointi	62
4.4	Kvantitatiivinen tutkimus	65
4.4.1	Kuvaileva tilastollinen analyysi	66
4.4.2	Parillinen t-testi	70
4.4.3	ESG-kehitystä selittävät tekijät	73
4.4.4	Yrityksen koon ja ESG-raportoinnin välinen yhteys	78
4.4.5	Vuoden 2024 ESG-teemojen yhteys	82
4.4.6	Faktorianalyysi ja sen vaikutus ESG-kehityksen arviointiin	85
5	Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset	89
5.1	Hypoteesien ja tutkimuskysymysten tarkastelu	89
5.2	Johtopäätökset	92
5.3	Keskustelu	94
	Lähteet	97
	Liitteet	102
	Liite 1. Esimerkki kvantifioinnista.	102

Kuvat

Kuva 1. Alustava otoskoko.	53
Kuva 2. Korjattu otoskoko.	53
Kuva 3. Cronbachin alfa 2023.	66
Kuva 4. Mallin yhteenveto.	83

Taulukot

Taulukko 1. Jaottelutaulukko.	50
Taulukko 2. Vakavuusasteikko.	52
Taulukko 3. Muuttujat ja avainsanoja.	61
Taulukko 4. Arviointiasteikko.	63
Taulukko 5. Pisteytyksen arviointi.	64
Taulukko 6. Kuvailevat tilastot.	68
Taulukko 7. Keskiarvot.	69
Taulukko 8. T-testi.	71
Taulukko 9. Korrelaatio 2023.	74
Taulukko 10. Korrelaatio 2024.	77
Taulukko 11. Korrelaatio liikevaihtoon 2023.	79
Taulukko 12. Korrelaatio liikevaihtoon 2024.	81
Taulukko 13. Regressiomallin kertoimet 2024.	84
Taulukko 14. Faktorianalyysin faktorimatriisi 2023 ja 2024.	86
Taulukko 15. Selitetty kokonaisvaihtelu 2023 ja 2024.	87

1 Johdanto

Suomalaiset yritykset toimivat globaalissa ympäristössä, jossa kestävyysnäkökohdat ovat yhä tärkeämpiä. Suomessa kestävän kehityksen edistäminen on lainsäädännön ja politiikan tasolla vahvasti tuettu ja suomalaiset yritykset ovat olleet edelläkävijöitä erityisesti ympäristöasioissa (Opetushallitus, 2024). Esimerkiksi lainsäädäntö, kuten Euroopan Unionin (EU) kestävän rahoituksen taksonomia (2020/852/EU), ohjaa yrityksiä raportoimaan ympäristövaikutuksistaan tietyillä standardeilla ja varmistamaan liiketoimintalinjan kestävän kehityksen periaatteiden kanssa (Euroopan parlamentti, 2025).

Yritysraportoinnin perinteinen malli on keskittynyt yleisesti lähinnä taloudellisiin tuloksiin. Tällainen taloudellinen raportointi on suunnattu osakkeenomistajille, pankeille ja viranomaisille, mutta se on jättänyt ympäristövaikutukset huomioimatta. Kestävä kehitys on tuonut yritysraportointiin uusia ulottuvuuksia, joissa pyritään raportoimaan myös yritysten ympäristö- ja sosiaalisista vastuista (Niskala ja muut, 2019). Yritysraportointi on kehittynyt monivaiheiseksi ja kattavaksi työkaluksi, jossa taloudellisten tietojen lisäksi raportoidaan myös kestävän kehityksen mittareita.

Suomessa yritysraportointia säädellään muun muassa Suomen tilintarkastajaliiton ja lain kautta. Kestävyysraportointi on olennainen osa yritysten vastuullisuutta ja se on osa laajempaa yhteiskunnallista vastuullisuus- ja ympäristöohjelmaa, johon myös valtion toimet ja EU:n säädökset vaikuttavat. Kestävyysraportoinnissa käytetyt mittarit vaihtelevat yrityksittäin, mutta yhä useammin yritykset käyttävät ulkopuolisia arviointeja ja sertifikaatteja todentamaan omia väittämiään (Suomen tilintarkastajat, 2025).

Kestävän kehityksen rooli yritysraportoinnissa on kasvanut globaalisti erityisesti 2000-luvun alusta lähtien. Yksi merkittävimmistä kehitysvaiheista oli Global Reporting Initiative (GRI) -raportointikehyksen syntyminen, joka tarjosi yrityksille selkeät ohjeet ja standardit kestävän kehityksen raportointiin (Global Reporting Initiative, 2025). GRI:n

lisäksi monet muut kansainväliset järjestöt ja aloitteet, kuten YK:n Global Compact ja OECD:n vastuullisen liiketoiminnan periaatteet, ovat vaikuttaneet siihen, miten yritykset raportoivat vastuullisuudestaan (Global Reporting Initiative, 2025).

ESRS-määräysten vaikutukset ulottuvat myös sijoittajiin ja muihin sidosryhmiin, jotka saavat aiempaa tarkempaa ja vertailukelpoisempaa tietoa yritysten vastuullisuudesta (European Commission, 2023). Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi rahoituspäätöksiin, sillä yritykset, jotka noudattavat European Sustainability Reporting Standardeja (ESRS) ja osoittavat vahvaa kestävän kehityksen hallintaa, voivat houkutella enemmän vastuullisia sijoittajia (EFRAG, 2022). Vaikka ESRS-määräykset tarjoavat kattavan kehyksen kestävyysraportoinnille, niiden toimeenpano voi olla yrityksille haastavaa. Raportoinnin laajuus ja syvyys vaativat merkittäviä resursseja ja uusia prosesseja. Lisäksi yritysten on seurattava jatkuvasti sääntelyn kehitystä ja varmistettava, että niiden raportointi vastaa ajankohtaisia vaatimuksia (KPMG, 2023).

1.1 Motivaatio

Kestävä kehitys on noussut keskeiseksi teemaksi niin globaalilla kuin paikallisellakin tasolla ja se on vaikuttanut merkittävästi yritysmaailmaan. Yritykset ympäri maailmaa ovat yhä enemmän tietoisia ympäristövaikutuksistaan ja sosiaalisista vastuistaan, mikä on saanut aikaan laajamittaisia muutoksia liiketoimintastrategioissa. Tämän seurauksena yritysraportointi on kokenut muutoksia, sillä sidosryhmät, kuten sijoittajat, asiakkaat ja lainsäätäjät, odottavat yhä enemmän läpinäkyvyyttä yritysten kestävän kehityksen toimista.

Brundtlandin raportin (1987) mukaan ”kestävä kehitys voidaan määritellä kehitykseksi, joka vastaa nykyhetken tarpeisiin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa”. Se kattaa kolme keskeistä ulottuvuutta: ympäristön, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden (Euroopan unioni, 2025). Yrityksille tämä tarkoittaa, että niiden on tasapainotettava taloudellinen kasvu, ympäristövastuu ja sosiaalinen

hyvinvointi. Vastuullisuusraportointi liittyy vahvasti Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) kestävä kehityksen tavoitteisiin SDG (Sustainable Development Goals). SDG:t ovat globaali kehys, jonka avulla yritykset, organisaatiot ja valtiot voivat edistää kestävä kehitystä (Yhdistyneet kansakunnat, 2025). Monet yritykset viittaavat SDG-tavoitteisiin vastuullisuusraporteissaan osoittaakseen, miten niiden toimet ja strategiat edistävät näitä globaaleja tavoitteita. Tässä yhteydessä yritysraportointi toimii tärkeänä välineenä, jonka avulla yritykset voivat kertoa sidosryhmilleen kestävä kehityksen tavoitteistaan, toimistaan ja tuloksistaan.

Harmaalan ja Jallinojan (2013) mukaan kestävä kehitys on monivaiheinen prosessi, joka ulottuu yrityksen liiketoiminnan ytimeen, jossa ympäristönäkökohtien huomioiminen on yksi tärkeimmistä elementeistä. Siihen sisältyy muun muassa energiatehokkuus, jätehuolto, vedenkulutuksen minimointi ja kestävä raaka-aineen hankinta. He lisäävät mukaan myös sosiaaliset näkökohdat, jotka käsittävät muun muassa työolosuhteet, ihmisoikeudet, monimuotoisuuden edistämisen sekä yhteisöjen tukemisen. Taloudellinen kestävyys puolestaan tarkoittaa yrityksen kykyä säilyttää pitkän aikavälin taloudellinen vakaus, samalla huomioiden ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset (Harmaala & Jallinoja, 2013).

Tämän tutkimuksen taustalla on tarve vastata näihin haasteisiin, jonka EU:n uusi kestävyysraportointidirektiivi ja ESRS-standardit ovat tuoneet yritysmaailmaan. Yrityksiltä edellytetään yhä laajempaa ja systemaattisempaa vastuullisuustietojen raportointia, mutta käytännön soveltaminen on vielä osin hajanaista ja vaikeasti vertailtavaa. Tässä kontekstissa tutkimuksen motivaationa on halu kehittää menetelmä, jonka avulla yritysten kestävyysraportointia voidaan arvioida johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Selkeää arviointia tarvitsevat niin sidosryhmät kuin myös yritykset itse.

Pisteytysmallin tavoite on lisätä ESG-raportoinnin ymmärrettävyyttä ja vertailtavuutta myös sellaisten sidosryhmien näkökulmasta, joilla ei ole syvällistä osaamista vastuullisuusraportoinnin teknisestä sisällöstä. Malli yksinkertaistaa ja konkretisoi

monimutkaista ESG-tietoa numeeriseen muotoon, jolloin yritysten vastuullisuustoimien tasoa ja kehitystä voidaan havainnollistaa selkeämmin.

Tämä läpinäkyvyyden lisääntyminen toimii myös yrityksiä ohjaavana tekijänä. Kun ESG-suoriutumista voidaan mitata ja vertailla systemaattisesti, paine yritysten johdolle kasvaa siirtää vastuullisuusstrategiat raportoinnista operatiiviseen ja strategiseen ohjaukseen. Yritykset eivät voi enää tyytyä täyttämään vain minimivaatimuksia tai vastaamaan standardien teknisiin vaatimuksiin, vaan niiden on tuotettava sisältöä, joka kestää sekä ulkoista arviointia että vertailua kilpailijoihin.

Malli siis "pakottaa" yritykset pohtimaan vastuullisuustyötään osana strategista kokonaisuutta. ESG-raportointi muuttuu näin välineeksi, jolla yritys osoittaa johdonmukaisesti, kuinka vastuullisuustavoitteet on integroitu liiketoimintamalliin, riskienhallintaan ja pitkän aikavälin arvonluontiin. Tämä kehitys on linjassa ESRS-standardien ja kaksoisolennaisuuden vaatimusten kanssa, mutta vie niitä käytännössä pidemmälle, raportoinnista tulee osa yrityksen kilpailuasemaa ja strategista profilointia markkinoilla.

Lisämotivaationa tutkimukselle on kaksoisolennaisuusperiaate. ESRS:n ydinajatus vaatii yrityksiltä uudenlaista tulkintaa siitä, mitä tietoa pidetään merkityksellisenä raportoinnissa. Tähän liittyy sekä vaikutusperusteinen että taloudellinen näkökulma, joiden yhteensovittaminen edellyttää selkeitä rakenteita ja malleja. Tämän työn kautta pyritään tarjoamaan sekä teoreettisesti perusteltu että empiirisesti testattu analyysikehikko, joka voi tukea paitsi yksittäisten yritysten kehitystyötä myös laajempaa tutkimusta ja sääntelyn vaikuttavuuden arviointia.

1.2 Tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tähän tutkimukseen on päädytty, koska ESRS tuo yrityksille uudenlaisen veloitteen raportoinnin yhdenmukaistamiseen, mutta sen vaikutuksia käytännön raportointiin ei

ole vielä systemaattisesti analysoitu. Sijoittajan näkökulmasta yritysten vastuullisuuden arviointi vaatii perehtymistä ja on aikaa vievää, lisäksi sen käyttäminen yritysten vertailuun on hankalaa. Erityisesti kaksoisolennaisuuden periaatteen soveltaminen yritysraportoinnissa tuo uusia haasteita, sillä se vaikuttaa siihen, mitkä kestäväyyteen liittyvät asiat yritykset kokevat merkittäviksi ja miten niitä tuodaan esiin.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kehittää selkeä ja vertailukelpoinen malli, jonka avulla yritysten ESG-raportointia voidaan arvioida systemaattisesti. Mallin avulla pyritään tunnistamaan vastuullisuusraportoinnin keskeiset teemat, mittaamaan niiden esiintyvyyttä sekä tarkastelemaan, miten yritykset painottavat eri osa-alueita vastuullisuusviestinnässään. Tutkimus tarjoaa hyödyllistä tietoa erityisesti yrityksille, jotka haluavat kehittää raportointinsa laatua ja yhdenmukaisuutta. Samalla se palvelee sijoittajia ja analyytikoita tarjoamalla vertailtavaa ja mitattavaa tietoa yritysten ESG-toimista. Myös lainsäätäjät ja sääntelyviranomaiset voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia arvioidessaan ESRS-standardien käyttöönoton vaikutuksia käytännön raportointiin ja sen kehittämiseen yrityskentässä.

Tutkimus jakautuu kahteen päävaiheeseen, laadulliseen sisällönanalyysiin ja kvantitatiiviseen analyysiin. Laadullisen analyysin tavoitteena on tunnistaa systemaattisesti esiintyvät teemat ja niiden perusteella muodostaa muuttujat, joita voidaan käyttää kvantitatiivisessa tarkastelussa. Kvantifiointi ja kvantitatiivinen analyysi keskittyy näiden muuttujien testaamiseen ja arviointiin. Tarkoituksena on selvittää, voidaanko muuttujia käyttää johdonmukaisesti yritysten raportointierojen mittaamiseen ja yleistää tuloksia koko perusjoukkoon. Lopullisena päämääränä on rakentaa malli, jonka avulla voidaan pisteyttää ja vertailla yritysten raportointikäytäntöjä keskenään.

Kvantitatiivisen analyysin tavoitteet:

- Testata laadullisessa analyysissä muodostettujen muuttujien, eli ESG-teemojen, toimivuutta ja pätevyyttä.

- Selvittää, voidaanko muuttajat yleistää koko perusjoukkoon ja käyttää yritysten raportointikäytäntöjen vertailuun.
- Kehittää pisteytysmalli, jonka avulla yritysten kestävyysraportointia voidaan vertailla objektiivisesti.

Kvantitatiivinen osuus ja pisteytys testataan myös hypoteeseilla sen jälkeen, kun muuttajat on luotu. Lisäksi kvantitatiivisessa osiossa arvioidaan tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia, jotta voidaan varmistaa, että kehitetty malli mittaa tarkoituksenmukaisesti yritysraportoinnin eroja ja yhteneväisyyksiä. Tämä auttaa varmistamaan, että tutkimuksen tulokset ovat luotettavia ja yleistettävissä.

1.3 Rajaukset

Kestävä kehitys ja yritysraportointi ovat laajoja ja monivaiheisia käsitteitä, jonka vuoksi tutkimus on rajattu näiden olennaisiin osa-alueisiin. Tämä tutkimus keskittyy Nasdaq Nordic Large Cap -listan teollisuusyrityksiin, koska ne edustavat vakiintuneita, kansainvälisesti toimivia suuryrityksiä, joiden raportointikäytännöt ovat kattavia ja yhdenmukaisempia. Tutkimuksen aikana niitä oli Nasdaqin Nordic listalla 52 kappaletta. Rajaus tukee tutkimuksen luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta, koska yritysten koko ja toimialan ominaispiirteet vaikuttavat siihen, miten ne soveltavat ESRS-standardia raportoinnissaan (YK, 2025).

Teollisuusyritykset ovat näkyvässä asemassa kestävän kehityksen ja vastuullisuusraportoinnin kannalta sillä niiden toiminnalla on usein merkittäviä ympäristövaikutuksia. Näitä vaikutuksia voidaan mitata konkreettisesti esimerkiksi hiilidioksidipäästöinä, energiankulutuksena, luonnonvarojen käytön kautta sekä sosiaalisina vaikutuksina, kuten työoloina ja toimitusketjujen eettisyytenä (Kaskinen, 2013). Kaksoisolennaisuuden arviointi on tällaisissa yrityksissä helpompaa, koska sekä

taloudelliset että vaikutusmaterialiteetin tekijät ovat selkeästi mitattavissa ja dokumentoitavissa.

Nasdaq Nordic Large Cap -listan yrityksillä on velvollisuus noudattaa tiukkoja raportointistandardeja ja niiden vastuullisuusraportoinnin pitäisi olla kattavaa (YK, 2025). Tämä parantaa tutkimuksen luotettavuutta ja mahdollistaa vertailun eri yritysten välillä ilman, että tiedon laadusta tai saatavuudesta syntyy suuria eroja. Näin voidaan paremmin arvioida ESRS-standardin vaikutuksia raportoinnin painopisteisiin ja aineiston käsittelyyn.

Tutkimuksesta rajataan pois pankit ja rahoituslaitokset, koska niiden vastuullisuusraportointi keskittyy pääasiassa sijoitus- ja rahoituspäätösten kautta ilmeneviin epäsuoriin vaikutuksiin. Pankkisektorin vastuullisuus liittyy esimerkiksi vihreään rahoitukseen ja sijoitusriskien hallintaan, kun taas teollisuusyritysten vaikutukset ovat suurempia ja konkreettisia, kuten päästöt, energiankulutus ja luonnonvarojen käyttö (Kallunki, 2022, s. 222–225). Näiden kahden toimialan raportointikäytännöt ovat merkittävästi erilaisia, mikä vaikeuttaisi vertailua ja edellyttäisi täysin erilaisten mittareiden käyttöä. Pankkien raportoinnin pääpaino on rahoitusmarkkinoiden vakauden ja sijoituspäätösten kestävydessä, kun taas teollisuusyritysten raportointi käsittelee suoria ympäristövaikutuksia (Finanssivalvonta, 2025).

Rajaus vain Nasdaq Nordic Large Cap -listan teollisuusyrityksiin tukee tutkimuksen fokusointia ja syvällisyyttä. Laajempi aineisto, kuten kaikkien EU-listattujen yritysten tarkastelu, voisi tehdä analyysistä hajanaisemman ja vaikeuttaisi yhdenmukaisten johtopäätösten tekemistä. Tämä rajaus mielestäni mahdollistaa yritysraportoinnin täsmällisemmän arvioinnin ja luo perustan vertailulle yritysten välillä. Lisäksi se tukee tutkimuksen tavoitteita muodostaa yhteneväiset muuttujat.

1.4 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimus rakentuu kahdesta päävaiheesta: laadullisesta sisällönanalyysistä ja sitä seuraavasta kvantitatiivisesta analyysistä. Ensimmäisessä vaiheessa analysoidaan vuosien 2023 ja 2024 ESG-raportteja, joiden pohjalta tunnistetaan seitsemän keskeistä vastuullisuusteemaa. Näistä muodostetaan muuttujat, jotka pisteytetään ja muunnetaan tilastolliseen analyysiin soveltuvaan muotoon. Toisessa vaiheessa näitä muuttujia tarkastellaan kvantitatiivisesti korrelaatio-, regressio- ja faktorianalyysin keinoin.

Tutkimus etenee johdonmukaisesti viidessä pääluvussa. Ensimmäinen luku esittelee tutkimuksen motivaation, tavoitteet, tutkimuskysymykset. Lisäksi siinä määritellään tutkimuksen rajaukset ja perustellaan tutkimuksen ajankohtaisuus sekä kontribuutio. Toinen luku käsittelee yritysvastuun keskeisiä käsitteitä, kaksoisolennaisuusperiaatetta, ESRS-sääntelykehystä sekä sisällönanalyysin ja pisteytysmallin teoreettisia perusteita. Luvun lopussa esitetään tutkimuksen hypoteesit.

Kolmannessa luvussa kuvataan laadullisen sisällönanalyysin toteutus, kvantifioinnin vaiheet, kvantitatiivinen analyysi sekä kehitetyn mallin testaus. Lisäksi esitellään tutkimusaineisto ja otos. Neljäs luku esittää sisällönanalyysin tulokset, avainsanojen ja muuttujien muodostamisen, pisteytyksen sekä tilastolliset analyysit vuosien 2023 ja 2024 ESG-datasta. Luvussa käsitellään myös hypoteesien testaaminen ja suoritetaan faktorianalyysi. Viides ja viimeinen luku tarkastelee hypoteesien paikkansapitävyyttä empiiristen tulosten perusteella, tiivistää tutkimuksen keskeiset löydökset ja pohtii niiden merkitystä. Lisäksi arvioidaan kehitetyn mallin käyttökelpoisuutta ja esitetään ehdotuksia jatkotutkimukselle.

2 Kestävä kehitys ja yritysvastuu

Kestävä kehitys on monialainen käsite, joka yhdistää ympäristöön, talouteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvät näkökulmat. Sen perusajatus on vastata nykyhetken tarpeisiin vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia täyttää omat tarpeensa (YK, 2025). Määritelmää käsiteltiin ensimmäisen kerran YK:n Brundtlandin komission raportissa vuonna 1987, jonka mukaan kestävä kehitys on sekä globaalin että paikallisen toiminnan perusta. Tavoitteena oli tasapainottaa taloudelliset, sosiaaliset ja ekologiset intressit, jotta kehitys olisi pitkällä aikavälillä kestävä ja oikeudenmukaista kaikille (World Commission on Environment and Development, 1987).

Kestävä kehitys rakentuu kolmelle ulottuvuudelle, ympäristölliselle, taloudelliselle ja sosiaaliselle kestävyydelle. Ympäristöllinen kestävyys keskittyy luonnonvarojen ja ekosysteemien suojeluun (YK, 2025). Tämä tarkoittaa esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillitsemistä, luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja luonnonvarojen kestävää käyttöä. Taloudellinen kestävyys puolestaan edellyttää resurssien vastuullista ja tehokasta hallintaa siten, että taloudellinen kasvu ei vaaranna ympäristöä tai yhteiskuntaa (YK, 2025). Talouden tulee tukea hyvinvoinnin kasvua, mutta sen on tapahduttava kestävällä tavalla. Sosiaalinen kestävyys korostaa oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa (YK, 2025). Tähän kuuluu esimerkiksi köyhyyden vähentäminen, sekä koulutuksen saatavuuden ja ihmisoikeuksien edistämisen.

Yritystoiminnassa kestävä kehitys näkyy vastuullisuusstrategioiden, ESG-kriteerien ja raportoinnin kautta. Yritykset ovat keskeisessä asemassa kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa, sillä ne voivat pienentää hiilijalanjälkeään, edistää energiatehokkuutta ja varmistaa työntekijöidensä hyvinvoinnin (YK, 2025). Kestävä kehitys on siis osa yritysten strategista johtamista ja sen vaikutukset näkyvät laajasti yhteiskunnassa. Kansainvälisellä tasolla kestävä kehityksen periaatteet on sisällytetty esimerkiksi YK:n (2000) Global Compact -aloitteeseen, joka ohjaa yrityksiä toimimaan vastuullisesti.

Suomi on sitoutunut YK:n (2015) Agenda 2030 -tavoitteisiin ja pyrkii edistämään kestävästä kehitystä kansallisella tasolla. Suomen kestävästä kehityksen yhteiskuntasitoumus, "Suomi, jonka haluamme 2050", tarjoaa viitekehyksen kestävästä kehityksen edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa (Valtioneuvosto, 2025). YK:n (2015) tavoitteissa korostetaan ilmastonmuutoksen hillintää, kiertotalouden edistämistä ja sosiaalisen tasa-arvon vahvistamista. Suomi on ollut monessa suhteessa edelläkävijä kestävästä kehityksen integroimisessa politiikkaan, mutta haasteita riittää edelleen erityisesti ekologisen jalanjäljen pienentämisessä (Valtioneuvosto, 2025).

Euroopan komission (2011) määritelmän mukaan yritysvastuu kattaa yritysten vastuun taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksistaan. Siihen sisältyy myös yrityksen toiminnan eettisyys ja kestävät periaatteet sekä niitä seuraavat vaikutukset yhteiskunnassa. Yritysvastuun käsitteellä on pitkä historia ja sen merkitys on Amin-Chaudhry (2016) mielestä kehittynyt vuosikymmenten saatossa vastaamaan muuttuvia yhteiskunnallisia odotuksia ja taloudellisia realiteetteja. Hänen mukaansa ensimmäisten työläinsäädäntöjen myötä työoloja alettiin säädellä ja ammattiyhdistysliike alkoi vaikuttaa yritysten toimintatapoihin. Toisen maailmansodan jälkeen globalisaation ja talouskasvun myötä yritysten vaikutusvalta kasvoi entisestään ja yhteiskunnalliset odotukset niiden vastuullisuudesta lisääntyivät (Amin-Chaudhry, 2016).

1970-luvulla yritysvastuun käsite alkoi saada nykyisen muotonsa, kun yhdysvaltalainen taloustieteilijä Milton Friedman (1970) esitti, että yrityksen ainoa vastuu on tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen. Tämän jälkeen kuitenkin monet yritykset alkoivat omaksua laajempaa vastuullisuusajattelua, ja yritysvastuun käsite alkoi laajentua kattamaan myös sosiaaliset ja ympäristölliset näkökohdat (Amin-Chaudhry 2016, 188–193). 2000-luvulla yritysvastuusta on tullut osa liiketoiminnan suunnittelua ja monet yritykset raportoivat vuosittain vastuullisuustoimistaan. Kuluttajien ja sidosryhmien kasvavat odotukset sekä kansainväliset sopimukset, kuten YK:n kestävästä kehityksen tavoitteet, ovat vahvistaneet vastuullisuuden merkitystä yritysmaailmassa.

Vaikka yritys vastuulla on monia eri ulottuvuuksia, sen ytimessä on ajatus siitä, että yritykset eivät voi toimia irrallaan yhteiskunnasta ja ympäristöstään. Tärkeitä yritys vastuun periaatteita ovat lainmukaisuus, eettisyys, läpinäkyvyys, sidosryhmien huomioiminen, kestävyys, vastuullisuus ja yhteiskunnallinen osallistuminen (Euroopan komissio, 2025). Yritysten on noudatettava lakia, toimittava eettisesti ja raportoitava avoimesti ja rehellisesti toimintansa vaikutuksista.

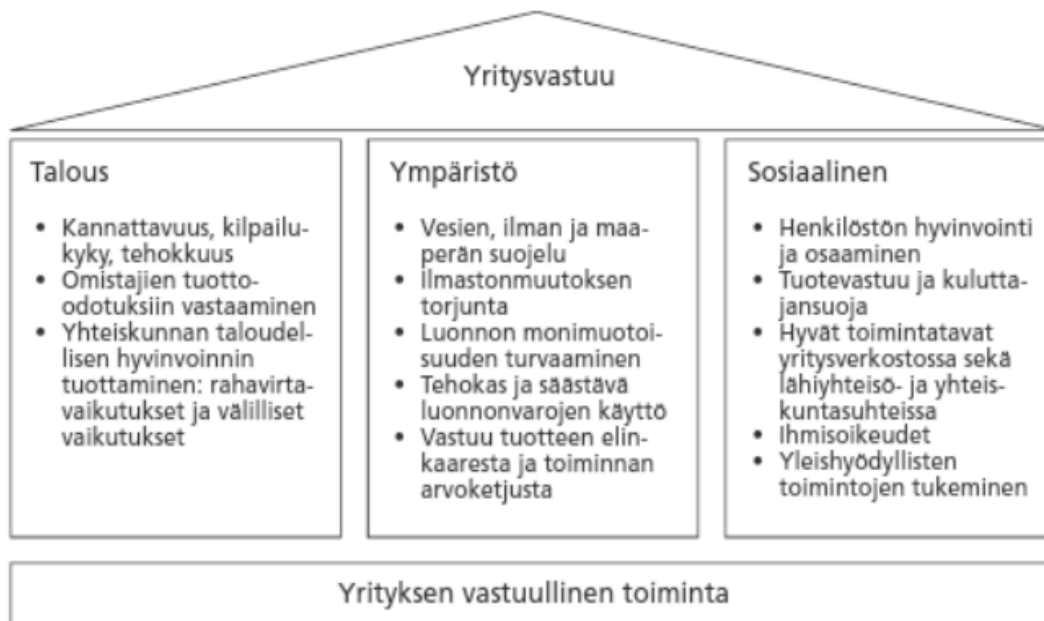
Nyky-yhteiskunnassa yritys vastuun on monille yrityksille välttämätön osa liiketoimintaa. Kuluttajat ja sijoittajat odottavat yrityksiltä vastuullisuutta, joten yrityksen maine voi kärsiä, jos vastuullisuudesta ei pidetä huolta (Liappis ja muut, 2019, s. 120–130). Sosiaalisen median ja digitaalisen viestinnän myötä yritysten toimet tulevat nopeasti julkisiksi ja vastuuttomasta toiminnasta seuraa usein merkittäviä mainehaittoja. Monet hallitukset ja kansainväliset organisaatiot ovat asettaneet sääntelyä ja vaatimuksia yritys vastuulle. Euroopan komission (2025) määräysten mukaan Euroopan unionissa yritysten on raportoitava ympäristö- ja sosiaalisista vaikutuksistaan tiettyjen direktiivien mukaisesti. Tämä on lisännyt vastuullisuusraportoinnin merkitystä ja pakottanut yritykset ottamaan vastuullisuuden osaksi suunnitteluaan.

2.1 Vastuullisuuden osa-alueet

Yritys vastuun sisältyy yrityksen eettisiin ja kestävän kehityksen periaatteisiin sekä niiden seurauksiin yhteiskunnassa. Yritys vastuun on noussut suureksi osaksi yritysten liiketoimintaa, sillä sidosryhmät, kuten kuluttajat, sijoittajat ja sääntelyviranomaiset vaativat yhä suurempaa avoimuutta ja vaikutusten raportointia (Knuutinen, 2018).

Yritys vastuun kolme pääulottuvuutta: taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen, joita voidaan tarkastella erillisinä, mutta todellisuudessa ne ovat vahvasti yhteydessä toisiinsa (Kuvio 1). Kuvio 1 havainnollistaa yritys vastuun kolme osa-aluetta ja malli perustuu ajatukseen, että yritys vastuun ei ole yksittäinen tai irrallinen osa liiketoimintaa, vaan se

rakentuu näiden kolmen toisiaan täydentävän ulottuvuuden varaan (Niskala ja muut, 2013). Taloudellinen vastuu viittaa yrityksen kykyyn luoda kestävää taloudellista arvoa sidosryhmilleen samalla, kun se toimii tehokkaasti ja kannattavasti. Se kattaa esimerkiksi oikeudenmukaiset palkat, vastuullisen hankinnan ja pitkän aikavälin investoinnit (Niskala ja muut, 2013, s. 16–18).

Kuvio 1. Yritysvastuun kolme aluetta (Niskala ja muut, 2013, s.18).

Niskalan ja muiden (2013) mukaan sosiaalinen vastuu puolestaan korostaa yrityksen roolia yhteiskunnallisena toimijana, joka kantaa vastuuta työntekijöidensä hyvinvoinnista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta, monimuotoisuuden edistämisestä ja yhteisöjen tukemisesta. Ympäristöllinen vastuu käsittää heidän mukaansa yrityksen velvollisuuden suojella luonnonvaroja ja vähentää negatiivisia ympäristövaikutuksia esimerkiksi päästöjä vähentämällä, kierrätystä tehostamalla ja energiatehokkuutta parantamalla.

Kuvion esittämä kolmijako toimii tutkimuksen teoreettisena osana ja luo viitekehyksen myös ESG-teemojen tulkinnalle. Tutkimuksessa käsitellään vastuullisuuden osa-alueita, joiden merkitys voidaan suoraan sijoittaa tähän kolmijaotteluun, mikä korostaa mallin

käytännön relevanssia. Tämän jaottelun kautta voidaan hahmottaa, miten monitasoisia ja toisiinsa kytkeytyviä yritysvastuun ulottuvuudet ovat ja miksi niiden kattava arviointi edellyttää systemaattista analyysikehystä.

Juutisen (2016) mukaan yritysvastuun käsite syntyi vastauksena yritysten kasvavaan vaikutusvalttaan ja yhteiskunnan odotuksiin vastuullisesta liiketoiminnasta. Globalisaation myötä yritysten toiminnalla on laajempia ja kauaskantoisempia vaikutuksia kuin koskaan aiemmin. Monet kansainväliset järjestöt ovat luoneet ohjeistuksia yritysten vastuullisuuden edistämiseksi, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteet SDG:t ja OECD:n yritysvastuuohjeet (Juutinen, 2016). Tosin yritysvastuu ei ole mielestäni pelkästään sääntelyyn perustuva velvoite, vaan se voi myös luoda kilpailuetua. Yritykset, jotka ottavat vastuullisuuden vakavasti, voivat parantaa mainettaan, houkutella sijoittajia ja vahvistaa asiakassuhteita. Vastuullinen toiminta voi myös vähentää riskejä, kuten oikeudellisia haasteita tai ympäristökatastrofeja, jotka voivat vahingoittaa yrityksen liiketoimintaa pitkällä aikavälillä.

Taloudellinen yritysvastuu tarkoittaa yrityksen vastuuta taloudellisesta kestävydestä ja sen vaikutuksesta sekä sitä, miten yritys tuottaa arvoa sidosryhmilleen yhteiskunnalle (Niskala ja muut, 2013, s. 16–18). Näiden periaatteiden mukaan yrityksen tulee tavoitella kestävää taloudellista menestystä eikä lyhyen aikavälin voittojen maksimointia. Lisäksi investoinnit tulevaisuuteen ja innovaatiot voivat luoda pitkäaikaista arvoa ja varmistaa yrityksen kilpailukyyn (Ketola, 2005, s. 30–34). Taloudellinen vastuullisuus liittyy myös siihen, miten yritys kohtelee työntekijöitään ja yhteistyökumppaneitaan. Niskalan ja muiden (2013) mukaan myös oikeudenmukaiset palkat, turvalliset työolosuhteet ja eettinen hankintaketju ovat osa yrityksen taloudellista vastuuta.

Sosiaalinen yritysvastuu kattaa yrityksen vaikutukset yhteiskuntaan ja sen sidosryhmiin, kuten työntekijöihin, asiakkaisiin ja paikallisyhteisöihin (Niskala ja muut, 2013, s. 16–20). Sosiaalisesti vastuullinen yritys ottaa siis huomioon inhimilliset arvot ja edistää hyvinvointia kaikilla toimintansa osa-alueilla. Yhteisön tukeminen voi ilmetä esimerkiksi

osallistumisena paikallisyhteisöjen kehittämiseen koulutuksen, työllistämisen tai hyväntekeväisyyden kautta (Niskala ja muut, 2013, s. 16–20). Ketola (2005) ottaa mukaan myös eettisen markkinoinnin ja kuluttajansuojan, sillä rehellinen mainonta ja turvalliset tuotteet ovat osa yrityksen vastuullisuutta. Hänen mukaansa monimuotoisuuden ja inklusiivisuuden edistäminen on tärkeää tasa-arvoisen ja monimuotoisen työyhteisön luomiseksi.

Koska yritykset ovat merkittäviä ympäristövaikuttajia, niiden toimilla voi olla laajamittaisia seurauksia. Ympäristövastuun osa-alueisiin kuuluu kestävien tuotantomenetelmien käyttö, jossa energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvien materiaalien hyödyntäminen vähentävät ympäristökuormitusta (Ketola, 2013, s. 44–47). Niskalan ja muiden (2013) mukaan myös hiilijalanjäljen minimointi, kierrätys ja jätehuolto ovat myös tärkeitä tekijöitä, sillä resurssien kierrättäminen ja jätteen vähentäminen edistävät kestävästä kehitystä. Myös luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen tulisi ottaa huomioon, sillä yritysten toiminta vaikuttaa ekosysteemeihin ja biodiversiteettiin (YK, 2025). Yritykset voivat ottaa tähän avuksi erilaisia ympäristöstrategioita, kuten vihreän energian käytön, kiertotalouden ratkaisut tai ympäristöystävällisen logistiikan.

2.2 Legitimiteettiteoria

Legitimaatioteoria on yksi teorioista yritysvastuun ja kestävästä kehityksen raportoinnissa. Deeganin (2006) mielestä se selittää, miksi yritykset pyrkivät oikeuttamaan toimintansa yhteiskunnalle ja kuinka ne vastaavat sidosryhmien odotuksiin. Hänen mukaansa yritykset eivät toimi tyhjiössä, vaan ne tarvitsevat hyväksynnän yhteiskunnalta, jotta ne voivat jatkaa toimintaansa.

Legitimaatioteoria liittyykin mielestäni erityisesti juuri yritysten kestävyysraportointiin, sillä se auttaa ymmärtämään, miksi yritykset raportoivat ympäristöön ja yhteiskuntaan liittyvistä vaikutuksistaan. Tämä on korostunut entisestään EU:n

kestävyyseraportointidirektiivin (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD, 2022/2464/EU) ja ESRS-standardien myötä, jotka asettavat yrityksille tiukempia raportointivaatimuksia.

Legitimaatio tarkoittaa samalla yrityksen toimintojen hyväksyttävyyttä yhteiskunnassa. Yritys saavuttaa legitimaation, kun sen toiminta on linjassa yhteiskunnan normien, arvojen ja odotusten kanssa (Suchman, 1995, s. 573–572). Legitimaatioteorian mukaan yritykset voivat menettää legitimaationsa, jos ne toimivat vastoin yhteiskunnallisia odotuksia. Tämän vuoksi yritykset pyrkivät aktiivisesti ylläpitämään ja vahvistamaan legitimaatiotaan esimerkiksi raportoimalla vastuullisuustoimistaan ja niiden vaikutuksista.

Kestävyyseraportointi on yksi tärkeimmistä tavoista, joilla yritykset voivat ylläpitää ja vahvistaa legitimaatiotaan, koska yritykset raportoivat kestävän kehityksen toimistaan osoittaakseen sidosryhmille, että niiden toiminta on yhteiskunnallisesti hyväksyttävää ja vastuullista (Deegan, 2002, s. 290–293). Tämä on tärkeää tilanteissa, joissa yrityksen toimintaa on kyseenalaistettu esimerkiksi ympäristöongelmien tai sosiaalisten epäkohtien vuoksi. CSRD-direktiivin ja ESRS-standardien myötä yritysten on entistä tärkeämpää varmistaa, että niiden raportointi on läpinäkyvää ja kattavaa. Legitimaatioteorian näkökulmasta tämä tarkoittaa, että yritykset eivät pelkästään julkaise tietoa, vaan niiden on myös osoitettava aidosti, miten ne pyrkivät parantamaan kestävyyttään ja vastaamaan sidosryhmien odotuksiin.

2.3 Raportointi, lait ja määräykset

Vastuullisuusraportoinnin tavoitteena on tarjota läpinäkyvää ja vertailukelpoista tietoa yrityksen vastuullisuustoimista ja niiden vaikutuksista yhteiskuntaan ja ympäristöön. Vastuullisuusraportointi on kehittynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä ja sen käytännöt ovat yleistyneet erityisesti suuryritysten keskuudessa. Vastuullisuusraportointi on tärkeä väline yrityksille, jotka haluavat osoittaa

sitoutumisensa kestäväan kehitykseen (Niskala ja muut, 2015). Sen avulla yritykset voivat viestiä vastuullisuustoimistaan sidosryhmille, kuten sijoittajille, asiakkaille, työntekijöille ja viranomaisille. Raportointi auttaa myös yrityksiä tunnistamaan ja hallitsemaan vastuullisuuteen liittyviä riskejä sekä löytämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia (Niskala ja muut, 2015). Läpinäkyvä raportointi voi parantaa yrityksen mainetta ja kilpailukykyä sekä vahvistaa sidosryhmien luottamusta yrityksen toimintaan.

Vastuullisuusraportoinnin toteuttaminen ei ole kuitenkaan yksinkertaista. Hajin ja muiden (2023) mukaan vastuullisuusraportointi edellyttää kattavaa ja tarkkaa tietoa yrityksen ympäristövaikutuksista, sosiaalisista käytännöistä ja hallintotavoista. Tietojen kerääminen ja analysointi vaatii resursseja ja asiantuntemusta, mikä voi olla erityisen haastavaa pienille ja keskisuurille yrityksille. Lisäksi yritysten on varmistettava, että raportoidut tiedot ovat totuudenmukaisia ja perustuvat luotettavaan lähteisiin (Haji ja muut 2023, s. 180–195).

Vaikka yritykset julkaisevat vastuullisuusraportteja, raporttien sisältö voi olla valikoivaa ja keskittyä positiivisiin saavutuksiin. Greenwashing eli viherpesu on ilmiö, jossa yritys antaa harhaanjohtavan kuvan vastuullisuudestaan, mikä vaikeuttaa objektiivista arviointia (Deegan, 2002, s. 297; Deegan, 2019). Lisäksi yritysten toimintaympäristöt ja sidosryhmien odotukset vaihtelevat suuresti. Kuluttajat, sijoittajat ja kansalaisjärjestöt voivat painottaa eri vastuullisuuden osa-alueita, mikä tekee yhdenmukaisen arvioinnin vaikeaksi.

Kirjanpitolaki (1336/1997) sisältää säännökset kestävyysraportointivelvoitteista, erityisesti suurten yritysten osalta. Lain 7 luvun 1 § edellyttää, että suurten yleisen edun kannalta merkittävien yritysten on laadittava kestävyysraportti, jossa esitetään tietoja muun muassa ympäristövaikutuksista, sosiaalisista ja henkilöstöasioista sekä ihmisoikeuksien kunnioittamisesta (Kirjanpitolaki 1336/1997, 7:1 §). Kirjanpitolain merkitys kestävyysraportoinnissa on huomattava, sillä se velvoittaa yrityksiä tarjoamaan

tietoa toimintansa vaikutuksista, mikä parantaa sidosryhmien mahdollisuuksia arvioida yrityksen vastuullisuutta. Tämä laki lisää yritystoiminnan läpinäkyvyyttä ja tukee kestäväen kehityksen tavoitteita.

Arvopaperimarkkinalaki (746/2012) koskee erityisesti pörssiyhtiöitä ja niiden tiedonantovelvollisuuksia. Lain 7 luvun 7 a § edellyttää, että ”suurten yleisen edun kannalta merkittävien yritysten on sisällytettävä toimintakertomukseensa selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista, kuten ympäristövaikutuksista, sosiaalisista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta” (Arvopaperimarkkinalaki 746/2012, 7:7a §). Tämän lain perusteella pörssiyhtiöt ovat veloitettuja sisällyttämään vastuullisuuteen liittyviä tietoja säännöllisiin raportointeihinsa. Tämä parantaa sijoittajien mahdollisuuksia arvioida yritysten pitkäaikaisia riskejä ja mahdollisuuksia, erityisesti kestävyysliittymien.

Euroopan unionin kestävyysraportointidirektiivi CSRD ja neuvoston direktiivi (EU, 2022/2464) ovat merkittävimpiä vastuullisuusraportointia ohjaavia säädöksiä. CSRD korvaa aiemman Non-Financial Reporting Directive (NFRD) -direktiivin ja asettaa tiukempia raportointivaatimuksia. Direktiivin implementointi Suomessa tapahtuu osana kansallista lainsäädäntöä, erityisesti kirjanpitolain muutosten kautta (Suomen tilintarkastajat 2025). EU:n (2022) mukaisesti kestävyysraportoinnin vaatimukset laajenevat ja syventyvät, edellyttäen yrityksiltä kattavampaa tietojen keräämistä, analysointia ja raportointia. Lisäksi yritysten on määriteltävä selkeät tavoitteet vastuullisuustoiminnalleen ja raportoiva niiden edistymisestä avoimesti (Euroopan unioni, 2022; direktiivi, 2022/2464).

EU:n Taksonomia-asetus (2020/852) määrittelee, millaiset taloudelliset toiminnot voidaan luokitella ympäristön kannalta kestäviksi. Tämä asetus on tärkeä osa vastuullisuusraportointia, sillä se asettaa yrityksille veloitteita raportoida liiketoimintansa ympäristökestävyydestä ja sen mukautumisesta kestäväen kehityksen tavoitteisiin (EU 2020/852, 8 §). Taksonomia-asetuksen vaikutus yrityksiin näkyy siinä,

että se luo yhteisen viitekehyksen ympäristökestävälle liiketoiminnalle ja auttaa sijoittajia ja muita sidosryhmiä arvioimaan yritysten kestävyysstrategioita.

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) asettaa velvoitteita yrityksille niiden ympäristövaikutusten hallintaan liittyen. Tämä laki määrittää mitä yritysten tulee raportoida muun muassa päästöistä, jätehuollosta ja luonnonvarojen käytöstä. Yritysten on myös esitettävä suunnitelmia ja toimenpiteitä ympäristöhaittojen vähentämiseksi (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 2:3 §). Ympäristönsuojelulaki ohjaa yrityksiä ottamaan huomioon toimintansa ekologiset vaikutukset ja tekemään niiden vähentämiseen liittyviä toimia osana liiketoimintaansa.

CSRD:n merkittävin vaikutus on raportointivelvollisuuden laajeneminen ja standardoitujen raportointikehysten käyttö. Tämä parantaa raportoinnin vertailtavuutta ja auttaa sidosryhmiä ymmärtämään yritysten vastuullisuustyötä entistä paremmin. Direktiivi vaatii yrityksiä noudattamaan Euroopan kestävyysraportoinnin standardeja ESRS, jotka ovat laajoja ja yksityiskohtaisia raportointiohjeita (Euroopan komissio, 2023). ESRS-standardit asettavat tiukat ja yksityiskohtaiset raportointivaatimukset, mikä parantaa yritysten vastuullisuustietojen vertailtavuutta. Yritysten on noudatettava tiettyjä indikaattoreita ja laskentaperusteita, mikä tekee raportoinnista johdonmukaisempaa ja luotettavampaa.

ESRS-määräysten ydin perustuu kaksoisolennaisuuden periaatteeseen, jonka mukaisesti yritysten on arvioitava sekä toimintansa vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan että kestävyteen liittyvien tekijöiden taloudellisia vaikutuksia yrityksen liiketoimintaan (EFRAG, 2022). Tämä periaate eroaa merkittävästi aiemmasta ei-taloudellista tietoa koskevasta raportoinnista, sillä se edellyttää yrityksiltä laajempaa analyysiä ja strategista tarkastelua. Kaksoisolennaisuuden arviointi on huomioitu ESRS 1- ja ESRS 2 -standardeissa, jotka käsittelevät yleisiä raportointiperiaatteita ja ydinvaatimuksia (European Commission, 2023).

ESRS-määräykset edellyttävät, että yritykset käyttävät standardoituja menetelmiä tietojen keruuseen ja analysointiin, joka kattaa esimerkiksi päästötiedot, resurssien kulutuksen, sosiaaliset vaikutukset ja hallintotapaan liittyvät tekijät (EFRAG, 2022). Lisäksi ESRS velvoittaa yrityksiä julkaisemaan tiedot arvoketjuistaan, mikä lisää vastuullisuuden merkitystä koko liiketoimintaympäristössä.

Euroopan kestävän kehityksen raportointistandardit asettavat puitteet yritysten vastuullisuusraportoinnille ja niiden tavoitteena on lisätä raportoinnin läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta (EFRAG, 2022). ESRS 1 määrittää raportoinnin peruseriaatteen ja ohjeistaa yrityksiä arvioimaan sekä esittämään kestävyteen liittyviä tietoja. Raportoinnin on katettava eri aikajänteet, jotta lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin vaikutukset voidaan tunnistaa ja vertailla sekä ajallisesti että yritysten kesken (Euroopan komissio, 2023). EFRAN (2022) ohjeistuksen mukaan yritysten tulee huomioida myös sidosryhmien odotukset ja vuorovaikutus osana raportointia, sillä sidosryhmien osallistaminen on tärkeä tekijä yrityksen kestävyden arvioinnissa. Saman ohjeen mukaan yritysten on katettava koko arvoketju, mukaan lukien toimitusketjut ja muut liiketoimintasuhteet. KPMG:n (2023) pitää kuitenkin tärkeänä, että kaiken ilmoitetun tiedon on oltava ymmärrettävää, todennettavissa ja laadultaan korkeatasoista.

ESRS 2 puolestaan määrittää pakolliset tiedonantovaatimukset kaikille yrityksille, jotka kuuluvat CSRD-direktiivin piiriin (EFRAN, 2022). Tämä standardi keskittyy yritysten hallintomalliin, strategiaan tavoitteisiin ja kestävyden integrointiin liiketoimintaan. Yritysten on raportoitava selkeästi hallintomallinsa ja vastuunsa kestävyden osalta, mukaan lukien tiedot siitä, kuka organisaatiossa vastaa kestävyteen liittyvistä päätöksistä ja miten hallitus valvoo kestävyttä koskevaa raportointia (Euroopan komissio, 2023). Lisäksi yritysten on tunnistettava ja raportoitava merkittävimmät kestävyteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet sekä niiden taloudelliset vaikutukset ja hallintastrategiat (EFRAG, 2023).

Osa raportointia on myös mitattavien kestävyttä koskevien tavoitteiden ja suorituskykykymittareiden asettaminen, jotta sidosryhmät voivat arvioida yrityksen edistymistä kestävyden saralla (KPMG, 2023). Lopuksi yritysten on kuvattava raportointinsa rakenne ja tiedon lähteet, jotta raportoitujen tietojen keräämisprosessi ja niiden yhteys muuhun yritysraportointiin voidaan ymmärtää (EFRAG, 2023). Näiden vaatimusten myötä ESRS 2 varmistaa, että yritysten vastuullisuusraportointi on yhdenmukaista ja täyttää EU:n kestävän kehityksen raportoinnin standardit.

2.4 Kaksoisolennaisuuden määritelmä

Kaksoisolennaisuuden teoria (Double Materiality Theory) ohjaa yritysten raportointia ja se erottaa kahdenlaisen olennaisuuden taloudellisen ja vaikutusolennaisuuden (EFRAN, 2022). Se korostaa, että yritysten tulee raportoida sekä kestävyysasioiden vaikutuksesta niiden taloudelliseen suorituskykyyn että niiden omasta vaikutuksesta ympäristöön ja yhteiskuntaan.

Taloudellinen olennaisuus on pitkään ollut yritysraportoinnin perusta, ja sitä ovat ohjanneet erilaiset kansainväliset raportointistandardit. CSRD-direktiivin myötä taloudellinen olennaisuus tulee nyt arvioida yhtenäisesti EU:n jäsenvaltioiden alueella, mikä lisää raportoinnin läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta (Groen ja muut, 2021). Vaikutusolennaisuus tarkoittaa yrityksen toiminnan vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan. Tämä näkökulma laajentaa yritysvastuun raportointia koskemaan esimerkiksi ilmastonmuutosta, ihmisoikeuksia ja työntekijöiden hyvinvointia (EU, 2022/2464, artikla 19a). EU:n ESRS-standardit täsmentävät, että vaikutusolennaisuuden arvioinnissa tulee huomioida suorat ja epäsuorat vaikutukset, esimerkiksi yrityksen tuotantoprosessien hiilidioksidipäästöt ja alihankintaketjun ihmisoikeusvaikutukset.

EU:n CSRD-direktiivin mukaan yritykset eivät voi enää rajoittua pelkästään taloudellisiin riskeihin ja mahdollisuuksiin, vaan niiden on myös arvioitava toimintansa laajempia vaikutuksia yhteiskuntaan ja ympäristöön. Taloudellinen olennaisuus viittaa siihen,

miten ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan (ESG) liittyvät tekijät vaikuttavat yrityksen liiketoimintaan, kassavirtaan, taloudelliseen asemaan ja toiminnalliseen tehokkuuteen (Christensen ja muut, 2021, s. 1186–1194). Tämä näkökulma vaikuttaa sijoittajien päätöksiin, koska se auttaa arvioimaan yrityksen pitkän aikavälin taloudellista kestävyyttä. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen aiheuttamat sääntelymuutokset voivat lisätä yrityksen kustannuksia ja vaikuttaa sen kannattavuuteen (EFRAG, 2023).

Vaikutusolennaisuudella on merkitystä myös kansalaisjärjestöille, työntekijöille ja asiakkaille, jotka vaativat yrityksiltä vastuullista toimintaa. CSRD-direktiivi varmistaa, että yritykset eivät voi valikoida raportointinsa kohteita vain liiketoiminnan näkökulmasta, vaan niiden on huomioitava laajemmat yhteiskunnalliset vaikutukset (EFRAG, 2023). Euroopan taloudellisen raportoinnin neuvonantajaryhmä EFRAG on kehittänyt menetelmät, joiden mukaisesti yritykset voivat systemaattisesti määrittää olennaiset kestävyystekijät (EFRAG, 2023). ESRS-standardit asettavat vaatimukset olennaisuusanalyysin läpinäkyvyydelle ja dokumentoinnille, mikä tarkoittaa, että yritysten on perusteltava valintansa selkeästi.

EFRAN ohjeistukset painottavat kaksoisolennaisuuden arvioinnissa sidosryhmien osallistamista, eli sidosryhmien näkemysten kartoittamista ja dokumentointia. Sidosryhmien osallistaminen on ensimmäinen askel olennaisten kestävyystekijöiden tunnistamisessa. Yritysten on vuorovaikutettava sijoittajien, asiakkaiden, työntekijöiden, viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Sidosryhmäanalyysin tavoitteena on ymmärtää, mitkä kestävyystekijät ovat merkittäviä sekä vaikutus- että taloudellisen olennaisuuden näkökulmasta (Freeman, 1984).

Vaikutusolennaisuus keskittyy yrityksen toimintojen vaikutuksiin ympäristöön ja yhteiskuntaan (EFRAG, 2023). Tämä arviointi sisältää vaikutusten suuruuden ja vakavuuden analyysin, lyhyen ja pitkän aikavälin vaikutusten tunnistamisen sekä yrityksen toimintaketjun läpikäynnin kestävyysaasteiden tunnistamiseksi. Tähän voidaan käyttää esimerkiksi elinkaarianalyysiä tai ympäristövaikutusten arviointeja.

EFRAG (2023) suosittelee vaikutusten tunnistamista eri toimintojen kautta, mukaan lukien päästöt, luonnonvarojen käyttö ja sosiaaliset vaikutukset.

Taloudellinen olennaisuus tarkastelee, miten kestävyystekijät vaikuttavat yrityksen taloudelliseen suorituskyykyyn ja riskeihin (EFRAG, 2023). Tämä analyysi sisältää sääntely- ja markkinariskien arvioinnin, kustannusten ja liiketoiminnan jatkuvuuden analysoinnin sekä sijoittajien ja rahoituslaitosten odotukset kestävyteen liittyen. Taloudellisen olennaisuuden arvioinnissa voidaan hyödyntää SASB toimialakohtaisia standardeja ja TCFD suosituksia ilmatoriskien arvioinnista (SASB, 2022; TCFD, 2021).

2.4.1 Taloudellinen olennaisuus

Taloudellinen olennaisuus (Financial Materiality) on käsite yritysten raportointikäytännöissä, erityisesti vastuullisuus- ja kestävyysraportoinnissa. Se määrittelee, mitkä tiedot ja tekijät voivat vaikuttaa yrityksen taloudelliseen asemaan, tulokseen tai sijoittajien päätöksentekoon (EFRAG, 2023). Tämä periaate on pitkään ollut osa perinteistä taloudellista raportointia, mutta sen merkitys on kasvanut kestävyteen liittyvän sääntelyn CSRD, (2022/2464/EU) ja ESRS) -standardien myötä. CSRD edellyttää, että yritykset noudattavat ESRS-standardeja, joissa olennaisuuden arviointi on keskeinen osa raportointia. Uudet määräykset velvoittavat yrityksiä tunnistamaan olennaiset kestävyteen liittyvät seikat sekä taloudellisesta että vaikutusperusteisesta näkökulmasta (Euroopan komissio, 2022).

Taloudellinen olennaisuus viittaa tietoon, joka voi vaikuttaa sijoittajien, rahoittajien ja muiden taloudellisten sidosryhmien päätöksentekoon. Kansainvälinen kirjanpitostandardi International Financial Reporting Standards (IFRS) määrittelee olennaisuuden seuraavasti: "Tieto on olennaista, jos sen poisjättäminen tai virheellinen esittäminen voisi kohtuudella odottaen vaikuttaa ensisijaisten käyttäjien päätöksiin, jotka perustuvat kyseiseen informaatioon" (IFRS, 2018). Kestävyteen liittyvässä raportoinnissa taloudellisen olennaisuuden näkökulma keskittyy siihen, miten

esimerkiksi ilmastonmuutos, sääntelymuutokset, työolosuhteet ja muut vastuullisuustekijät voivat vaikuttaa yrityksen taloudelliseen suorituskykyyn ja liiketoiminnan jatkuvuuteen.

Toinen merkittävä sääntelykehys on Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), joka velvoittaa rahoitusmarkkinatoimijoita arvioimaan sijoitusten kestävyyyteen liittyviä riskejä ja niiden taloudellista olennaisuutta (EU, 2019/2088). Tämä sääntely on erityisen tärkeä sijoittajille ja rahastoille, jotka tarvitsevat täsmällistä tietoa yritysten kestävyysuorituksista. Yritysten on tunnistettava ja raportoitava kaikki keskeiset riskit ja mahdollisuudet, jotka voivat vaikuttaa niiden taloudelliseen asemaan kuten ilmatoriskit, regulaation muutokset, markkinamuutokset ja toimitusketjuriskit. (Euroopan komissio, 2022).

Taloudellisen olennaisuuden arviointi ei ole kuitenkaan yksiselitteistä ja se tuo mukanaan useita haasteita. Yksi suurimmista haasteista on olennaisuuden mittaaminen. Ei ole olemassa yhtä standardoitua tapaa mitata, kuinka suuri vaikutus tietyllä kestävyiden osa-alueella on yrityksen taloudelliseen tulokseen (Laine ja muut, 2022). Yritysten on arvioitava monia eri tekijöitä, kuten taloudelliset riskit, markkinamuutokset ja toimintaympäristön muutokset, mikä tekee mittauksesta monimutkaista. (Patentti ja rekisterihallitus, 2021.)

Myös epävarmuus ja pitkän aikavälin vaikutukset vaikeuttavat taloudellisen olennaisuuden arviointia. Monet kestävyteen liittyvät riskit, kuten ilmastonmuutos, voivat ilmetä vasta vuosien tai jopa vuosikymmenten kuluessa, mikä tekee niiden taloudellisen vaikutuksen ennustamisesta haasteellista. Yritysten on otettava huomioon tulevaisuuden mahdolliset skenaariot ja kehitettävä malleja, jotka voivat auttaa arvioimaan pitkän aikavälin riskejä ja mahdollisuuksia. (Laine ja muut, 2022; Dragomir ja muut, 2024.) ESRS-standardit pyrkivät harmonisoimaan raportointia ja tuomaan yhtenäisyyttä, mutta yritysten erilaiset liiketoimintamallit ja toimialakohtaiset erot voivat vaikeuttaa vertailua. Jotkin toimialat voivat kohdata merkittävästi suurempia

riskejä kuin toiset, mikä voi vaikuttaa siihen, miten taloudellinen olennaisuus määritellään ja raportoidaan eri yrityksissä.

2.4.2 Vaikutusperusteinen olennaisuus

Vaikutusperusteinen olennaisuus (Impact Materiality) keskittyy yrityksen toimintojen, tuotteiden ja palveluiden vaikutuksiin ympäristöön ja yhteiskuntaan. Tämä näkökulma eroaa taloudellisesta olennaisuudesta siinä, että se ei tarkastele ainoastaan yrityksen taloudellista suorituskykyä, vaan myös sen laajempia yhteiskunnallisia ja ympäristöllisiä vaikutuksia (EFRAG, 2023). Yrityksen on arvioitava ja raportoitava toimintansa merkittävät vaikutukset ihmisiin ja ympäristöön riippumatta siitä, vaikuttavatko nämä tekijät suoraan yrityksen taloudelliseen asemaan. (Delgado-Ceballos ja muut 2023). Tämä lähestymistapa perustuu GRI standardien periaatteisiin ja sitä on vahvistettu ESRS-standardien myötä.

ESRS määrittelee vaikutusperusteisen olennaisuuden seuraavasti: "Tieto on olennaista, jos sillä on tai voi olla merkittävä positiivinen tai negatiivinen vaikutus ympäristöön, ihmisiin tai ihmisoikeuksiin joko suoraan tai välillisesti" (Euroopan komissio, 2022). Yritysten on tunnistettava, mitkä niiden toiminnan osa-alueet ovat kriittisiä kestävyysnäkökulmasta ja miten niiden päätökset vaikuttavat laajemmin yhteiskuntaan. Vaikutusperusteinen olennaisuus velvoittaa yrityksiä raportoimaan toimintansa ympäristö- ja yhteiskunnallisista vaikutuksista (EU, 2022/2464). Direktiivin mukaan yritysten on arvioitava, miten ne vaikuttavat kestäväen kehityksen tavoitteisiin ja ihmisoikeuksiin, sekä raportoidaan niiden vaikutuksista sidosryhmille.

ESRS-standardi edellyttää yrityksiä tunnistamaan ja raportoimaan toimintansa keskeiset ympäristö- ja yhteiskunnalliset vaikutukset, riippumatta siitä, vaikuttavatko ne suoraan yrityksen taloudelliseen asemaan. Käytännössä vaikutusperusteinen olennaisuus kattaa laajan joukon aiheita, jotka liittyvät ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, työelämän oikeuksiin, yhteisövaikutuksiin ja kuluttajavaikutuksiin. (Delgado-Ceballos ja

muut, 2023, s. 3–4). Yritysten toiminnalla on merkittäviä vaikutuksia ilmastonmuutokseen ja vastaavasti ilmastonmuutos vaikuttaa yritysten liiketoimintaympäristöön. Yritysten on arvioitava ja raportoitava esimerkiksi niiden hiilidioksidipäästöjen määrä, energian käyttö sekä ilmatoriskien hallintatoimenpiteet. ESRS-standardeihin sisältyy erityisiä vaatimuksia ilmastonmuutokseen liittyvästä raportoinnista, kuten päästöjen vähentämiseen liittyvät toimenpiteet ja pitkän aikavälin ilmastostrategiat. (Kurittu & Rankinen, 2023). Ilmastonmuutoksen vaikutusten raportointi ei ole pelkästään velvollisuus, vaan se voi myös tarjota yrityksille kilpailuetua. Kuluttajat, sijoittajat ja muut sidosryhmät arvostavat yhä enemmän yrityksiä, jotka ovat sitoutuneet kestävään kehitykseen ja ilmastotavoitteisiin.

Yritysten toimitusketjujen vastuullisuus on osa vaikutusperusteista olennaisuutta. Monet yritykset toimivat kansainvälisesti ja niiden toimitusketjuissa voi esiintyä työoikeuksien ja ihmisoikeuksien loukkauksia, kuten lapsityövoiman käyttöä tai epäinhimillisiä työoloja (YK, 2020). ESRS-standardit edellyttävät, että yritykset arvioivat ja raportoivat näitä riskejä sekä ryhtyvät toimenpiteisiin niiden ehkäisemiseksi. Yritykset voivat esimerkiksi vaatia alihankkijoiltaan eettisiä toimintaperiaatteita ja valvoa niiden noudattamista auditointien avulla.

Yritysten vastuulla on varmistaa, että niiden toiminnot tuottavat lisäarvoa yhteisöille, esimerkiksi tarjoamalla työpaikkoja, investoimalla infrastruktuuriin tai tukemalla paikallisia hankkeita (Euroopan komissio, 2022). Toisaalta yritysten on myös tunnistettava mahdolliset haitalliset vaikutukset, kuten ympäristön pilaantuminen tai alueellisten resurssien ylikäyttö (Harmaala & Jallinoja, 2013, s. 17–19). Hyvin toteutettu yhteisövastuu voi parantaa yrityksen mainetta ja vahvistaa sen asemaa markkinoilla. Yritykset voivat tehdä yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa ja tukea esimerkiksi koulutushankkeita tai työllistymismahdollisuuksia. Tämän tyyppinen vastuullisuusraportointi lisää yritysten läpinäkyvyyttä ja auttaa niitä rakentamaan pitkäaikaisia suhteita yhteisöihin.

Yritysten tuotteilla ja palveluilla on suoria vaikutuksia kuluttajien hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Yritysten on arvioitava tuotteidensa ja palveluidensa mahdollisia riskejä ja varmistettava, että ne täyttävät turvallisuus- ja laatustandardit (Euroopan komissio, 2022). Kuluttajavaikutukset voivat liittyä esimerkiksi terveellisempiin tuotevaihtoehtoihin, tuotteiden turvallisuuteen ja kestävyteen sekä eettiseen markkinointiin (Liappis ja muut, 2019). Monet suuryritykset ovat jo ottaneet käyttöön vaikutusperusteisen olennaisuuden arvioinnin osana vastuullisuusraportointiaan. Yritykset analysoivat toimintansa keskeisiä ympäristö- ja yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä asettavat tavoitteita niiden hallitsemiseksi.

Koipijärven ja Kuvajan (2020) mukaan vaikutusperusteisen olennaisuuden arviointi on monimutkainen ja haasteellinen prosessi, mutta se tarjoaa yrityksille mahdollisuuden parantaa vastuullisuuskäytäntöjään ja ennakoida tulevia riskejä. Jatkossa vaikutusperusteisen olennaisuuden rooli tulee todennäköisesti kasvamaan, kun yritykset ja sidosryhmät vaativat entistä läpinäkyvämpää, sekä kattavampaa raportointia ympäristö- ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Tosin vaikutusten arviointi mahdollistaa paremman sidosryhmädialogin, joka vahvistaa samalla yritysten asemaa kestävässä liiketoiminnassa (Koipijärvi & Kuvaja, 2020).

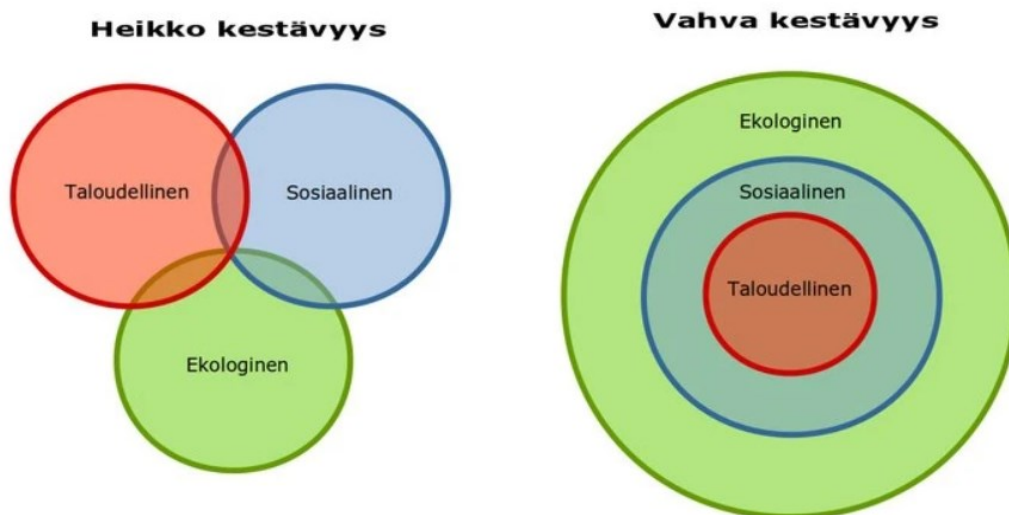
2.5 Yritysvastuun arviointi

Yritysvastuun arviointi on monimutkainen prosessi, joka edellyttää monien eri tekijöiden huomioon ottamista. Laineen ja muiden (2022) mukaan yritysvastuuta voidaan arvioida taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristöllisistä näkökulmista, mutta arviointia vaikeuttavat muun muassa mittareiden subjektiivisuus, raportointikäytänteiden erot ja sidosryhmien erilaiset odotukset. Heidän mielestään tärkeä osa yritysvastuun arviointia on myös sen jakautuminen heikkoon ja vahvaan vastuuseen, jotka määrittävät yrityksen toimintaa eri tasoilla.

Yritysvastuun arviointi ei ole yksinkertainen tehtävä, sillä se vaatii sekä määrällistä että laadullista analyysia. Yksi ongelma on vertailukelpoisuuden puute, sillä yritykset käyttävät erilaisia raportointistandardeja ja mittareita vastuullisuutensa arviointiin (Laine ja muut, 2022). Kansainväliset ohjeistukset, kuten GRI ja Sustainability Accounting Standards Board (SASB), tarjoavat suuntaviivoja, mutta eivät riitä yhtenäistämään käytäntöjä.

Vaikka yritykset julkaisevat vastuullisuusraportteja, raporttien sisältö voi olla valikoivaa ja keskittyä positiivisiin saavutuksiin. Greenwashing eli viherpesu on ilmiö, jossa yritys antaa harhaanjohtavan kuvan vastuullisuudestaan, mikä vaikeuttaa objektiivista arviointia (Deegan, 2002, s. 297; Deegan, 2019). Lisäksi yritysten toimintaympäristöt ja sidosryhmien odotukset vaihtelevat suuresti. Kuluttajat, sijoittajat ja kansalaisjärjestöt voivat painottaa eri vastuullisuuden osa-alueita, mikä tekee yhdenmukaisen arvioinnin vaikeaksi (Deegan, 2019).

Yritysvastuuta voidaan lähestyä kahdesta eri näkökulmasta: heikosta ja vahvasta vastuusta (Kuvio 2). Näiden kahden erottelu auttaa ymmärtämään, kuinka syvälle yritykset ovat sitoutuneet vastuullisuuteen ja millaisia vaikutuksia niiden toiminnalla on yhteiskuntaan.

Kuvio 2. Heikko ja vahva kestävyys (Pietiläinen, 2018).

Heikko yritysvastuu tarkoittaa yrityksen vastuullisuustoimia, jotka perustuvat pitkälti ulkoisiin vaatimuksiin ja velvoitteisiin, kuten lainsäädäntöön tai sidosryhmien paineeseen (Laine ja muut, 2022). Tällöin yritys pyrkii täyttämään minimivaatimukset ja välttämään mahdollisia sanktioita, mutta ei välttämättä omaksu vastuullisuutta osaksi liiketoimintastrategiaansa. Heikko vastuu näkyy usein esimerkiksi siinä, että yritys keskittyy vain taloudelliseen kannattavuuteen eikä ota aktiivisesti huomioon sosiaalisia tai ympäristöllisiä vaikutuksiaan (Laine ja muut, 2022).

Vahva yritysvastuu puolestaan tarkoittaa proaktiivista ja syvällistä vastuullisuuden omaksumista (Laine ja muut, 2022). Tällöin yritys ei ainoastaan noudata lakisääteisiä velvoitteita, vaan pyrkii aktiivisesti edistämään kestäväää kehitystä ja luomaan positiivista vaikutusta yhteiskuntaan. Vahva vastuu näkyy muun muassa yrityksen strategiassa, jossa vastuullisuus on integroitu osaksi liiketoimintamallia (Laine ja muut, 2022, s. 14–19). Tällaiset yritykset investoivat esimerkiksi kestävään kehitykseen, panostavat työntekijöiden hyvinvointiin ja pyrkivät minimoimaan ympäristövaikutuksensa pitkällä aikavälillä. Harmaalan ja Jallinojan (2013) mukaan yritysvastuun arviointiin liittyy haasteita erityisesti silloin, kun pyritään erottamaan heikko ja vahva vastuu toisistaan. Koska heikko vastuu keskittyy usein sääntöjen noudattamiseen ja vahva vastuu proaktiivisiin toimiin, on vaikea luoda yleispäteviä mittareita, jotka huomioivat molemmat näkökulmat tasapuolisesti (Harmaala & Jallinoja, 2013, s. 26–30).

2.6 Esimerkkitutkimuksia

Dragomir ja muut (2024) ovat toteuttaneet tutkimuksen, jossa tarkasteltiin kaksoisolennaisuuden arviointia ja raportointia suurissa yrityksissä. Tutkimuksessa käytettiin laadullista tutkimusotetta, jossa aineisto koostui 20:stä Bukarestin pörssiin listatun yrityksen vuosikertomuksista ja kestävyysraporteista. Aineisto analysoitiin induktiivisella lähestymistavalla, jossa etsittiin toistuvia teemoja ja analysoitiin, miten yritykset toteuttavat kaksoisolennaisuusanalyysiä käytännössä (Dragomir ja muut, 2024).

Asiakirja-analyysissä raporttien sisältö jäsennettiin olennaisuuden arviointiin liittyvien käytäntöjen tunnistamiseksi (Dragomir ja muut, 2024). Teemoittelu, jonka avulla aineisto jaoteltiin vaikutusolennaisuuden ja taloudellisen olennaisuuden mukaisesti, tulen myös itse käyttämään, mutta mukailen. Vertailua eri yritysten raportointikäytäntöjen välillä tutkimuksessa tehtiin laajasti, jotta tunnistettiin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia raportoinnin systemaattisuudessa.

Tutkimuksen aineistona käytettiin vuoden 2022 ja 2023 vuosikertomuksia ja vastuullisuusraportteja, jotka olivat julkisesti saatavilla. Näistä raporteista tunnistettiin olennaisuusanalyysiin liittyvät osiot ja ne luokiteltiin sen perusteella, miten kattavasti ne käsittelivät kaksoisolennaisuutta (Dragomir ja muut, 2024).

Raporttien sisältö luokiteltiin kolmeen pääkategoriaan, vaikutusolennaisuuteen, taloudellinen olennaisuuteen ja sidosryhmävuorovaikutukseen (Dragomir ja muut, 2024). Teemoittelulla analysoitiin, kuinka yritykset tunnistivat ja raportoivat kestävyteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet. Vertailulla selvitettiin, miten eri yritykset määrittelivät ja toteuttivat olennaisuusanalyysin prosessit. Itse tulen käyttämään huomattavasti laajempaa toteutusta ja myös muuttujia on enemmän.

Tutkimuksessa havaittiin, että suurin osa yrityksistä raportoi vaikutusolennaisuudesta, mutta harvempi käsitteli perusteellisesti taloudellista olennaisuutta (Dragomir ja muut, 2024). Suurin osa yrityksistä ilmoitti ottavansa sidosryhmien näkemykset huomioon olennaisuusanalyysissä, mutta käytännössä tämä osallistaminen tapahtui pääosin yksittäisten kyselyiden tai raportointisykliä yhteydessä järjestettyjen tapahtumien kautta (Dragomir ja muut, 2024). Tässä tulee olemaan todennäköisesti eroavaisuutta omaan tutkimukseeni, koska uudet määräykset velvoittavat käsittelemään kaikkia osioita, jotka ovat oleellisia.

Toinen mielenkiintoinen havainto oli, että raportoinnin systemaattisuus vaihteli ja joillakin yrityksillä analyysi on hyvin jäsenneily, kun taas toisilla se jää pinnalliseksi (Dragomir ja muut, 2024). Tämän asian pitäisi ainakin jollain tasolla korjaantua uuden standardin mukana, koska sen pitäisi yhtenäistää käytäntöä. Tosin myös kestävyteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet raportoitiin epätasaisesti, sekä niiden vaikutus liiketoiminnan strategiaan jäi epäselväksi.

2.6.1 Pakollisen raportoinnin vaikutus ESG-suorituskykyyn

Aluchna ja muut (2023) tarkastelivat EU:n pakollisen vastuullisuusraportoinnin direktiivin (NFRD, 2014/95/EU) vaikutuksia ESG-suorituskykyyn Puolan pörssiyrityksissä. Tutkimus pohjautuu institutionaaliseen ja strategiseen legitimizeettiteoriaan ja osoittaa, että sääntelyllä voi olla merkittävä vaikutus yritysten vastuullisuussuoriutumiseen erityisesti ympäristö- ja sosiaalisen vastuun osa-alueilla.

Artikkeli korostaa myös raportoinnin ajallista ulottuvuutta: vaikutukset ESG-suorituskykyyn eivät näyttäydy välittömästi, vaan ne voimistuvat ajan myötä, kun raportointiprosessit institutionalisoituvat yrityksissä ja organisaation sisäiset muutosprosessit aktivoituvat (Aluchna ja muut, 2023). Tutkimuksen perusteella tämä kehitys ilmenee erityisesti toisena ja kolmantena raportointivuotena, mikä tukee käsitystä raportoinnin vaikutuksesta pitkän aikavälin ESG-kehitykseen

Lisäksi Aluchna ja muut (2023) esittävät, että raportoinnin standardisointi ja yhdenmukaisuus parantavat vertailtavuutta ja vähentävät informaation epäsymmetriaa sidosryhmien näkökulmasta. Heidän mukaansa selkeät arviointimallit ja yhtenäiset indikaattorit eivät ainoastaan lisää raportoinnin läpinäkyvyyttä, vaan ne myös pakottavat yrityksiä kehittämään strategisia prosessejaan vastuullisuuden näkökulmasta. Tällainen kehitys tukee suoraan tämän tutkimuksen tavoitetta kehittää pisteytysmalli, joka tuottaa mitattavaa, vertailtavaa ja helposti tulkittavaa tietoa yritysten ESG-toiminnasta.

Aluchna ja muiden (2023) tutkimuksen mukaan sääntelytoimet, kuten NFRD, voivat parhaimmillaan uudelleen määritellä yritysten ja yhteiskunnan välistä suhdetta myös sellaisissa markkinoissa, joissa vastuullisuus ei ole aiemmin ollut vallitseva normi. Tämä havainto vahvistaa institutionaalisen lähestymistavan oletusta siitä, että pakollinen raportointi voi ajan kuluessa muuttaa sekä yritysten ulkoista viestintää että sisäisiä strategisia rakenteita kohti kestävämpää liiketoimintamallia (Aluchna ja muut, 2023).

2.6.2 Sääntelyn vaikutus ESG-raportointiin: CSRD ja ESRS

Stefani ja Gabor (2025) tarkastelevat artikkelissaan "Shades of Green" CSRD:n ja ESRS-standardien käyttöönottoa ja niiden mahdollisia vaikutuksia yritysten vastuullisuusraportointiin. He korostavat, että kyseessä on yksi merkittävimmistä ulkoisen raportoinnin sääntelymuutoksista vuosikymmeniin, koska CSRD:n myötä yritysten vastuullisuusraportit siirtyvät entistä standardoidumpaan, koneellisesti luettavaan ja auditoitavaan muotoon, mikä merkitsee raportoinnin rakenteellista ja sisällöllistä muutosta. Sääntelyn taustalla on EU:n Green Deal -ohjelma ja erityisesti pyrkimys rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyden ja pitkäjänteisyyden vahvistamiseen, mikä edellyttää vertailukelpoista ja luotettavaa ESG-tietoa (Stefani & Gabor, 2025, s. 84–85).

Stefani ja Gabor (2025) huomauttavat, että vaikka CSRD ei suoraan velvoita yrityksiä parantamaan itse ESG-suoritustaan, raportointivaatimusten laajuus ja yksityiskohtaisuus luovat merkittävää painetta toiminnan kehittämiseksi. Heidän mukaansa sääntelyn odotetaan vaikuttavan sidosryhmien päätöksentekoon, kuten sijoittajien tai rahoittajien arvioihin, mikä saattaa johtaa todellisiin muutoksiin yritysten toiminnassa. Raportointivelvoitteet ulottuvat koko arvoketjuun, mikä luo paineita myös niille pk-yrityksille, jotka eivät itse ole suoraan CSRD:n piirissä, mutta toimivat sen soveltamisalaan kuuluvien yritysten toimittajina (Stefani & Gabor, 2025).

Stefani ja Gabor (2025) tuovat myös esiin soveltamisen käytännön haasteita. Aikataulut ovat olleet tiukkoja ja osa sääntelystä, kuten toimialakohtaiset ESRS-standardit, ovat edelleen keskeneräistä. Tämä voi lyhyellä aikavälillä heikentää raporttien vertailukelpoisuutta toimialojen sisällä. Kuitenkin pitkällä tähtäimellä standardisointi mahdollistaa ESG-tiedon rakenteellisen vertailtavuuden, joka tukee kestävään kehitykseen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallintaa yrityksissä (Stefani ja Gabor, 2025, s. 90–92).

Stefani ja Gabor (2025) korostavat myös sitä, että CSRD:n todellisia vaikutuksia, erityisesti "reaalivaikutuksia" ESG-suoriutumiseen, ei voida vielä kattavasti arvioida. Sääntelyn vaikutusten ymmärtäminen edellyttää seurantatutkimuksia, jotka tarkastelevat, miten yritysten strategiat, päätöksenteko ja vastuullisuustoimet kehittyvät raportoinnin läpinäkyvyyden lisääntyessä (Stefani ja Gabor, 2025, s. 94).

Tämä näkökulma tukee tämän tutkimuksen lähestymistapaa: pisteytysmallin avulla voidaan tehdä näkyväksi yritysten ESG-toimien painopisteitä ja kehitystä. Läpinäkyvä ja mitattava arviointi lisää paitsi sidosryhmien luottamusta, myös kannustaa yrityksiä muokkaamaan strategiaansa, koska vastuullisuutta ei voida enää viestiä pelkästään vastaamalla minimivaatimukseen, vaan toiminnan laatu tulee näkyviin systemaattisessa arvioinnissa.

2.7 Hypoteesit

Koska ESG-raportointi on monitasoinen ilmiö, mallin rakentaminen edellyttää useiden teoreettisten näkökulmien, kuten kaksoisolennaisuuden, legitimaatioteorian ja sidosryhmälähtöisen raportointiteorian huomioimista. Tilastollisessa tutkimuksessa hypoteesit asetetaan testaamaan, toimivatko valitut muuttujat oletetulla tavalla ja esiintyykö niiden välillä tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä (Heikkilä, 2014). Hypoteesien avulla voidaan arvioida, muodostavatko muuttujat johdonmukaisen rakenteen, joka selittää tutkittavaa ilmiötä, tässä tapauksessa yritysten ESG-raportoinnin tasoa ja

kehitystä. Hypoteesien testaus pohjautuu tilastolliseen päättelyyn, jossa asetetaan hypoteesi (H), joka olettaa ilmiön tai yhteyden olemassaolon (Heikkilä, 2014, Luku 5). Jatkossa käytän, tilanteen mukaan, muodostetuista muuttujista, joko nimitystä ”muuttuja” tai ”ESG-teema”.

ESG-raportoinnin kehitystä vuosien 2023 ja 2024 välillä ohjaavat keskeisesti EU:n CSRD-direktiivi sekä sen myötä käyttöön otetut ESRS-standardit. Nämä sääntelyuudistukset velvoittavat yrityksiä raportoimaan vastuullisuustoimistaan laajemmin, järjestelmällisemmin ja vertailukelpoisemmassa muodossa kuin aiemmin. Stefani ja Gabor (2025) toteavat, että CSRD:n myötä vastuullisuusraportoinnista on tullut olennainen osa tilinpäätösinformaatiota ja sen sisällölle on asetettu selkeitä, materiaalisuuteen perustuvia vaatimuksia. Heidän mukaansa sääntelyllä pyritään nimenomaan lisäämään ESG-tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä sidosryhmille, mikä vahvistaa raportoinnin tasoa ja vaikutuksia.

Samalla Aluchna ja muut (2023) osoittavat, että pakollinen raportointi on parantanut yritysten ESG-suoriutumista erityisesti ympäristö- ja sosiaalisten tekijöiden osalta. Tämä viittaa siihen, että sääntelyn vaikutukset eivät rajoitu pelkästään raportointikäytäntöihin, vaan ne voivat myös tukea vastuullisuustoimien käytännön kehittämistä. Näin ollen on perusteltua olettaa, että myös CSRD:n ja ESRS:n voimaantulo vaikuttaa positiivisesti ESG-raportoinnin yleiseen tasoon, erityisesti kun yrityksiltä edellytetään sekä vaikutus- että talousperusteisen olennaisuuden arviointia. Tämän perusteella muodostetaan ensimmäinen hypoteesi.

H₁: ESG-raportointi on kehittynyt positiivisesti vuosien 2023 ja 2024 välillä.

Toinen lähtökohta on, että kaikki ESG-teemat, eli myöhemmin muodostettavat muuttujat, eivät ole yhtä vaikuttavia. Aiemmat tutkimukset (Harmaala & Jallinoja, 2013; Laine ja muut, 2022) ja myös ESRS-standardien rakenne korostavat, että tietyt osa-alueet, kuten

hiilijalanjäljen hallinta, mittaaminen ja seuranta, sekä tiedon luotettavuus ovat keskeisiä vastuullisuuskehityksen kannalta. Tästä muodostuu toinen hypoteesi.

H₂: Osa ESG-teemoista ovat positiivisessa yhteydessä ESG-kehitykseen.

Yrityksen koko on aiemman kirjallisuuden (Deegan, 2006; Niskala ja muut, 2013) mukaan ollut yhteydessä vastuullisuusraportoinnin laajuuteen ja laatuun. Suuret yritykset ovat olleet usein edelläkävijöitä, koska ne kohtaavat enemmän sidosryhmäodotuksia ja sääntelypainetta. Näin ollen muodostetaan kolmas hypoteesi.

H₃: Yrityksen koolla on positiivinen yhteys ESG-raportoinnin tasoon.

Edellisen hypoteesin rinnalle nostettiin tarkempi oletus siitä, että yrityksen liikevaihdolla on positiivinen yhteys pisteytykseen, eli suuret yritykset saavuttavat keskimäärin korkeampia pisteitä. Lähtökohta perustuu samaan oletamaan yrityksen koon vaikutuksesta (Deegan, 2006; Niskala ja muut, 2013).

H₄: Muuttujilla muodostetulla pisteytyksellä on positiivinen yhteys yrityksen liikevaihtoon.

Viimeisenä haluttiin tarkastella ESG-raportoinnin sisäistä rakennetta. ESRS-sääntely ja vastuullisuusraportointia koskeva kirjallisuus korostavat kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa ESG-osa-alueet eivät toimi irrallisina vaan lomittuvat toisiinsa (EFRAG, 2023; KPMG, 2022). Tästä johdettiin viides hypoteesi.

H₅: ESG-teemat korreloivat positiivisesti keskenään.

Yhteisesti nämä hypoteesit muodostavat loogisen ja teoreettisesti perustellun kehyksen tutkimuksen kvantitatiiviselle analyysille. Ne pohjautuvat näkemykseen, jonka mukaan sääntely toimii sekä ulkoisena ohjausmekanismina että sisäisen kehityksen ajurina, mikä

on keskeinen oletus mm. legitimaatioteorian (Deegan, 2002) näkökulmasta. Yritykset kehittävät raportointiaan paitsi sääntelyn vuoksi, myös vastatakseen sidosryhmien odotuksiin ja vahvistaakseen yhteiskunnallista hyväksyttävyyttään.

2.8 Teoreettisen viitekehysten yhteenveto

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu kestävän kehityksen ja yritysvastuun, raportoinnin, sääntelyn ja kaksoisolennaisuuden periaatteen ympärille. Kestävä kehitys kattaa ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen näkökulman. Sen perusajatus on varmistaa, että yritysten toiminta ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia. Yritysvastuulla tarkoitetaan yritysten taloudellisten tavoitteiden rinnalla kantamaa vastuuta ympäristöstä ja yhteiskunnasta ja se on noussut yhä keskeisemmäksi osaksi liiketoimintastrategiaa. Yritykset eivät voi enää keskittyä pelkästään taloudellisiin tuloksiin vaan niiden tulee ottaa huomioon myös sidosryhmien odotukset vastuullisuudesta.

Legitimaatioteorian mukaan yritykset pyrkivät oikeuttamaan toimintansa yhteiskunnalle ja vahvistamaan hyväksyttävyyttään raportoinnin avulla. Sidosryhmät kuten sijoittajat, asiakkaat ja viranomaiset odottavat läpinäkyvää ja kattavaa tietoa yritysten kestävän kehityksen toimista, mikä on lisännyt raportoinnin merkitystä. Erityisesti ESRS-standardit asettavat yrityksille vaatimuksia siitä, miten ja mitä tietoja niiden tulee raportoida. Raportoinnilla yritykset eivät ainoastaan täytä sääntelyn vaatimuksia vaan myös osoittavat sitoutumisensa vastuullisuuteen mikä voi vahvistaa niiden mainetta ja houkutella vastuullisia sijoittajia. Näiden standardien tavoitteena on yhdenmukaistaa yritysten vastuullisuusraportointia, sekä parantaa sen läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta. Lisäksi kirjanpitolaki ja arvopaperimarkkinalaki asettavat vaatimuksia erityisesti suurille ja pörssilistatuille yrityksille, joilta odotetaan kattavaa ja systemaattista raportointia. EU:n Taksonomia-asetus puolestaan määrittelee, millaiset taloudelliset toiminnot voidaan luokitella ympäristön kannalta kestäviksi mikä vaikuttaa suoraan yritysten raportointiin ja rahoitusmahdollisuuksiin.

Keskeinen osa tutkimusta on kaksoisolennaisuuden periaate, joka ohjaa yritysten raportointia ESRS-standardien mukaisesti. Kaksoisolennaisuus tarkoittaa, että yritysten tulee raportoida sekä toimintansa vaikutuksista ympäristöön ja yhteiskuntaan että kestävyteen liittyvien tekijöiden taloudellisista vaikutuksista niiden liiketoimintaan. Taloudellinen olennaisuus viittaa siihen, miten kestävyteen liittyvät riskit ja mahdollisuudet voivat vaikuttaa yrityksen kannattavuuteen, kassavirtaan ja sijoittajien päätöksiin. Vaikutusperusteinen olennaisuus puolestaan tarkastelee yrityksen toimintojen vaikutuksia ympäristöön ja yhteiskuntaan riippumatta niiden taloudellisista seurauksista. Tämä laajennus tuo raportointiin uuden ulottuvuuden sillä yritysten ei enää tarvitse tarkastella vastuullisuutta vain liiketoiminnan näkökulmasta vaan myös siitä, miten niiden toiminta vaikuttaa laajemmin eri sidosryhmiin ja ympäristöön.

ESRS-standardit määrittelevät, miten yritysten tulee arvioida kaksoisolennaisuutta ja dokumentoida havaintonsa. Sidosryhmien osallistaminen on prosessissa mukana, sillä yritysten on huomioitava eri tahojen odotukset ja näkökulmat kestävyden kannalta olennaisista kysymyksistä. Lisäksi yritysten on systemaattisesti arvioitava liiketoimintansa vaikutuksia kuten hiilidioksidipäästöjä, luonnonvarojen käyttöä ja sosiaalisia vaikutuksia, sekä raportoitava toimenpiteistään ja tavoitteistaan näiden vaikutusten vähentämiseksi.

Tutkimuksen taustalla on tarve kehittää menetelmä, jonka avulla yritysten vastuullisuusraportointia voidaan arvioida systemaattisesti, vertailukelpoisesti ja yhdenmukaisesti. Tutkimusongelmana on, että vaikka ESRS-standardit ja kaksoisolennaisuusperiaate määrittelevät tarkasti, mitä yritysten tulisi raportoida, ei vielä ole selkeää ja käytännönläheistä mallia, jolla yritysten raportointia voisi vertailla tai pisteyttää. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää pisteytysmalli, joka pohjautuu sekä laadullisesti tunnistettuihin ESG-teemoihin että kvantitatiivisesti testattuihin muuttujarakenteisiin. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu kestävä kehityksen, yritysvastuun, sääntelyn, raportointistandardien ja kaksoisolennaisuuden periaatteen

ympärille ja se toimii perustana muuttujien muodostamiselle, analyysille ja mallin kehittämiseksi. Näin tutkimus yhdistää teoreettiset lähtökohdat ja empiirisen soveltamisen tuottaakseen konkreettisen työkalun vastuullisuuden arviointiin.

Tutkimuksessa käytetään aluksi laadullista sisällönanalyysiä, jonka avulla analysoidaan yritysten raporttien sisältöä ja tunnistetaan keskeisiä teemoja. Sisällönanalyysi soveltuu hyvin yritysraporttien tarkasteluun sillä se mahdollistaa systemaattisen ja objektiivisen tavan eritellä tekstistä olennaisia sisältöjä. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa mitkä tekijät ohjaavat yritysten raportointivalintoja. Laadullisen analyysin perusteella muodostetaan muuttujia, joiden avulla raportointia voidaan vertailla määrällisesti. Näin tutkimus yhdistää sekä laadullisia että kvantitatiivisia menetelmiä, mikä mahdollistaa kattavamman kuvan yritysten vastuullisuusraportoinnin muutoksista ja niiden taustalla vaikuttavista tekijöistä.

3 Menetelmät

Tässä luvussa esitetään tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja perustellaan niiden valinta. Ensimmäisessä vaiheessa aineistoa tarkasteltiin laadullisesti ja sen pohjalta muodostettiin tutkimuksen keskeiset ESG-muuttujat. Analyysi toteutettiin NVivo-ohjelmistolla, jossa käytettiin EFRAG (2023) mukaista jaottelua kaksoisolennaisuuden periaatteiden mukaisesti. Tunnistetut teemat muunnettiin mitattaviksi muuttujiksi ja niiden merkitystä arvioitiin erillisellä asteikolla. Seuraavassa vaiheessa laadulliset havainnot kvantifioitiin, jolloin yritysten raportointia voitiin tarkastella numeerisesti. Kvantifioinnin avulla mahdollistettiin laajempi tilastollinen analyysi, joka sisälsi muun muassa korrelaatio- ja regressioanalyysia. Näiden avulla arvioitiin ESG-raportoinnin kehitystä vuosien 2023 ja 2024 välillä sekä eri muuttujien ja yrityksen koon välisiä yhteyksiä.

Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusotetta, jotta yritysten ESG-raportointia voitiin tarkastella sekä sisällöllisesti että tilastollisesti. Laadullinen sisällönanalyysi valittiin tutkimuksen alkuvaiheen menetelmäksi, koska se mahdollistaa raportoinnin teemojen, merkitysisältöjen ja viestinnällisten valintojen systemaattisen tunnistamisen (Laine ja muut, 2022; KPMG, 2022). Sisällönanalyysin avulla oli mahdollista jäsentää mitä teemoja yritykset nostavat esiin ja miten ne painottavat eri osa-alueita, kuten ilmastovaikutuksia tai sidosryhmäviestintää (ESRS, 2023; EFRAG, 2023).

Määrällinen analyysi otettiin mukaan tutkimuksen toisessa vaiheessa, jotta sisällönanalyysin tuloksia voitiin vertailla, yleistää ja testata tilastollisesti. Kvantifiointi mahdollistaa ESG-teemojen esiintymisen mittaamisen ja pisteyttämisen, jolloin voidaan arvioida yritysten suoriutumista vertailukelpoisesti. Tämä tukee myös ESRS-standardien tavoitetta lisätä ESG-tiedon läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta (EU, 2022). Näin kahden menetelmän yhdistäminen mahdollistaa kokonaisvaltaisemman tutkimusasetelman, jossa sekä raportoinnin sisällöt että niiden kehitys voidaan ymmärtää luotettavasti. Tämä

yhdistelmä tukee myös tutkimuksen päätavoitetta eli pisteytysmallin rakentamista yritysten ESG-raportoinnin arviointiin (ks. KPMG, 2022; Laine ja muut, 2022).

3.1 Laadullinen sisällönanalyysi

Laadullinen sisällönanalyysi on systemaattinen menetelmä, jonka avulla voidaan tunnistaa ja tulkita tekstiaineistosta esiin nousevia merkitysrakenteita. Tämän analyysin avulla on mahdollista muodostaa teoreettinen malli, joka toimii perustana muuttujien määrittelylle jatkotutkimuksessa (Krippendorff, 2018). Sen sijaan, että analyysi rajoittuisi pelkästään aineiston sisällön kuvaamiseen, voidaan siitä johdetuilla teemoilla ja rakenteilla muodostaa tutkimuksessa hyödynnettävät mittarit ja kategorisoinnit (Elo & Kyngäs, 2008).

Sisällönanalyysi alkaa aineiston huolellisella tarkastelulla, jossa pyritään tunnistamaan toistuvia aiheita, diskursseja ja painotuksia. Alustava koodausvaihe auttaa erottelemaan aineistosta keskeiset elementit, joiden pohjalta muodostetaan teemoja (Braun & Clarke, 2006). Nämä teemat eivät ainoastaan kuvaa aineiston rakennetta, vaan ne mahdollistavat myös ilmiöiden välisten suhteiden määrittelyn.

Teemoittelun avulla voidaan rakentaa malli, jossa tunnistetut rakenteet ja merkitysyhteydet saavat systemaattisen muodon. Mallintaminen edellyttää, että teemat abstrahoidaan laajemmiksi kategorioiksi, joiden avulla voidaan tunnistaa muuttujat ja niiden keskinäiset suhteet (Mayring, 2014). Muuttujien määrittely perustuu aineiston käsitteellistämiseen, jolloin laadullisesta analyysistä muodostuu kvantifioitava rakenne, jota voidaan käyttää myöhemmässä tilastollisessa analyysissä (Schreier, 2012).

Teoreettinen malli rakentuu siten, että jokainen muodostettu teema yhdistetään siihen liittyviin muuttujakokonaisuuksiin. Esimerkiksi organisaation vastuullisuusraportoinnin analysoinnissa voidaan tunnistaa sellaisia teemoja kuin "taloudellinen materialiteetti", "vaikutusmaterialiteetin" ja "sidosryhmänäkökulma". Näiden teemojen perusteella

voidaan muodostaa mitattavia muuttujia, kuten raportoinnin painotukset, terminologian käyttö ja eri vastuullisuusnäkökulmien esiintyvyys (Silverman, 2020).

Mallintamisen tarkoitus on luoda rakenne, joka mahdollistaa laadullisen aineiston jäsenneilyn tarkastelun ja antaa pohjan jatkoanalyysille. Tämän prosessin kautta laadullisesta sisältöanalyysistä saadaan johdettua muuttujia, joita voidaan hyödyntää esimerkiksi regressioanalyysissä tai muissa kvantitatiivisissa menetelmissä (Flick, 2018). Menetelmä yhdistää laadullisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen vahvuudet.

Sisällönanalyysin tuloksena muodostetaan lopulliset tutkimusmuuttujat, jotka kuvastavat yritysten raportoinnin painotuksia. Tämän jälkeen siirryttiin kvantifiointiin, jossa laadulliset havainnot muunnettiin numeerisiksi pisteytyksiksi. Kvantitatiivinen tutkimusosio hyödynsi tilastollisia menetelmiä, kuten korrelaatioanalyysia, regressioanalyysia ja t-testejä, joiden avulla testattiin hypoteeseja ja arvioitiin raportointikäytänteiden kehitystä vuosien 2023 ja 2024 välillä.

3.2 Kvantifiointi

Kvantifiointi laadullisen analyysin yhteydessä tarkoittaa tutkimusaineiston jäsennystä siten, että aineistosta tunnistetaan ja lasketaan eri elementtien esiintyvyyksiä, painotuksia ja suhteita (Neuendorf, 2017). Tämä lähestymistapa mahdollistaa laadullisen aineiston muuntamisen numeeriseen muotoon, jolloin se voidaan analysoida tilastollisesti. Kvantifiointin avulla voidaan tunnistaa ilmiöiden systemaattisia piirteitä sekä arvioida niiden yleisyyttä ja merkitystä (Schreier, 2012).

Prosessi alkaa aineiston sisältöanalyysillä ja teemoittelulla, joiden avulla muodostetaan koodausrunko. Koodauksen avulla aineisto pilkotaan mitattaviin osiin, joista voidaan laskea esiintymämääriä ja suhteita (Krippendorff, 2018). Esimerkiksi vastuullisuusraportoinnin tutkimuksessa voidaan laskea, kuinka usein eri yritykset

mainitsevat taloudellisen tai vaikutusmaterialiteetin sekä miten näiden suhteet eroavat eri vuosien raporteissa.

Kvantifiointi voidaan suorittaa joko yksinkertaisilla frekvenssianalyyseilla tai edistyneemmällä tilastollisella mallintamisella. Usein käytettyjä menetelmiä ovat sanamäärien laskenta, yhteisesiintyvyyksien tarkastelu sekä regressiomallit, jotka auttavat selvittämään muuttujien välisiä yhteyksiä (Bryman, 2016). Tämä mahdollistaa laadullisen aineiston kvantitatiivisen analyysin ilman, että sen konteksti ja merkitykset menetetään. Laadullisen aineiston kvantifiointi tarjoaa tavan yhdistää kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset menetelmät, jolloin voidaan sekä syventää ymmärrystä että saavuttaa yleistettäviä tuloksia. Tämä lähestymistapa tukee tutkimuksen luotettavuutta ja mahdollistaa monipuolisemman analyysin ilmiöstä.

3.3 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen analyysi on tutkimusmenetelmä, joka perustuu numeeristen tietojen keräämiseen ja analysointiin (Hirsjärvi ja muut, 2008, s. 129–131). Sen tavoitteena on havaita tilastollisia yhteyksiä ennustaa ilmiöitä ja testata hypoteeseja systemaattisesti ja toistettavasti (Bryman, 2016). Kvantitatiivisessa analyysissä muuttujien määrittely kannattaa tehdä huolelta sillä analyysin validiteetti riippuu siitä, kuinka hyvin muuttujat kuvastavat tutkittavaa ilmiötä (Creswell, 2014).

Muuttujien määrittely perustuu tutkimusongelmaan ja aiempaan teoriapohjaan. Ensin määritetään riippuvat ja riippumattomat muuttujat sekä kontrollimuuttujat, joiden avulla voidaan hallita mahdollisia eri tekijöitä (Hair ja muut, 2019). Esimerkiksi yritysten vastuullisuusraportoinnin tutkimuksessa voidaan tarkastella kuinka vastuullisuuteen liittyvien termien esiintymistiheys (riippuva muuttuja) vaihtelee yrityksen koon (riippumaton muuttuja) mukaan.

Kvantitatiivinen analyysi etenee yleensä aineiston käsittelyllä, jossa raakadatan puutteet korjataan, muuttujat normalisoidaan ja tarvittaessa kategorisoidaan (Field, 2018). Tämän jälkeen valitaan tilastolliset menetelmät analyysin suorittamiseksi. Yleisimpiä kvantitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmiä ovat deskriptiivinen analyysi, jossa tarkastellaan aineiston keskiarvoja, hajontoja ja jakaumia (Tabachnick & Fidell, 2019). Korrelaatioanalyysi, jolla tutkitaan muuttujien välisiä riippuvuuksia ja yhteyksiä (Hair ja muut, 2019). Regressioanalyysi, joka mahdollistaa riippuvien ja riippumattomien muuttujien välisten suhteiden mallintamisen ja ennustamisen, sekä frekvenssianalyysi, jossa tarkastellaan kuinka usein tietyt ilmiöt esiintyvät aineistossa (Creswell, 2014; Field, 2018).

Kvantitatiivisessa analyysissä on tärkeää varmistaa mittareiden luotettavuus ja validiteetti (Puusa & Juuti 2020, s. 4–6). Reliabiliteettia arvioidaan esimerkiksi sisäisen johdonmukaisuuden mittareilla, kuten Cronbachin alfan avulla, kun taas validiteettia voidaan tarkastella vertaamalla tuloksia aiempaan tutkimukseen ja teoreettisiin odotuksiin (Metsämuuronen 2008, s. 41).

Mallintamisen avulla kvantitatiivisessa analyysissä pyritään luomaan yleistettävissä oleva rakenne, joka selittää tutkittavaa ilmiötä. Tämä tapahtuu operationalisoimalla teoreettiset käsitteet mitattaviksi muuttujiksi ja määrittämällä niiden väliset yhteydet tilastollisten testien avulla (Creswell, 2014). Esimerkiksi yritysten raporteista tunnistettu vastuullisuussanasto (riippuva muuttuja) asetetaan suhteeseen eri vuosien sääntelymuutoksiin (riippumaton muuttuja) ja yrityksen markkina-arvoon (kontrollimuuttuja).

Kvantitatiivisen analyysin vahvuutena on sen kyky tarjota systemaattista ja yleistettävää tietoa tutkittavasta ilmiöstä (Field, 2018). Lisäksi se mahdollistaa monimuuttujamenetelmien hyödyntämisen, jolloin voidaan tarkastella useiden tekijöiden yhteisvaikutuksia. Samalla on tärkeää tunnistaa menetelmän rajoitukset, kuten se, että pelkkä numeerinen analyysi ei aina tavoita monimutkaisia

merkitysrakenteita ja kontekstuaalisia tekijöitä (Field, 2018). Tästä syystä kvantitatiivista analyysiä voidaan täydentää laadullisella analyysillä, jolloin saadaan kokonaisvaltaisempi kuva tutkimusaiheesta.

3.4 Tilastollinen analyysi ja muuttujien yleistettävyys

Tilastollinen analyysi on kvantitatiivisen tutkimuksen perusta, jonka avulla voidaan arvioida muuttujien välisiä suhteita, testata hypoteeseja ja yleistää tuloksia laajempaan perusjoukkoon (Field, 2018). Koska tavoitteena on luoda malli, joka kuvaa tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman tarkasti ja objektiivisesti, tilastollisten menetelmien huolellinen valinta ja soveltaminen on tutkimuksen ydin seikkoja. Tilastollinen analyysi perustuu aineiston keruuseen, muuttujien operointiin ja lopulta tulosten tulkintaan, joita ohjaavat tilastotieteen keskeiset periaatteet, kuten otanta, merkitsevyyden arviointi, muuttujien välinen riippuvuus sekä mittareiden validiteetti ja reliabiliteetti (Tabachnick & Fidell, 2019).

Tilastollisen analyysin luotettavuus perustuu siihen, miten hyvin tutkittava aineisto edustaa koko perusjoukkoa. Otantamenetelmän valinta vaikuttaa siihen, kuinka yleistettäviä saadut tulokset ovat (Creswell & Creswell, 2018). Yleisimpiä menetelmiä ovat satunnaisotanta, systemaattinen otanta sekä kerrostettu otanta. Creswellin ja Creswellin (2018) mukaan satunnaisotanta on periaatteessa paras tapa varmistaa perusjoukon edustavuus, mutta monissa tilanteissa joudutaan käyttämään muita menetelmiä esimerkiksi aineiston saatavuuden vuoksi. He myös huomauttavat, että kerätyn aineiston tulee olla riittävän suuri, jotta tulokset eivät ole sattumanvaraisia. Otoskoon riittävyttä voidaan arvioida esimerkiksi voima-analyysillä, jotka auttavat varmistamaan, että tutkimuksessa on tarpeeksi havaintoja tilastollisesti merkitsevän tuloksen saavuttamiseksi (Cohen, 1988).

Tilastollisissa analyysissä pyritään erottamaan todelliset ilmiöt sattumanvaraisista vaihteluista. Tämän varmistamiseksi käytetään tilastollisen merkitsevyyden testejä,

joista yleisimpiä ovat t-testi, khiin neliö -testi sekä varianssianalyysi (ANOVA) (Field, 2018). P-arvo (p-value) on merkitsevyyden mittari, jonka yleisesti käytetty kynnsarvo on 0,05, mikä tarkoittaa, että havaittu tulos on enintään 5 %:n todennäköisyydellä sattuman aiheuttama (Field, 2018).

Tilastollisten testien avulla voidaan arvioida, onko muuttujien välinen ero tai yhteys tilastollisesti merkitsevä vai johtuvatko havainnot satunnaisvaihteluista (Hair ja muut, 2020). Esimerkiksi regressioanalyysillä voidaan arvioida, miten hyvin yksi muuttuja selittää toista muuttujaa, kun taas faktorianalyysi auttaa tunnistamaan laajempia rakenteita useiden muuttujien välillä (Field, 2018).

Muuttujien suhteita voidaan tutkia erilaisten tilastollisten menetelmien avulla, kuten korrelaatio- ja regressioanalyysillä. Korrelaatio kertoo, kuinka vahvasti kaksi muuttujaa ovat yhteydessä toisiinsa, mutta ei osoita kausaalisuutta (Cohen ja muut, 2003). Regressioanalyysi puolestaan mahdollistaa kausaalisten suhteiden tarkastelun, jolloin voidaan arvioida, mitkä tekijät vaikuttavat tutkittavaan ilmiöön sekä millä voimakkuudella (Tabachnick & Fidell, 2019).

Mallintaminen on osa tilastollista analyysia, sillä sen avulla voidaan muodostaa teoreettisia malleja, jotka ennustavat tulevia ilmiöitä (Hair ja muut, 2020). Esimerkiksi lineaarinen regressiomalli auttaa ymmärtämään, kuinka yritysten vastuullisuusraportoinnin painopisteet vaikuttavat sidosryhmien reaktioihin. Myös monimuuttujamallit, kuten logistinen regressio ja rakenneyhtälömallinnus, mahdollistavat monimutkaisempien ilmiöiden tarkastelun ja tarjoavat ymmärrystä muuttujien välisistä suhteista (Byrne, 2016).

Tilastollisten analyysien luotettavuuden varmistamiseksi on tarkasteltava mittareiden validiteettia ja reliabiliteettia. Validiteetti viittaa siihen, mittaako valittu muuttuja todella sitä, mitä sen on tarkoitus mitata (DeVellis, 2017). Vastuullisuusraportoinnin analysoinnissa on varmistettava, että mittarit heijastavat aidosti yrityksen raportoinnin

laatua eivätkä esimerkiksi pelkkää sanamäärää. Reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa mittauksen johdonmukaisuutta ja toistettavuutta. Cronbachin alfa -kerrointa (α) käytetään yleisesti mittaamaan, kuinka hyvin useista eri muuttujista koostuva mittari tuottaa johdonmukaisia tuloksia (Nunnally & Bernstein, 1994). Jos reliabiliteetti on matala, se voi tarkoittaa, että mittarit eivät ole selkeitä tai että aineistossa on satunnaisvirheitä.

3.5 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimusmenetelmänä ensimmäisessä vaiheessa käytetään sisällönanalyysiä ja sen jälkeen kvantitatiivista tutkimusta, jonka lisäksi analysoin tuloksia lopussa tilastollisesti. Aineiston käsittelin NVivo-ohjelmiston avulla, jossa jaottelin materiaalin EFRA (2023) ohjeiden mukaan tehdyn taulukon avulla (Taulukko 1).

Taulukko 1. Jaottelutaulukko (Mukaillen EFRA, 2023).

Arvioitava tekijä	Vaikutusolennaisuus (Yrityksen vaikutus ympäristöön ja yhteiskuntaan)	Taloudellinen olennaisuus (Kestävyystekijöiden vaikutus yritykseen)
Ilmastonmuutos	Yrityksen hiilijalanjälki, päästövähennystoimet, energiatehokkuus	Säätelymuutokset (päästökauppa, hiiliverot), investointiriskit, kuluttajien asenteet
Luonnon monimuotoisuus	Raaka-aineiden hankinnan vaikutukset ekosysteemeihin, biodiversiteetti	Säätely, raaka-aineiden saatavuus, vastuullisuuden merkitys sijoittajille
Sosiaalinen vastuu	Työolojen ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen arvoketjussa	Maineenhallinta, asiakasuskollisuus, sidosryhmäsuhteet
Hallintotapa ja eettisyys	Yrityksen avoimuus, läpinäkyvyys ja eettiset toimintaperiaatteet	Korruptioriskit, sääntelyvaatimukset, sijoittajien luottamus
Kiertotalous ja resurssitehokkuus	Jätteiden hallinta, kierrätysmateriaalien käyttö	Säästöpotentiaali, resurssien saatavuus ja hintavaihtelut

Tämän alustavan jaottelun jälkeen etsin aineistosta systemaattisesti avainsanoja, joiden avulla toistuvat teemat voitiin tunnistaa. Näiden teemojen analyysin perusteella päädyin seitsemään muuttujaan, jotka muodostavat tutkimuksen empiirisen osan perustan.

- 1 Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta
- 2 ESG-mittarit & seuranta
- 3 ESG-tiedon luotettavuus & varmennus
- 4 Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi
- 5 Kiertotalous & resurssitehokkuus
- 6 ESG osana liiketoiminnan ohjausta
- 7 Sidosryhmävaikutukset

Kun muuttujat oli tunnistettu ja niihin liittyvä aineisto koodattu, niin seuraavassa vaiheessa tarkistin vielä niiden toimivuuden erillisellä vakavuusasteikolla (Taulukko 2). Yritysten käyttämien ilmaisujen perusteella arvioin, kuinka merkittäväksi kukin ESG-tekijä koettiin. Kvantifiointi toteutettiin jatkokoodauksen avulla, jossa tarkastelin yritysten raporteissa käyttämiä avainsanoja, sanamuotoja ja asiayhteyksiä, joiden kautta ESG-tekijöiden merkitys tuli esiin.

Tässä prosessissa ei siis pelkästään laskettu ESG-tekijöiden esiintymistiheyttä, vaan analysoitiin, miten yritykset kuvailivat niiden merkitystä suhteessa liiketoimintaan ja strategiaan. Tämä lähestymistapa mahdollisti laadullisten havaintojen yhdistämisen numeeriseen analyysiin, josta saatiin kuva, miten ESG-teemat on integroitu yritysten raportointiin.

Taulukko 2. Vakavuusasteikko.

Aste	Kuvaus	Perustelu
1 - Ei mainintaa / Ei tärkeä	Muuttujaa ei mainita tai se mainitaan vain ohimennen.	Ei mainintaa tai vain yleinen viittaus vastuullisuuteen.
2 - Vähäinen vaikutus	Muuttuja mainitaan, mutta se ei ole strategian tai riskienhallinnan keskiössä.	Kehityksen tavoitteet mainittu, mutta ei konkreettisia lukuja.
3 - Merkittävä, mutta ei kriittinen	muuttujalla on vaikutusta, mutta se ei muuta liiketoimintaa merkittävästi.	Tavoitteet ja luvut mainittu, mutta ei investointeja tai suoria talousvaikutuksia.
4 - Kriittinen, vaikuttaa liiketoimintaan	Muuttuja on suoraan kytketty liiketoiminnan kehitykseen, riskeihin tai strategiaan.	Riskit mukana taloudellisessa raportoinnissa, investoinnit vastuullisuuteen.
5 - Strateginen ydin / Suuri vaikutus	Muuttuja on ratkaiseva liiketoiminnalle ja ohjaa päätöksentekoa.	ESG-integroitu talousraportointiin, suuria investointeja ja sääntelyohjattuja muutoksia.

3.6 Otoksoon valinta

Ajankäytön hallinnan vuoksi päätin tutkimuksessa käyttää satunnaisotantaa koko 52 yrityksen perusjoukosta. Satunnaisotanta varmistaa, että analyysiin valitut yritykset edustavat koko perusjoukkoa mahdollisimman objektiivisesti ja vähentävät valikoitumisharhaa (Field, 2018). Satunnaisotannan avulla jokaisella yrityksellä on yhtä suuri todennäköisyys tulla valituksi, mikä tekee tuloksista luotettavampia ja mahdollistaa niiden yleistämisen koko perusjoukkoon (Creswell & Creswell, 2018).

Otoksoon määritin 95 % luottamustasolla ja 5 % virhemarginaalilla käyttämällä Cochranin (1977) otoskooksi laskennan kaavaa, joka soveltuu erityisesti rajallisiin perusjoukkoihin.

Alustava otoskoko suurelle populaatiolle.

$$n_0 = \frac{Z^2 \cdot p \cdot (1 - p)}{e^2}$$

Kuva 1. Alustava otoskoko (Cochran, 1977).

- $Z=1.96$ (95 % luottamustaso)
- $p=0.5$ (suurimman mahdollisen varianssin oletus)
- $e=0.05$ (5 % virhemarginaali)

Korjattu otoskoko rajalliseen populaatioon (52 yritystä)

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0 - 1}{N}}$$

Kuva 2. Korjattu otoskoko (Cochran, 1977).

- $N=52$ (perusjoukon koko)
- n_0 = alustava otoskoko

Laskelman perusteella riittävä otoskoko oli 46 yritystä, mikä varmistaa, että tulokset ovat tilastollisesti yleistettävissä koko 52 yrityksen joukkoon. Tämä perustuu tilastollisen analyysin periaatteisiin, joissa otoskoko määritetään voima-analyysillä ja tilastollisen merkitsevyyden kriteereillä (Tabachnick & Fidell, 2019).

Tämän jälkeen järjestin yritykset aakkosjärjestykseen. Jotta valinta ei perustuisi yrityksen kokoon tai markkina-arvoon vaan satunnaisuuteen, annoin jokaiselle yritykselle numeron 1–52 väliltä ja sen jälkeen satunnaislukugeneraattori loi satunnaisesti numeroita tuolta väliltä 46 kertaa. Näistä sain 46 yritystä, jotka muodostivat analyysiin käytettävän otoksen. Tämä menetelmä varmisti, että analyysiin valitut yritykset muodostavat edustavan otoksen koko perusjoukosta ja tulokset voidaan yleistää luotettavasti (Creswell & Creswell, 2018).

4 Tulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen empiiriset tulokset, jotka perustuvat sekä laadulliseen että määrälliseen analyysiin. Aluksi tarkastellaan ESG-raportoinnista tehtyä sisällönanalyysiä, jonka pohjalta muodostettiin seitsemän muuttujaa, eli ESG-teemaa. Näiden pohjalta kvantifioitiin 46 pohjoismaisen teollisuusyrityksen vastuullisuusraportointi vuosilta 2023 ja 2024. Tämän jälkeen analysoidaan muuttujien välisiä yhteyksiä, ESG-kehitystä kahden vuoden välillä sekä yritysten liikevaihdon ja ESG-tason välistä suhdetta. ESG-tasolla tarkoitetaan yrityksen kokonaispisteitä, jotka on muodostettu seitsemän ESG-teeman keskiarvona. Se kuvaa yrityksen vastuullisuusraportoinnin yleistä tasoa tarkasteluvuonna. Luvussa testataan myös viisi ennalta asetettua hypoteesia ja arvioidaan kehitetyn pisteytysmallin toimivuutta regressio- ja faktorianalyysin avulla.

4.1 Sisällönanalyysi

Tutkimuksen sisällönanalyysin toteutin NVivo-ohjelmiston avulla, joka mahdollisti systemaattisen ja järjestelmällisen lähestymistavan aineiston koodaukseen ja analysointiin. Aineiston analysointi alkoi laajalla esiselvityksellä, jossa tunnistin keskeiset ESG-aihepiirit ja muodostin alustavan analyysin pohjan. Tämä tapahtui haarukoimalla materiaali pienempiin osiin taulukon 1 mukaisesti (Taulukko1). Sisällönanalyysin tavoitteena oli tunnistaa ESG-raportoinnin keskeiset teemat ja muodostaa niistä analyysimuuttujat, jotka mahdollistavat ESG-raporttien vertailun yritysten välillä sekä niiden kehityksen tarkastelun ajassa (Ks. Krippendorff, 2018; Elo & Kyngäs, 2008). Kvantifiointi laadullisen analyysin yhteydessä tarkoittaa tutkimusaineiston jäsennystä siten, että aineistosta tunnistetaan ja lasketaan eri elementtien esiintyvyyksiä, painotuksia ja suhteita.

Esimerkkejä.

Ilmastonmuutos.

ABB and CERN have identified a significant energy-saving opportunity of up to 17.4 % in the cooling and ventilation motors used at CERN's facilities, focusing on improving energy efficiency and reducing operational costs. By upgrading high-efficiency motors and implementing advanced control technologies, the two organizations aim to dramatically improve the energy efficiency of systems critical to maintaining the cooling conditions for CERN's particle accelerators and other experiments. (ABB, 2024, s. 115)

Luonnon monimuotoisuus.

DFDS' Code of Conduct and Biodiversity Policy serves complementary roles in promoting biodiversity. The Code of Conduct provides broad guidance for ethical behavior, encouraging employees to consider biodiversity impacts. The Biodiversity Policy outlines specific objectives and actions to minimize environmental impact and support sustainability initiatives. (DFDS, 2024, s. 100)

Sosiaalinen vastuu.

Within this frame we approach working conditions by providing a solid foundation of the minimum requirements prescribed within our Code of Conduct and our Global People Standards, combined with initiatives and actions aimed at providing increased benefit. (ISS, 2024, S. 69)

Hallintotapa ja eettisyys.

Huhtamäki Oyj complies with the Finnish Corporate Governance Code adopted by the Securities Market Association. This Corporate Governance Statement complies with the Code effective from January 1, 2025. (Huhtamäki, 2024, s. 183)

Kiertotalous ja resurssitehokkuus.

Cargotec's Sustainability Policy addresses topics related to biodiversity loss, and the company makes a commitment to it to protect biodiversity and ecosystem services in its value chain. The policy reinforces the company's commitment to protect the local environment where the company operates and to support transitioning to a circular economy. (Cargotec, 2024, s. 71)

Aineisto koostui kahden vuoden ESG-raporteista, joiden avulla oli mahdollista havaita, miten raportointikäytännöt ja kestävyysaiheiden painotukset ovat muuttuneet. Sisällönanalyysi eteni vaiheittain siten, että ensiksi yritysten raporteista tunnistettiin avainsanoja, joita ryhmiteltiin ja järjestettiin teemojen muodostamiseksi. Avainsanojen

klusterointi osoitti, mitkä aiheet olivat keskeisiä eri yrityksissä ja mitkä ESG-aihepiirit korostuivat eri raporteilla.

Aineiston perusteella havaitsin, että ESG-raportoinnissa oli tapahtunut merkittäviä muutoksia vuosien 2023 ja 2024 välillä. Vuoden 2024 raporteissa yritykset olivat lisänneet tarkkuutta erityisesti ilmastonmuutokseen liittyvän raportoinnin osalta. Hiilijalanjäljen hallinta ja energiatehokkuus olivat nousseet entistä merkittävämpään rooliin ja useat yritykset olivat tarkentaneet tavoitteitaan ja raportointimenetelmiään liittyen päästöihin. Biodiversiteetti oli noussut merkittäväksi monilla yrityksillä ja toimitusketjun vastuullisuudesta raportoitiin yksityiskohtaisemmin kuin edellisellä vuonna.

Sosiaalisen vastuun alueella keskeisimmät muutokset liittyivät monimuotoisuuteen, inklusiivisuuteen ja työturvallisuuteen. Yritykset olivat lisänneet tietoa siitä, kuinka ne huomioivat ihmisoikeudet ja eettiset periaatteet toimitusketjuissaan. Monissa raporteissa painotettiin entistä enemmän vastuullista hankintaa ja työolojen seuranta.

Hallintotavan ja ESG-strategioiden käytössä vuonna 2024 raporteissa näkyi kasvava läpinäkyvyys ja varmennuksen merkityksen kasvu. Monet yritykset olivat alkaneet raportoida ESG-tietoja kolmannen osapuolen varmennuksella, ja yritysten hallintorakenteissa sen painoarvo oli kasvanut. Raporteissa näkyi myös sääntelyn vaikutus, erityisesti EU:n CSRD-direktiivin mukanaan tuomat muutokset, jotka olivat pakottaneet yrityksiä kehittämään raportointiaan.

Kiertotalouden ja resurssitehokkuuden osalta yritykset olivat laajentaneet raportointiaan koskemaan tuotteiden elinkaaren hallintaa, kierrätettävien materiaalien käyttöä ja jätteiden vähentämistä. ESG-raportit käsittelivät myös aiempaa enemmän toimintaympäristön riskejä ja niihin varautumista. Mutta vaikka kiertotalous nousee raporteilla esiin, sen merkitys jää mielestäni siltikin pintapuoliseksi. Konkreettisia mittareita tai toimia on selkeästi vähemmän kuin muilla osa-alueilla.

Kaksoisolennaisuuden periaate näkyi raportoinnin sisällöllisessä muutoksessa. Vuoden 2024 raporteissa yritykset olivat laajentaneet raportointiaan niin, että se kattoi aiempaa paremmin ESG-tekijöiden liiketoiminnalliset vaikutukset sekä niiden vaikutukset yhteiskuntaan ja ympäristöön. Taloudellisen olennaisuuden osalta yritykset olivat alkaneet kiinnittää enemmän huomiota ESG:n pitkän aikavälin liiketoiminnallisiin riskeihin ja mahdollisuuksiin, kuten vastuullisen sijoittamisen ja käyttäjävaatimusten kasvuun. Vaikutusperusteinen olennaisuus puolestaan näkyi siitä, kuinka yritykset raportoivat toimintansa vaikutuksista ekosysteemeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen.

Nämä muutokset viittaavat mielestäni siihen, että ESG-raportointi on siirtymässä yksittäisten vastuullisuustoimenpiteiden kuvailusta kohti kokonaisvaltaisempaa ja liiketoimintaan integroitua strategiaa. Yritysten raportointi ei ole pelkästään reaktiivista vastinetta sääntelyvaatimuksiin, vaan se heijastelee myös liiketoimintastrategian uudelleenmäärittelyä kestäväen kehityksen näkökulmasta. Muuttujien muodostaminen oli tärkein osa tutkimusprosessia, sillä se mahdollisti kvantitatiivisen analyysin suorittamisen ja ESG-raportoinnin systemaattisen arvioinnin yritysten välillä.

Kun aineisto oli saatu johdonmukaisesti pilkottua pienempiin osiin, oli sen käsittely helpompaa ja nopeampaa. Käsittelin sekä 2023 että 2024 vuoden raportit ja kirjoitin samalla eroavaisuudet ylös. Materiaalia oli runsaasti ja tämä vaihe olikin tutkimuksen aikaa vievin. Samalla kiinnitin huomiota siihen, kuinka eri yritykset esittivät ESG-teemoja ja miten raportointikäytännöt muuttuivat kahden vuoden välillä. Eroavaisuuksien tarkastelu mahdollisti arvioinnin, missä määrin uudet sääntelyvaatimukset ja yritysten strategiset painopisteet vaikuttivat raportointiin. Käsittelyn jälkeen minulla oli kansiot jokaiselle yritykselle, jossa oli raporteilta kerätty ja ositeltu teksti, joten minun ei tarvinnut enää käsitellä koko alkuperäistä aineistoa.

4.2 Avainsanat

Avainsanojen valinta ja niiden esiintymien tarkastelu raporteissa tapahtui myös NVivo-ohjelmiston avulla. Sillä pystyi nopeasti tunnistamaan, mitkä ESG-aiheet olivat yleisesti esillä ja miten yritykset raportoivat niistä eri tavoin. Esimerkiksi ilmastonmuutokseen liittyviä yleisimpiä avainsanoja olivat "carbon footprint", "energy efficiency", "net zero", ja "decarbonization". Luonnon monimuotoisuutta koskevissa kappaleissa esiintyi sanoja kuten "biodiversity impact", "ecosystem services" ja "nature-based solutions". Työturvallisuuden ja sosiaalisen vastuun osalta yleisesti käytettyjä termejä olivat "working conditions", "health and safety" ja "human rights due diligence".

Avainsanojen haun suoritin osittain päällekkäin kappaleiden haarukoinnin kanssa. Nopeutin prosessia keräämällä yhtä aikaa avainsanoja sekä jaottelemalla aihepiirejä, koska pystyin tämän jälkeen nopeammin paikantamaan aihealueita käyttämällä jo olemassa olevia avainsanoja. Käytännössä tämä tapahtui niin, että ensimmäiset neljän yrityksen raportit kävin manuaalisesti läpi jaottelemalla ne ja samalla keräämällä Nivon avainsanoja ylös. Kyseisiä avainsanoja käytin hyväksi paikantaakseni seuraavista samoja aihealueita. Jos niitä ei löytynyt, kävin ne lävitse ja keräsin uusia avainsanoja. Valittujen avainsanojen ja teemojen esiintymien avulla pystyin muodostamaan laajemman kuvan ESG-teemojen painotuksista eri organisaatioissa (Krippendorff, 2018; Elo & Kyngäs, 2008). Toistin prosessia niin monta kertaa, että materiaali oli käyty lävitse ja pystyin muodostamaan sanoista yhteiset muuttujat. Alla on esimerkkejä avainsanojen käytöstä, jolla haarukoin materiaalia. Avainsanat on alleviivattu.

ESG-riskienhallinta liiketoiminnassa.

The Board of Directors determines and approves strategies, policies, overall goals, and budgets for the Company. In addition, it sets out the risk management framework and supervises the work and procedures carried out by the day-to-day management. (NORDEN, 2024, s. 34)

ESG vaikutus asiakkaisiin ja sijoittajiin.

Our key actions for engagement with stakeholders over and above the awareness activities described above include Team Board sessions, mandatory meeting safety moments, regular Safety Walks at all key account sites, safety committees established under various legal frameworks and dialogue with employee representative organizations such as the European Works Council. (ISS, 2024, s. 69)

Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta.

Climate Change: Our CO2e emissions contribute to climate change, which adversely affects biodiversity by altering global weather patterns and temperatures. Our impact through climate change is detailed in our disclosures under ESRS E1. (DFDS, 2024, s. 100)

Kiertotalous ja resurssitehokkuus.

Cargotec's Sustainability Policy addresses topics related to biodiversity loss, and the company makes a commitment to protect biodiversity and ecosystem services in its value chain. The policy reinforces the company's commitment to protect the local environment where the company operates and to support transitioning to a circular economy. (Cargotec, 2024, s. 71)

Työturvallisuus ja eettinen toimitusketju.

Our minimum requirements or basic promises to our place makers are only effective and relevant if they are known by our place makers. Our mandatory training program requires all place makers to be trained in our Code of Conduct, which ensures awareness of our minimum requirements in the Code of Conduct and our Global People Standards. (ISS, 2024, s. 69)

ESG osana liiketoiminnan ohjausta.

The Company's corporate governance comprises the General Meeting of Shareholders, the Shareholders' Nomination Board (Nomination Board), the Board of Directors (Board) and the Committees founded by it, the President and Chief Executive Officer (President and CEO) and the Global Executive Team (GET), laws and regulations applicable in countries where the Group operates as well as the Group's internal policies, guidelines, and practices. (Huhtamäki, 2024, s. 183)

ESG-raportoinnin systemaattisuus.

In 2024, all business areas continued to collect material compliance information. Our Electrification business area, for example, collected compliance declarations for more than 214,000 articles acquired from their supplier base. This information

is securely stored in dedicated databases and is used for customer communications and product compliance statements. (ABB, 2024, s. 86)

ESG-mittarit ja seuranta.

Given the inherent complexities and challenges in the shipping industry, we have determined that the impact from our vessels on biodiversity and ecosystems is more material than that from our physical site locations. Consequently, our primary focus has been on understanding and mitigating the effects of vessel operations. (DFDS, 2024, s. 101)

ESG ja liiketoiminnan taloudelliset vaikutukset.

Cargotec screened and identified the financial risks and opportunities of the identified impacts. The company used input from existing risk assessment tools and conducted interviews and workshops with its Finance, Strategy and Risk Management functions as well as other subject matter experts. The company prioritized those risks and opportunities that were most likely expected to affect the company's operating profit. (Cargotec, 2024, s. 63)

ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus.

The reporting principles of balance, clarity, accuracy, reliability, timeliness, and comparability are applied when collecting information and data that form the basis for NORDEN's ESG performance. NORDEN has built and implemented models for reporting environmental KPIs based on data from our Integrated Maritime Operations System (IMOS) and Spinneries for logistic operations in Gabon. (NORDEN, 2024, s. 69)

Avainsanojen avulla pystyin tunnistamaan myös mitkä aiheet ovat vahvistuneet vuoden 2024 raporteissa verrattuna edelliseen vuoteen ja hakea näille painopisteet. Esimerkiksi "Scope 3 emissions" ja "biodiversity restoration" esiintyvät aiempaa useammin, kun taas jotkin perinteiset ESG-teemat, kuten "waste reduction", olivat jääneet vähemmälle huomiolle.

Seuraavaksi avainsanat klusteroitiin eli ryhmittelin ne niiden yhteisten merkitysten perusteella. Tämä vaihe vaati useamman toiston, koska monet ESG-raportoinnin osa-alueet liittyvät toisiinsa. Esimerkiksi termit "carbon neutrality", "energy efficiency" ja "climate impact" yhdistyivät laajempaan ilmastomuutoksen hallintaan liittyvään teemaan. Vastaavasti "biodiversity impact", "ecosystem services" ja "nature-based

solutions" liittyivät luonnon monimuotoisuuteen. Klusterointia käyttäen pystyin tunnistamaan useita selkeitä teemoja.

Tunnistettuja teemoja vertasin ESG-raportoinnin virallisiin viitekehyksiin, kuten ESRS-standardiin ja aikaisempaan tutkimukseen. Tämä varmisti, että muuttujat perustuivat sekä käytännön raportointiin että yleisesti hyväksytyihin kestävän kehityksen periaatteisiin. Aineistosta tunnistetut teemat olivat linjassa kansainvälisten raportointistandardien kanssa, mikä lisäsi tutkimuksen validiteettia. Lopulta päädyin taulukon 3 mukaisiin muuttujiin, jotka muodostavat tutkimuksen kvantitatiivisen tutkimuksen rungon.

Taulukko 3. Muuttujat ja avainsanoja.

Muuttuja	Esimerkkejä käytetyistä avainsanoista ja teemoista
1. ESG-riskienhallinta liiketoiminnassa	Riskienhallinta, ilmatoriskit, toimitusketjun hallinta, ESG-riskeihin varautuminen
2. ESG vaikutus asiakkaisiin ja sijoittajiin	Asiakaslähtöisyys, sijoittajaviestintä, brändiarvo, sidosryhmät
3. Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta	CO ₂ -päästöt, energiatehokkuus, päästövähennystavoitteet, ilmastoneutraalius
4. Kiertotalous ja resurssitehokkuus	Materiaalitehokkuus, uusiomateriaalit, jätteen vähentäminen, kiertotalousstrategia
5. Työturvallisuus ja eettinen toimitusketju	Työturvallisuus, työhyvinvointi, ihmisoikeudet, toimittajien auditointi
6. ESG osana liiketoiminnan ohjausta	Johtaminen, hallinnointi, ESG-strategia, vastuullisuustavoitteet
7. ESG-raportoinnin systemaattisuus	Raportointikäytännöt, tiedon läpinäkyvyys, mittaristo, raportoinnin varmentaminen

Muuttujien lopullisen testauksen suoritin vertailemalla niitä aineistoon uudelleen. Tarkastelin, kuinka usein eri teemat esiintyivät eri yritysten raporteissa ja kuinka hyvin

ne vastasivat todellista ESG-raportointia. Tämä prosessi varmisti, että muuttujat eivät olleet pelkästään teoreettisia, vaan ne perustuivat yritysten konkreettisiin raportointikäytäntöihin. Mikäli jokin muuttuja ei saanut riittävästi tukea aineistosta tai jos se oli liian lähellä toista muuttujaa, tarkensin sitä tai yhdistin toiseen teemaan. (Krippendorff, 2018; Elo & Kyngäs, 2008).

4.3 Kvantifiointi

Kvantifiointivaiheen aloitin asteittain, jotta pystyin testaamaan analyysimenetelmän ensin pienemmällä aineistolla ennen koko otantajoukon käsittelyä. Tämä auttoi menetelmän kehittämisessä ja varmisti, että analyysin laajuus ei tehnyt työskentelystä liian raskasta hallita. Pienemmän aineiston käsittely mahdollisti myös yksityiskohtaisemman tarkastelun ja arviointiasteikon hienosäädön ennen laajempaa testausta. Näin varmistin, että käytetty asteikko on luotettava ja soveltuu johdonmukaiseen vertailuun eri yritysten välillä. Seuraavassa vaiheessa analyysiä laajensin testauksen koko aineistoon, jotta pystyin arvioimaan, miten ESG-muuttujat toimivat koko otannassa ja tarvitseeko niitä muokata.

Tutkimuksen alkuvaiheessa ESG-analyysi perustui avainsanoihin, joiden avulla kartoitin yritysten kestävyysraportoinnin sisältöä. Tunnistin, miten eri yritykset käsittelevät keskeisiä ESG-teemoja, kuten sidosryhmien vaikutusta, kiertotaloutta ja ilmastonmuutoksen riskejä (Krippendorff, 2018; Elo & Kyngäs, 2008). Tätä varten etsin ESG-raporteista toistuvia käsitteitä ja analysoin niiden esiintymiskontekstia. Pelkkä avainsana-analyysi ei kuitenkaan mahdollistanut systemaattista yritysten välistä vertailua, sillä yksittäisten termien mainitseminen ei vielä kertonut niiden liiketoiminnallisesta merkityksestä (Schreier, 2012).

Jotta ESG:n vaikutusta voisi arvioida johdonmukaisemmin yritysten välillä, analyysiä tarvitsi syventää kvantifioimalla löydökset asteikolla 1–5. Tämän tarkoituksena oli mitata,

kuinka keskeisessä roolissa ESG-tekijät olivat yrityksen strategiassa, päätöksenteossa ja raportoinnissa (Neuendorf, 2017). Arviointiasteikko muodostui taulukko 4 mukaisesti.

Taulukko 4. Arviointiasteikko.

Arvio	Selitys
1. Ei mainintaa / Ei tärkeä	ESG-tekijää ei mainita lainkaan tai viittaukset ovat hyvin yleisluontoisia.
2. Vähäinen vaikutus	ESG-tekijä mainitaan, mutta se ei ole keskeinen osa strategiaa tai riskienhallintaa.
3. Merkittävä, mutta ei kriittinen	ESG-tekijällä on vaikutusta liiketoimintaan, mutta ei merkittäviä taloudellisia seurauksia.
4. Kriittinen, vaikuttaa liiketoimintaan	ESG-tekijä on suoraan kytketty liiketoiminnan kehitykseen, strategiaan tai riskeihin.
5. Strateginen ydin / Suuri vaikutus	ESG-tekijä on ratkaiseva osa liiketoimintaa ja ohjaa päätöksentekoa.

Työstin arviointia ensin kolmella yrityksellä (Cargotec, Norden, Maersk), minkä jälkeen sovelsin sitä laajemmin yrityksiin. Liite 1 on esimerkki taulukosta, joka on jo muodostunut sen jälkeen, kun olin koko otannan käynyt lävitse ja muokannut kriteerit kohdilleen.

Monessa tapauksessa numerointi perustui useampaan tekijään ja sama asia saattoi olla ilmaistuna monessa paikkaa. Tässä muutama esimerkki (taulukko 5), miten sovelsin taulukointia, sulussa numeerinen arvo ja lyhyt perustelu. Käsittelemällä aluksi materiaalia osissa pystyin tulkitsemaan ja muokkaamaan pisteytystä siten, että se perustui objektiivisesti raportoituihin tietoihin eikä subjektiiviseen tulkintaan. Asteikko osoittautui toimivaksi, sillä se erotti selkeästi yritykset. Esimerkiksi ne, joilla ESG-

integraatio oli strateginen ydin (Maersk, ABB), erottui hyvin niistä, joilla ESG oli mukana, mutta ei liiketoiminnan keskiössä (NORDEN, Huhtamäki).

Taulukko 5. Pisteytyksen arviointi.

Yritys	ESG-muuttuja	Pisteet (1–5)	Keskeinen sisältö
Maersk	Hiilijalanjäljen hallinta	5	Tavoitteena nollapäästöt vuoteen 2040, investoinut vihreän metanolin käyttöön laivastossa.
Huhtamäki	Hiilijalanjäljen hallinta	3	Tavoitteita hiilijalanjäljen pienentämiseksi, mutta ei konkreettisia investointeja uusiutuvaan energiaan.
ABB	ESG-mittarit & seuranta	5	ESG-KPI:t määritelty, auditoidaan vuosittain, sidottu johtajien palkitsemiseen.
NORDEN	ESG-mittarit & seuranta	3	ESG-mittareita seurataan, mutta niitä ei ole integroitu taloudelliseen raportointiin.
Maersk	Kiertotalous	5	Suljetun kierrätysjärjestelmän käyttöönotto poistettaville aluksille.
NORDEN	Kiertotalous	2	Kiertotalous mainittu, mutta ei sitoumuksia tai investointeja.

Kun olin todennut, että numerointi toimii, ainakin jo käsitellyillä yhtiöillä, aloin käymään samalla periaatteella läpi loppuja yhtiöitä. Käsittelin aineistoa kuuden yhtiön paketteina kerrallaan. Koko otannan läpi käyminen sujui hyvin ja ainoastaan muutaman kerran jouduin muokkaamaan arviointiani. Kokonaisuudessaan kvantifiointimenetelmä mahdollisti ESG-raporttien systemaattisen arvioinnin ja vertailun yritysten välillä, luoden pohjan tarkemmalle kvantitatiiviselle analyysille (Bryman, 2016 ; Creswell, 2014)

4.4 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivisen analyysin suoritin käyttämällä IBM SPSS Statistics -ohjelmistoa, jonka avulla toteutin tilastolliset testit ja analyysit ESG-arvioinnin numeerisesta aineistosta. Tavoitteena oli testata laadullisessa analyysissa muodostettujen muuttujien toimivuutta ja pätevyyttä, arvioida niiden yleistettävyyttä koko perusjoukkoon sekä kehittää pisteytysmalli, jonka avulla yritysten kestävyysraportointia voidaan vertailla objektiivisesti.

Hypoteesien testaamiseksi suoritin aluksi kuvailevan analyysin, jossa tarkastelin muuttujien keskiarvoja, mediaaneja ja hajontalukuja vuosien 2023 ja 2024 välillä. Kuvailevien tilastojen tarkoituksena oli alustavasti tunnistaa mahdolliset muutokset ja trendit ESG-tekijöiden painotuksissa yritysten raportoinnissa.

Tämän jälkeen suoritin parittaisen t-testin vuosien 2023 ja 2024 aineistojen välillä, jotta pystyin tilastollisesti todentamaan, ovatko havaitut erot ESG-arvioissa merkitseviä. Tämä testi tarjosi luotettavaa tietoa siitä, onko raportoinnin laajuudessa ja syvyydessä tapahtunut tilastollisesti merkittäviä muutoksia ESRS-direktiivin voimaantulon myötä.

Lisäksi suoritin korrelaatioanalyysin (Pearsonin korrelaatio), jonka avulla tarkastelin ESG-muuttujien välisiä yhteyksiä sekä niiden suhdetta yrityksen kokoon (liikevaihto) ja toimialaan. Tämän analyysin tarkoituksena oli tutkia, missä määrin ESG-tekijät ovat keskenään yhteydessä ja miten ne mahdollisesti eroavat eri toimialojen välillä.

Edellä mainittujen analyysien lisäksi tein faktorianalyysin ja lineaarisen regressioanalyysin, jonka tavoitteena oli tarkemmin selvittää ESG-muuttujien yhteyksiä yritysten raportoinnin systemaattisuuteen ja strategiseen integraatioon. Regressioanalyysissä riippuvana muuttujana käytettiin ESG-raportoinnin kokonaisarviointia ja riippumattomina muuttujina yksittäisiä ESG-tekijöitä.

Kvantitatiivisessa osiossa arvioitiin myös tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia, jotta voitiin varmistaa, että kehitetty malli mittaa tarkoituksenmukaisesti yritysraportoinnin eroja ja yhteneväisyyksiä. Reliabiliteettia tarkastelin sisäisen johdonmukaisuuden näkökulmasta laskemalla ESG-muuttujien muodostaman kokonaisuuden Cronbachin alfa-kertoimen. Tällä varmistin, että pisteytysmallin eri osa-alueet mittaavat samaa kokonaisuutta riittävällä tarkkuudella. Tämä vahvisti myös luokittelun johdonmukaisuutta ja tuki muuttujien käyttöä tilastollisessa vertailussa.

Vuoden 2023 muuttujien kohdalla Cronbachin alfa-arvo oli 0,964 (Kuva 3), mikä osoittaa erinomaista sisäistä konsistenssia. Myös vuoden 2024 muuttujat muodostivat hyvin johdonmukaisen mittariston, sillä niiden alfa-arvo oli 0,923. Molemmat tulokset ylittävät selvästi hyvän luotettavuuden rajan ($\alpha > 0,8$) ja ovat lähellä erinomaisuuden rajaa ($\alpha > 0,9$). Korkeat alfa-arvot osoittavat, että sekä vuoden 2023 että 2024 pisteytykset mittaavat samaa taustalla olevaa konstruktia, eli yrityksen ESG-raportoinnin yleistä tasoa, johdonmukaisesti. Tämä tukee päätelmää siitä, että tutkimuksessa kehitetty pisteytysmalli on luotettava ja tilastollisesti perusteltu.

Luotettavuuden raja	
Cronbachin alfa	N
,964	7

Kuva 3. Cronbachin alfa 2023.

4.4.1 Kuvaileva tilastollinen analyysi

Tutkimuksen kvantitatiivinen vaihe aloitettiin suorittamalla kuvaileva tilastollinen analyysi ESG-raportoinnin keskeisistä osa-alueista vuosilta 2023 ja 2024. Tarkoituksena oli selvittää, miten ESG-viestinnän painopisteet ovat muuttuneet kahden vuoden välillä ja millaisia yleisiä kehityssuuntia aineistosta voidaan tunnistaa numeerisesti. Kuvaileva analyysi toteutettiin IBM SPSS Statistics -ohjelmistolla käyttäen sen Descriptive Statistics

toimintoa. Analyysissä tarkasteltiin muuttujakohtaisesti kunkin ESG-teeman keskiarvoa, hajontaa, vaihteluväliä sekä pienintä ja suurinta havaintoa.

Jotta SPSS-analyysi voitiin toteuttaa, muokkasin alkuperäistä aineistoa tilasto-ohjelmiston vaatimalla tavalla. Kullakin ESG-alueella oli oma sarakeensa molemmille tarkasteluvuosille, eli esimerkiksi muuttujat Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta 2023 ja 2024 sijoitettiin rinnakkain. Tämä mahdollisti muuttujien suoran vertailun ja yksinkertaisen tilastollisen käsittelyn. Lisäksi yhtenäinen nimeämistapa varmisti aineiston luettavuuden ja johdonmukaisuuden myöhemmissä analyyseissä, kuten parillisessa t-testissä.

Analyysin tulokset osoittivat, että kaikki tarkastellut ESG-teemat ovat kehittyneet positiiviseen suuntaan vuoden 2023 ja 2024 välillä (Taulukko 6). Merkittävimmät keskiarvon nousut havaittiin muuttujissa ESG osana liiketoiminnan ohjausta (3,87 → 4,35) ja Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta (3,74 → 4,04), mikä viittaa siihen, että yritykset panostavat yhä vahvemmin ESG-teemojen integrointiin strategiseen johtamiseen sekä ympäristövastuun konkretisointiin. Myös ESG-mittarit ja seuranta nousi tasaisesti (3,85 → 4,02), mikä osoittaa kehitystä raportoinnin systemaattisuudessa ja mitattavuudessa.

Vertailtaessa näitä tuloksia laadullisessa sisällönanalyysissä esiin nousseisiin havaintoihin, voidaan havaita selkeitä yhtymäkohtia. Sisällönanalyysin perusteella useat yritykset korostivat vuonna 2024 raportoinnin parantamista erityisesti liiketoimintastrategiaan integroitujen ESG-tavoitteiden, systemaattisen mittaamisen ja johdon vastuullisuusroolin näkökulmista. Esimerkiksi korkeampi keskiarvo muuttujassa, ESG osana liiketoiminnan ohjausta, osoittaa, että teeman esiintyminen ei ole vain sisällöllistä painottamista, vaan myös yleistynyt yritysjoukossa.

Taulukko 6. Kuvailevat tilastot.

Muuttuja	N	Min	Max	Keskiarvo	Keskihajonta
Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta_2023	46	3	5	3,74	0,681
ESG-mittarit & seuranta_2023	46	3	5	3,85	0,595
ESG-tiedon luotettavuus & varmennus_2023	46	3	5	3,7	0,591
Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2023	46	3	5	3,78	0,629
Kiertotalous & resurssitehokkuus_2023	46	2	5	3,26	0,713
ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2023	46	3	5	3,87	0,619
Sidosryhmävaikutukset_2023	46	3	5	3,83	0,608
Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta_2024	46	3	5	4,04	0,665
ESG-mittarit & seuranta_2024	46	3	5	4,02	0,537
ESG-tiedon luotettavuus & varmennus_2024	46	3	5	3,91	0,725
Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2024	46	3	5	3,96	0,595
Kiertotalous & resurssitehokkuus_2024	46	2	5	3,54	0,836
ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2024	46	3	5	4,35	0,737
Sidosryhmävaikutukset_2024	46	3	5	4,04	0,631

Toisaalta osa muuttujista jäi edelleen matalammalle tasolle. Kiertotalous ja resurssitehokkuus säilytti kaikista muuttujista alhaisimman keskiarvon molempina vuosina, vaikka lievää kehitystä tapahtui (3,26 → 3,54). Tämä vastaa sisällönanalyysin

tuloksia, joissa havaittiin, että kiertotalous mainitaan usein yleisellä tasolla mutta konkreettiset toimet, mittarit ja tavoitteet jäävät harvinaisemmiksi. Tämä viittaa siihen, että vaikka kiertotalous on noussut käsitteellisenä teemana esiin, se ei ole vielä täysin vakiintunut osaksi yritysten strategista raportointia samalla tavoin kuin ilmastotoimet tai ESG-ohjausmekanismit.

Kuvaileva analyysi myös osoitti, että vaihteluväli oli jokaisessa muuttujassa 3–5 tai 2–5, ja keskihajonnat vaihtelivat noin 0,5–0,8 välillä. Tämä kertoo siitä, että yritysten välinen vaihtelu ei ole erityisen suurta, mikä puolestaan tukee sisällönanalyysin havaintoa raportoinnin yhdenmukaistumisesta. Varsinkin suuremmat, säännellymmät toimijat noudattavat yhä useammin samankaltaisia ESG-raportoinnin viitekehyksiä mikä näkyy myös aineiston matalina hajontoina.

Jotta ESG-raportoinnin kehitystä voitaisiin arvioida myös yritystasolla, laskettiin kullekin tutkimuksen 46 yritykselle vuosikohtainen ESG-keskiarvo (Taulukko 7). Tämä keskiarvo muodostettiin seitsemästä muuttujasta.

Taulukko 7. Keskiarvot.

Muuttuja	N	Minimi	Maksimi	Keskiarvo	Keskihajonta
Keskiarvo_2023	46	2,857	5	3,717	0,575
Keskiarvo_2024	46	2,857	4,933	3,840	0,545
Muutos keskiarvossa	46	-0,066	0,466	0,123	0,155

Kuvaileva tilastoanalyysi osoitti, että yritysten ESG-keskiarvo nousi vuodesta 2023 vuoteen 2024. Vuonna 2023 yritysten ESG-keskiarvon vaihteluväli oli 2,86–5,00 ja keskiarvo oli 3,72. Vuonna 2024 vaihteluväli säilyi lähes samana (2,86–4,93), mutta keskiarvo nousi 3,84:ään. Keskimääräinen muutos ESG-pisteissä yritystasolla oli 0,12 ja suurin havaittu yksittäinen nousu oli 0,47. Pienimmillään muutos oli jopa lievästi negatiivinen (-0,07), mikä osoittaa, että kehitys ei ollut täysin yhdenmukaista.

Yrityskohtaisen keskiarvon kehitys täydentää aiemmin tehtyä teemakohtaista analyysiä, jossa havaittiin yksittäisten ESG-teemojen selkeää nousua. Nyt nähdään, että vaikka keskimääräinen kehitys oli positiivinen, yritysten välillä esiintyi hajontaa. Tämä tukee oletusta siitä, että vastuullisuusraportoinnin kehitys ei ole täysin tasaista vaan heijastaa yritysten yksilöllisiä lähtökohtia, resursseja ja strategista fokusta.

Tulokset viittaavat siihen, että raportoinnin laadullinen kehitys ei ole vain yksittäisten yritysten reaktiivista viestintää, vaan osa laajempaa institutionaalista muutosta. ESG-teemat alkavat jäsentyä osaksi yritysten vakioituja käytäntöjä ja strategista ajattelua, mikä ilmenee sekä tilastollisena kehityksenä että tekstiaineistossa esiintyvänä johdonmukaisena painotuksena.

4.4.2 Parillinen t-testi

Kuvailevan tilastoanalyysin jälkeen suoritin parillisen t-testin (Paired Samples T Test) tutkiakseni, olivatko vuosien 2023 ja 2024 väliset muutokset ESG-muuttujien keskiarvoissa tilastollisesti merkitseviä. Koska mittaukset perustuivat samojen 46 yrityksen ESG-viestintään kahtena peräkkäisenä vuonna, oli parillinen t-testi tilastollisesti perusteltu menetelmä. Tulokset osoittivat, että kaikilla seitsemällä ESG-muuttujalla tapahtui tilastollisesti merkitsevää kehitystä vuosien välillä ($p < 0,05$) (Taulukko 8). Tämä ei ainoastaan vahvista kuvailevan analyysin havaintoja, vaan osoittaa määrällisesti, että raportoinnin kehitys ei ole sattumanvaraista, vaan systemaattista ja laaja-alaista.

Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta muuttujassa keskiarvo nousi 3,74:stä 4,04:ään (erotus = 0,304, $p < 0,001$). Tämä viittaa siihen, että yritykset ovat kehittäneet raportointiaan päästöjen, energiatehokkuuden ja ilmastovaikutusten osalta. Tulos tukee tutkimuksen teoreettista viitekehystä, jossa ESG-raportointi nähdään välineenä vastuullisuusstrategian konkretisoimisessa.

Taulukko 8. T-testi.

Pari	Muuttujat	Keskiarvo 2023	Keskiarvo 2024	Erotus (2024– 2023)	t-arvo	Kaksisuuntainen p-arvo
1	Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta	3,74	4,04	0,304	4,437	0,001
2	ESG-mittarit & seuranta	3,85	4,02	0,174	3,078	0,004
3	ESG-tiedon luotettavuus & varmennus	3,7	3,91	0,217	3,155	0,003
4	Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi	3,78	3,96	0,174	2,429	0,019
5	Kiertotalous & resurssitehokkuus	3,26	3,54	0,283	-4,21	0,001
6	ESG osana liiketoiminnan ohjausta	3,87	4,35	0,478	5,927	0,001
7	Sidosryhmävaikutukset	3,83	4,04	0,217	3,536	0,001

EU:n asettamat kestävyysraportointivaatimukset, erityisesti ESRS E1-standardi, painottavat päästöluokkien mittaamista ja päästövähennystoimien läpinäkyvyyttä, mikä todennäköisesti osaltaan selittää havaittua muutosta. Kasvava sidosryhmäpaine ja markkinaodotukset energiatehokkuudesta voivat selittää kehitystä myös legitimaatioteoreettisesta näkökulmasta (Deegan, 2002).

ESG-mittarit ja seurannan keskiarvon nousu 3,85:stä 4,02:een (ero = 0,174, p = 0,004) osoittaa kehitystä ESG-raportoinnin seurantamekanismeissa. Tämä tukee väitettä, jonka mukaan ESG on siirtynyt yhä enemmän numeerisesti mitattavaksi osaksi liiketoiminnan ohjausta. ESRS-standardit vaativat useita kvantitatiivisia tunnuslukuja ja erityisesti kaksoisolennaisuuden näkökulma painottaa sellaisten mittareiden kehittämistä, jotka

osoittavat sekä taloudellisen että vaikutusolennaisuuden ulottuvuudet. Yritykset näyttäisivät reagoivan tähän vaatimukseen laajentamalla mittauskäytäntöjään.

ESG-tiedon luotettavuuden ja varmennuksen keskiarvon nousu 3,70:stä 3,91:een (ero = 0,217, $p = 0,003$) kertoo siitä, että raportoidun tiedon luotettavuuteen kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Tämä näkyi sisällönanalyysissä erityisesti viittauksina riippumattomiin varmenneuksiin, auditointeihin ja kolmannen osapuolen arvioihin. Kehitys tukee teesiä siitä, että ESG-raportoinnin asema on lähestymässä taloudellisen raportoinnin luotettavuustasoa. Tiedon tarkkuuden korostuminen voi tulkita myös sidosryhmäsuhteiden vahvistumisena. Luotettavuus on yksi vastuullisen viestinnän kulmakivistä, erityisesti sijoittajien ja viranomaisten näkökulmasta.

Ilmastoriskiraportoinnin keskiarvon nousu 3,78:sta 3,96:een (ero = 0,174, $p = 0,019$) osoittaa, että ilmastonmuutoksen aiheuttamat liiketoimintariskit saavat aiempaa enemmän huomiota. Tämä on linjassa ESRS E1 -vaatimusten ja TCFD-kehysten kanssa, joissa edellytetään ilmastoriskien kartoitusta, vaikutusten arviointia ja raportointia. Sisällönanalyysissä useat yritykset toivat esiin skenaarioanalyysijä ja ilmastostrategioita, mikä tukee määrällistä havaintoa. Tiedon laajentuminen ilmastoriskeistä osoittaa myös strategisen raportoinnin syventymistä. Yritykset eivät raportoi ainoastaan vastuullisuudesta, vaan tunnistavat siihen liittyviä riskejä systemaattisesti.

Kiertotalous ja resurssitehokkuus sai edelleen matalimman arvon, mutta kehittyi silti jakson aikana (nousu 3,26 → 3,54, ero = 0,283, $p < 0,001$). Muutos oli tilastollisesti merkitsevä ja suunta on positiivinen. Tämä viittaa siihen, että kiertotalous on noussut raportointiin uutena osa-alueena, mutta se ei vielä ole samalla tavalla vakiintunut kuin esimerkiksi ilmastoteemat. Sisällönanalyysissä kiertotaloutta käsiteltiin usein yleisellä tasolla ilman konkreettisia mittareita, mikä tukee ajatusta kehityksen alkuvaiheesta. Tulos osoittaa, että vaikka teema on mukana, sen syvälinen integrointi strategiseen raportointiin on vielä kesken.

ESG osana liiketoiminnan ohjausta koki suurimman nousun 3,87 → 4,35 (ero = 0,478, $p < 0,001$). Tuloksen voi tulkita osoitukseksi siitä, että ESG-teemat ovat yhä useammin osa johtamisjärjestelmiä, sisäisiä prosesseja ja ohjaavia mittaristoja. Tämä vahvistaa tutkimuksen lähtökohtaa, jossa ESG-raportointi ymmärretään strategisena työkaluna eikä vain viestinnällisenä toimintona. Sisällönanalyysin perusteella monet yritykset raportoivat ESG:n roolista hallituksen työssä, johdon vastuulla ja jopa tulospalkkion kriteereissä. Tässä näkyy myös kaksoisolennaisuuden toteutuminen käytännössä. ESG ei ole vain vaikutus, vaan osa strategista arvonmuodostusta.

Sidosryhmävaikutuksen keskiarvon nousu 3,83:sta 4,04:ään (ero = 0,217, $p < 0,001$) osoittaa, että yritykset ovat lisänneet raportointia sidosryhmävaikutuksista ja sidosryhmien odotusten huomioimisesta. Tämä tukee sidosryhmäteorian mukaista ajattelua (Freeman, 1984), jossa organisaation oikeutus toimia yhteiskunnassa perustuu sen vuorovaikutussuhteisiin eri sidosryhmien kanssa. Sisällönanalyysissä esiin nousivat etenkin viittaukset työntekijöihin, toimitusketjuihin, yhteiskunnallisiin vaikutuksiin ja vastuullisuusyhteistyöhön. ESRS-standardien mukainen kaksoisolennaisuus edellyttää sidosryhmäperusteista olennaisuusanalyysia, mikä voi osaltaan selittää tämän kehityksen.

4.4.3 ESG-kehitystä selittävät tekijät

Jotta pystyin selvittämään, mitkä ESG-raportoinnin osa-alueet liittyvät yrityksen ESG-tason kehittymiseen, suoritin Pearsonin korrelaatioanalyysin ensin vuoden 2023 teemakohtaisten ESG-muuttujien ja ESG-pistemäärän muutoksen (Muutos keskiarvossa) välillä. Tarkoituksena oli selvittää korrelaatio vuoden 2023 ESG-raportoinnin lähtötasoon ja siihen, kuinka paljon yritys kehitti raportointiaan seuraavan vuoden aikana (Taulukko 9).

Taulukko 9. Korrelaatio 2023.

Muuttujien nimiä on muokattu taulukkoon ja ne on numeroitu yläriville.

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Hiilijalanjäljen &energiatehokkuus	r P	1 0,00	,832** 0,00	,736** 0,00	,850** 0,00	,738** 0,00	,867** 0,00	,855** 0,00	,925** 0,000	-,446** 0,002
2. ESG-mittarit &seuranta	r p	1	,749** 0,00	,918** 0,00	,619** 0,00	,971** 0,00	,909** 0,00	,937** 0,000		-,322* 0,029
3. Luotettavuus &varmennus	r P		1	,774** 0,00	,667** 0,00	,740** 0,00	,777** 0,00	,851** 0,000		-0,260 0,081
4. Ilmastonmuutoksen riskiraportointi	r P			1	,724** 0,00	,896** 0,00	,945** 0,00	,957** 0,000		-0,281 0,059
5. Kiertotalous &resurssitehokkuus	r p				1	,633** 0,00	,723** 0,00	,810** 0,000		-0,176 0,241
6. Liiketoiminnan ohjausta	r p					1	,884** 0,00	,937** 0,000		-,338* 0,022
7. Sidosryhmävaikutukset	r P						1	,955** 0,000		-0,255 0,087
8. Keskiarvo	r P							1		-,326* 0,027
9. Muutos_keskiarvossa	r P								1	

**Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,01 (kahdensuuntainen testi).

*Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,05 (kahdensuuntainen testi).

Tilastollisessa korrelaatioanalyysissä merkitsevyyttä arvioidaan p-arvon (Sig. 2-tailed) avulla (Hirsjärvi ja muut, 2009). SPSS-ohjelmistossa käytetty Pearsonin korrelaatiokerroin (r) mittaa muuttujien välistä lineaarista riippuvuutta, jossa p-arvo ilmaisee, kuinka todennäköisesti havaittu yhteys olisi syntynyt sattumalta. Mikäli p-arvo on pienempi kuin 0,05, yhteyttä pidetään tilastollisesti merkitseväenä ($p < 0,05$) ja tätä tiukempi raja, $p < 0,01$, viittaa erittäin merkitsevään yhteyteen (Hirsjärvi ja muut, 2009). SPSS-taulukoissa nämä merkitsevyytasot merkitään tyypillisesti yhdellä tähdellä (*) tai kahdella tähdellä (**). Tässä tutkimuksessa merkitsevät ja erittäin merkitsevät korrelaatiot on huomioitu tulkinnessa erityisesti ESG-muutoksen ja yksittäisten teemojen välisten yhteyksien osalta. Epämerkitseviä yhteyksiä ei pidetä luotettavina indikaattoreina muuttujien välillä, vaikka

ne saattavat viitata heikkoihin tai ei-lineaarisiin yhteyksiin, joita ei tällä analyysillä voida varmentaa (Hirsjärvi ja muut, 2009).

Analyysi osoitti, että useat vuoden 2023 ESG-teemat korreloivat negatiivisesti ESG-pistemäärän muutoksen kanssa. Tämä tarkoittaa, että mitä korkeampi ESG-pistemäärä yrityksellä oli jo vuonna 2023, sitä vähemmän kehitystä tapahtui seuraavana vuonna. Vahvin negatiivinen korrelaatio havaittiin muuttujan Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta_2023 kohdalla ($r = -0,446$, $p = 0,002$), mikä viittaa siihen, että yritykset, joiden ympäristövastuuraportointi oli jo kehittynyttä vuonna 2023, eivät enää osoittaneet merkittäviä parannuksia vuonna 2024.

Merkittäviä negatiivisia yhteyksiä havaittiin myös muuttujissa ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2023 ($r = -0,338$, $p = 0,022$), ESG-mittarit & seuranta_2023 ($r = -0,322$, $p = 0,029$) ja Keskiarvo_2023 ($r = -0,326$, $p = 0,027$). Näiden tulosten perusteella voidaan tulkita, että korkeampi kokonaisvaltainen ESG-taso vuonna 2023 oli yhteydessä vähäisempään muutokseen vuonna 2024. Tämä viittaa mahdollisesti siihen, että yritykset, jotka olivat jo ESG-raportoinnin edelläkävijöitä, eivät enää lisänneet raportointiaan merkittävästi.

Sen sijaan yritykset, joiden ESG-taso vuonna 2023 oli matalampi, osoittivat keskimäärin suurempaa kehitystä eli näyttäisi siltä, että raportointia on tarkennettu vuoden 2024 aikana. Tätä voidaan pitää myös viitteenä sääntelyn vaikutuksesta, sillä heikommin raportoineet yritykset ovat todennäköisesti pyrkineet parantamaan asemaansa EU-tason vaatimusten, kuten ESRS:n, johdosta.

On mielenkiintoista, että muuttujat kuten Sidosryhmävaikutukset_2023 ($r = -0,255$, $p = 0,087$) ja Ilmastoriskiraportointi_2023 ($r = -0,281$, $p = 0,059$) eivät ylittäneet tilastollisen merkitsevyyden rajaa, mutta osoittivat silti lievää yhteyttä kehitykseen. Tämä saattaa viitata siihen, että nämä teemat ovat laajemmin vakiintumassa, eikä niiden kehitys enää riipu lähtötasosta yhtä vahvasti kuin muiden.

Toisessa korrelaatiotarkastelussa selvitin, miten vuoden 2024 ESG-profiili liittyy yrityksen ESG-kehitykseen (Taulukko 10). ESG-profiililla tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu seitsemästä teemakohtaisesta muuttujasta. Profiili kuvastaa yrityksen vastuullisuusraportoinnin tasoa näillä osa-alueilla ja toimii siten indikaattorina kokonaisvaltaisesta ESG-suoriutumisesta. Korrelaatiomatriisiin sisällytettiin vuoden 2024 kaikki ESG-muuttujat, yrityskohtainen keskiarvo (Keskiarvo_2024) sekä ESG-muutoksen arvo (Muutos_keskiarvossa). Tarkoituksena oli selvittää, onko tietyt raportoinnin osa-alueet vuonna 2024 yhteydessä suurempaan kehitykseen edelliseen vuoteen nähden.

Tulokset osoittivat, että useiden ESG-teemojen korkea pistemäärä vuonna 2024 oli positiivisesti yhteydessä ESG-muutokseen, toisin kuin vuoden 2023 kohdalla, jossa korkeat lähtöpisteet korreloivat negatiivisesti muutoksen kanssa. Näyttäisi siltä, että vuoden 2024 ESG-profiili ei ainoastaan heijasta nykytilaa, vaan myös raportoinnin kehityspolkua.

Tilastollisesti merkitseviä positiivisia korrelaatioita muutos keskiarvossa -muuttujan kanssa havaittiin seuraavissa teemoissa:

- Ilmastoriskiraportointi_2024 ($r = 0,348$, $p = 0,018$)
- ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2024 ($r = 0,316$, $p = 0,032$)
- Sidosryhmävaikutukset_2024 ($r = 0,307$, $p = 0,038$)

Näiden tulosten perusteella voidaan päätellä, että yritykset, jotka ovat raportoineet kattavasti näillä kolmella osa-alueella vuonna 2024, ovat myös kehittäneet ESG-raportointiaan aktiivisemmin edeltävän vuoden aikana. Tämä tukee ajatusta siitä, että strategisesti painotetut ESG-teemat, kuten ilmastoriskit ja sidosryhmäodotukset, ovat toimineet paitsi raportointikohteina myös kehittämisen ajureina.

Taulukko 10. Korrelaatio 2024.

Muuttujien nimiä on muokattu taulukkoon ja ne on numeroitu yläriville

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Hiilijalanjälki &energiatehokkuus	r	1	,744**	,469**	,735**	,756**	,739**	,843**	,891**	0,119
	P		0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,430
2. ESG-mittarit & seuranta	r		1	,462**	,768**	,567**	,710**	,850**	,827**	0,163
	P			0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,280
3. Luotettavuus &varmennus	r			1	,352*	,337*	,474**	,494**	,611**	0,084
	P				0,016	0,022	0,001	0,000	0,000	0,578
4. Ilmastonmuutoksen riskiraportointi	r				1	,720**	,695**	,834**	,775**	,348*
	P					0,000	0,000	0,000	0,000	0,018
5. Kiertotalous & resurssitehokkuus	r					1	,661**	,755**	,800**	0,181
	P						0,000	0,000	0,000	0,230
6. Liiketoiminnan ohjausta	r						1	,779**	,791**	,316*
	P							0,000	0,000	0,032
7. Sidosryhmävaikutukset	r							1	,871**	,307*
	P								0,000	0,038
8. Keskiarvo	r								1	-0,060
	P									0,692
9. Muutos_keskiarvossa	r									1
	P									

**Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,01 (kahdensuuntainen testi).

*Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,05 (kahdensuuntainen testi).

Sen sijaan korkeat arvot muuttujissa Hiilijalanjälki_2024, Kiertotalous_2024 ja ESG-mittarit_2024 eivät korreloineet merkitsevästi ESG-kehitykseen. Kiertotalous nousi sisällönanalyysissä esiin useammin kuin monien muiden teemojen osalta, mutta sen käsittely oli usein pintapuolista tai yleisellä tasolla. Useat yritykset mainitsivat kiertotalouden tavoitteena, mutta konkreettiset toimenpiteet tai mittarit puuttuivat. Tämä viittasi jo sisällönanalyysissä siihen, että teema on enemmän esillä retoriikassa kuin systemaattisessa kehittämisessä. Yhdistämällä nämä kaksi havaintoa voidaan todeta, että kiertotalous ei tässä aineistossa näyttäydä yhtä merkittävänä ESG-kehityksen ajurina kuin esimerkiksi Hiilijalanjälki & energiatehokkuus tai ESG-tiedon luotettavuus. Se on

mahdollisesti jo vakiintunut viestinnälliseksi teemaksi, mutta ei välttämättä konkretisoidu kehitystoimiksi tai laatueroiksi raportoinnissa. Myös Keskiarvo_2024 ei korreloinut muutos keskiarvossa -muuttujan kanssa ($r = -0,060$, $p = 0,692$), mikä vahvistaa sen, että vuoden 2024 korkea ESG-pistemäärä ei yksin selitä kehitystä, vaan kehitys on tapahtunut eri tavalla eri teemoissa.

Vuoden 2024 ESG-profiilista nousi esiin kolme teemaa: ilmatoriskien raportointi, ESG:n rooli liiketoiminnan ohjauksessa ja sidosryhmävaikutusten käsittely, jotka ovat tilastollisesti yhteydessä laajahkoon ESG-kehitykseen. Tämä osoittaa, että kehitystä ei tapahdu tasaisesti kaikilla osa-alueilla, vaan tietyt teemat ovat nousseet raportoinnin painopisteiksi, mikä heijastuu myös numeerisessa parantumisessa.

4.4.4 Yrityksen koon ja ESG-raportoinnin välinen yhteys

Kestävän kehityksen ja ESG-raportoinnin kehittyessä on tärkeää tarkastella, missä määrin yrityksen koko selittää eroja ESG-käytännöissä ja niiden raportoinnin laajuudessa. Tässä tutkimuksessa yrityksen kokoa mitattiin vuoden liikevaihdolla (miljoonina euroina) ja sen korrelaatiota eri ESG-teemojen kanssa tarkasteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla.

Analyysin perusteella havaittiin, että useat ESG-teemat vuodelta 2023 korreloivat positiivisesti ja tilastollisesti merkitsevästi yrityksen liikevaihdon kanssa (Taulukko 11). Tulos on linjassa aiempien tutkimusten (Aluchna ja muut, 2023 kanssa, joissa on osoitettu, että suuret yritykset ovat usein edelläkävijöitä vastuullisuusraportoinnissa muun muassa resurssiensa, kansainvälisen näkyvyytensä ja raportointiin kohdistuvan sääntely- ja sidosryhmäpaineen vuoksi.

Aluchna ja muut (2023) havaitsivat, että pakollisen raportoinnin käyttöönotto johti ESG-suoriutumisen parantumiseen erityisesti suurissa yhtiöissä, joilla oli valmiudet vastata sääntelyn vaatimuksiin. Stefani ja Gabor (2025) puolestaan korostavat, että CSRD:n ja

ESRS-standardien vaikutukset kohdistuvat erityisesti suuriin yrityksiin, joiden raportointivelvollisuudet ovat laajimmat ja jotka joutuvat esittämään kestävyyttä koskevia tietoja läpi koko arvoketjun. Nämä havainnot tukevat käsitystä siitä, että yrityksen koko on merkittävä selittävä tekijä ESG-raportoinnin laajuudessa ja tasossa.

Taulukko 11. Korrelaatio liikevaihtoon 2023.

Muuttujien nimiä on muokattu taulukkoon ja ne on numeroitu yläriville

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Liikevaihto	r	1	,413**	,386**	0,277	,328*	0,270	,392**	,372*	,382**
	P		0,004	0,008	0,062	0,026	0,069	0,007	0,011	0,009
2. Hiilijalanjäljen &energiatehokkuus	r		1	,832**	,736**	,850**	,738**	,867**	,855**	,925**
	P			0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3. ESG-mittarit & seuranta	r			1	,749**	,918**	,619**	,971**	,909**	,937**
	P				0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
4. Luotettavuus & varmennus	r				1	,774**	,667**	,740**	,777**	,851**
	P					0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
5. Ilmastonmuutokseen riskiraportointi	r					1	,724**	,896**	,945**	,957**
	P						0,000	0,000	0,000	0,000
6. Kiertotalous & resurssitehokkuus	r						1	,633**	,723**	,810**
	P							0,000	0,000	0,000
7. Liiketoiminnan ohjausta	r							1	,884**	,937**
	P								0,000	0,000
8. Sidosryhmävaikutukset	r								1	,955**
	P									0,000
9. Keskiarvo	r									1
	P									

**Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,01 (kahdensuuntainen testi).

*Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,05 (kahdensuuntainen testi).

Taulukosta 11 voidaan nähdä, että ESG-mittarit ja seuranta_2023 korreloi liikevaihdon kanssa tilastollisesti merkitsevästi ($r = 0,386$, $p = 0,008$). Suuret yritykset mittaavat ESG-suoritustaan todennäköisemmin systemaattisesti ja pystyvät seuraamaan kehitystä kvantitatiivisesti. ESG-seurannan ammattimaistuminen saattaa liittyä suuremmissa organisaatioissa käytössä oleviin tietojärjestelmiin ja vastuuhenkilöihin, mikä tukee parempaa raportointia.

Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2023 osoitti myös merkitsevän yhteyden liikevaihtoon ($r = 0,328$, $p = 0,026$). Tämä yhteys korostaa sitä, että ilmatoriskien tunnistaminen ja dokumentointi on useammin osa suurten yritysten riskienhallinnan viitekehystä. Koska suuremmat yritykset joutuvat useammin kohtaamaan sijoittajilta ja regulaattoreilta odotuksia riskien läpinäkyvästä käsittelystä, on todennäköistä, että ne ovat myös aktiivisempia ilmatoriskien raportoinnissa.

ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2023 korreloi vahvasti liikevaihdon kanssa ($r = 0,392$, $p = 0,007$). Tämä tulos viittaa siihen, että suuremmat yritykset ovat integroineet ESG-periaatteita liiketoimintastrategiaansa, hallintomalleihinsa ja operatiiviseen ohjaukseen enemmän kuin pienet yritykset. Tämä integrointi voi näkyä esimerkiksi ESG-riskien ja mahdollisuuksien huomioimisena strategisessa päätöksenteossa, investointikriteereissä tai johdon kannustinjärjestelmissä.

Sidosryhmävaikutukset_2023 osoittivat niin ikään positiivisen ja merkitsevän korrelaation liikevaihdon kanssa ($r = 0,372$, $p = 0,011$), mikä indikoi, että suuremmat yritykset panostavat aktiivisemmin vuorovaikutukseen ja läpinäkyvyyteen suhteessa sidosryhmiinsä, kuten asiakkaisiin, sijoittajiin, kansalaisjärjestöihin ja sääntelyviranomaisiin. Näin ollen suuremmat yritykset saattavat nähdä sidosryhmien odotukset tärkeämpinä strategisina tekijöinä ja viestiä ESG-suorituksestaan aktiivisemmin. Keskiarvo_2023, joka yhdistää kaikkien ESG-teemojen pisteet, korreloi myös tilastollisesti merkitsevästi liikevaihdon kanssa ($r = 0,382$, $p = 0,009$).

Sen sijaan ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus_2023 ($r = 0,277$, $p = 0,062$) ja Kiertotalous ja resurssitehokkuus_2023 ($r = 0,270$, $p = 0,069$) eivät saavuttaneet tilastollisen merkitsevyyden raja-arvoa. Raportoinnin laadunvarmennus ja kiertotalousratkaisut eivät ole vielä yhtä selvästi kytköksissä yrityksen kokoon tai että näissä teemoissa kehitys on yleisesti vielä kesken riippumatta yrityksen resursseista.

Vuonna 2024 tilanne muuttui hieman (Taulukko 12). Useiden ESG-muuttujien kohdalla liikevaihto oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä ESG-arvoihin, mikä osoittaa, että yrityksen koko vaikutti vastuullisuuden tason taustatekijänä enemmän. Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinnan välinen korrelaatio on $r = 0,421$, ($p = 0,004$). Suuremmat yritykset olivat todennäköisemmin parantaneet ilmasto- ja energiatehokkuustoimiaan, mikä tukee oletusta siitä, että niillä on paremmat resurssit toteuttaa ympäristötehokkuutta parantavia investointeja.

Taulukko 12. Korrelaatio liikevaihtoon 2024.

Muuttujien nimiä on muokattu taulukkoon ja ne on numeroitu yläriville

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Liikevaihto	r	1	,421**	,450**	,331*	0,214	0,237	,337*	,354*	,411**
	P		0,004	0,002	0,025	0,154	0,112	0,022	0,016	0,005
2. Hiilijalanjäljen & energiatehokkuus	r		1	,744**	,469**	,735**	,756**	,739**	,843**	,891**
	p			0,000	0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
3. ESG-mittarit & seuranta	r			1	,462**	,768**	,567**	,710**	,850**	,827**
	p				0,001	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
4. Luotettavuus & varmennus	r				1	,352*	,337*	,474**	,494**	,611**
	P					0,016	0,022	0,001	0,000	0,000
5. Ilmastonmuutoksen riskiraportointi	r					1	,720**	,695**	,834**	,775**
	P						0,000	0,000	0,000	0,000
6. Kiertotalous & resurssitehokkuus	r						1	,661**	,755**	,800**
	P							0,000	0,000	0,000
7. Liiketoiminnan ohjausta	r							1	,779**	,791**
	P								0,000	0,000
8. Sidosryhmävaikutukset	r								1	,871**
	P									0,000
9. Keskiarvo	r									1
	P									

**Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,01 (kahdensuuntainen testi).

*Korrelaatio on tilastollisesti merkitsevä tasolla 0,05 (kahdensuuntainen testi).

ESG-mittareilla ja seurannalla ($r = 0,450$, $p = 0,002$) oli vahvin yhteys liikevaihdon kanssa. Suuret yritykset ovat panostaneet enemmän ESG-seurantajärjestelmiin ja mittaristoihin, mikä voi liittyä sääntelyn noudattamiseen ja sisäiseen ohjaukseen.

ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus ($r = 0,331$, $p = 0,025$). Tämäkin muuttuja nousi tilastollisesti merkitseväksi, mahdollisesti siksi, että suuret yritykset hyödyntävät enemmän kolmansien osapuolien varmennuspalveluja ja noudattavat tarkemmin standardeja. Sidosryhmävaikutukset ($r = 0,354$, $p = 0,016$).

Suuremmilla yrityksillä oli paremmat pisteet sidosryhmien huomioinnissa, mikä saattaa liittyä vahvempaan viestintään, monipuolisempaan hallintoon ja sijoittajavaatimuksiin. ESG osana liiketoiminnan ohjausta ($r = 0,337$, $p = 0,022$) osoittaa, että suuret yritykset liittivät ESG-asioita tiiviimmin osaksi liiketoiminnan johtamista vuonna 2024. Keskiarvo_2024 korreloi positiivisesti yrityksen liikevaihdon kanssa ($r = 0,411$, $p = 0,005$), mikä viittaa siihen, että suuremmat yritykset saavuttivat korkeammat ESG-pisteet kokonaisuudessaan vuonna 2024.

Mielenkiintoista on, että vaikka yrityksen koko vaikutti ESG-pistemääriin vuonna 2024, muuttuja Muutos_keskiarvossa, joka mittaa ESG-keskiarvon kehitystä vuoden 2023 ja 2024 välillä, ei korreloinut liikevaihdon kanssa ($r = -0,008$, $p = 0,958$). Tämä osoittaa, että suuret yritykset eivät välttämättä ole parantaneet ESG-suoriutumistaan enempää kuin pienet. Suurilla lähtötaso saattoi olla jo korkea tai pienemmät yritykset saattoivat ottaa kiinni aiempaa jäljessä olleita tasoja. Kehityksessä ei siis ollut systemaattista etua suurilla toimijoilla.

4.4.5 Vuoden 2024 ESG-teemojen yhteys

Vuoden 2024 ESG-teemojen vaikutusta ESG-kehitykseen tarkasteltiin moninkertaisella regressiomallilla, jonka tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat eniten yritysten ESG-kehitykseen vuosien 2023 ja 2024 välillä. Mallin selitysaste ($R^2 = 0,299$) osoittaa, että noin 30 % ESG-kehityksestä voidaan selittää valituilla seitsemällä teemamuuttujalla. Vaikka R^2 -arvo ei ole erityisen korkea, se on tutkimuksessa hyväksyttävällä tasolla ja kertoo, että valitut muuttujat ovat osittain yhteydessä ESG-kehityksen vaihteluun.

Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ilmiöiden monimuotoisuus ja useiden tekijöiden vaikutus tarkoittavat, että myös maltillinen selitysaste voidaan katsoa hyväksyttäväksi ja 0,3:n suuruinen selitysaste on yhteiskuntatieteissä varsin tyypillinen ja käyttökelpoinen (Heikkilä, 2014; Cohen, 1988).

Kuvasta 4 ilmenee, että regressiomalli selittää osan ESG-kehityksen muutoksesta. Malli osoittaa, että tietyillä ESG-teemoilla on selkeä yhteys pisteiden kehittymiseen, mutta toisaalta malli jättää myös tilaa muille mahdollisille vaikuttaville tekijöille, joita ei tässä tutkimuksessa tarkasteltu.

Malli yhteenveto

	R	R ²	säädetty R ²
1	,547 ^a	,299	,170

a. Predictors: (Constant), Sidosryhmävaikutukset_2024, ESG-tiedon luotettavuus & varmennus_2024, Kiertotalous & resurssitehokkuus_2024, ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2024, Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2024, Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta_2024, ESG-mittarit & seuranta_2024

Kuva 4. Mallin yhteenveto.

Taulukossa 13 esitetyt regressiokertoimet osoittavat, että yksikään muuttujista ei saavuttanut tilastollista merkitsevyyttä 5 %:n tasolla ($p < 0,05$), vaikka osa oli lähellä tätä rajaa. Esimerkiksi Sidosryhmävaikutukset_2024 ($B = 0,169$, $p = 0,079$) ja Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2024 ($B = 0,121$, $p = 0,091$) ovat merkitseviä tasolla 10 %. Tämä viittaa siihen, että näillä muuttujilla saattaa olla vaikutusta ESG-kehitykseen, mutta tämän aineiston perusteella ei voida tehdä vahvoja tilastollisia johtopäätöksiä. Yllättäen Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta_2024 ($B = -0,112$, $p = 0,093$) ja ESG-mittarit ja seuranta_2024 ($B = -0,152$, $p = 0,071$) osoittivat negatiivisia kertoimia ja olivat lähellä tilastollista merkitsevyyttä. Tämä voi viitata siihen, että yritykset, jotka olivat jo saavuttaneet korkean tason näillä osa-alueilla, eivät ole enää kehittyneet merkittävästi, koska lähtötaso on ollut valmiiksi

korkea. Kehitystä on sen sijaan voinut tapahtua erityisesti niissä yrityksissä, joilla aiempi pistetaso oli matalampi. Tämä selittäisi negatiivisen yhteyden muutokseen: korkea lähtötaso tarkoittaa vähäisempää parannusvaraa.

Taulukko 13. Regressiomallin kertoimet 2024.

Taulukko esittää lineaarisen regressioanalyysin tulokset, jossa selitettävänä muuttujana on yrityksen ESG-pisteiden muutos vuosien 2023 ja 2024 välillä. Selittävinä muuttujina käytettiin seitsemää ESG-teemaa vuodelta 2024.

Muuttuja	B-kerroin (ei standardoitu)	Keskivirhe	Beta (standardoituna)	t- arvo	Merkitsevyys (p)
(Vakio)	-0,117	0,172		-0,68	0,501
Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta	-0,112	0,065	-0,479	1,721	0,093
ESG-mittarit & seuranta	-0,152	0,082	-0,525	1,859	0,071
ESG-tiedon luotettavuus & varmennus	-0,01	0,035	-0,044	0,274	0,785
Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi	0,121	0,07	0,464	1,736	0,091
Kiertotalous & resurssitehokkuus	-0,044	0,045	-0,238	0,986	0,33
ESG osana liiketoiminnan ohjausta	0,076	0,049	0,363	1,574	0,124
Sidosryhmävaikutukset	0,169	0,094	0,689	1,807	0,079

Myös ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2024 (B = 0,076, p = 0,124) ja Kiertotalous ja resurssitehokkuus_2024 (B = -0,044, p = 0,330) eivät olleet tilastollisesti merkitseviä ja näiden teemojen vaikutus kehitykseen on ollut aineistossa vähäistä. Ne voivat olla jo suhteellisen vakiintuneita osia ESG-raportointia tai ne eivät ole olleet painopisteenä vuonna 2024 tapahtuneessa kehityksessä. Samoin ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus_2024 (B = -0,010, p = 0,785) jäi selvästi epämerkitseväksi, mikä voi merkitä

sitä, että varmennuksen käytännön vaikutus ESG-kehityksen vauhtiin ei ole yhtä keskeinen kuin esimerkiksi strateginen sisältö tai mittaamisen kehitys.

Sen sijaan Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi_2024 ($B = 0,121$, $p = 0,091$) ja Sidosryhmävaikutukset_2024 ($B = 0,169$, $p = 0,079$) olivat mallin vahvimpia selittäjiä, vaikka nekään eivät saavuttaneet tilastollista merkitsevyyttä. Molemmat muuttujat voivat edustaa osa-alueita, joiden merkitys ESG-kehityksessä koetaan korkeaksi. Sidosryhmäpainotusten ja ilmatoriskien näkyvämpi käsittely raportoinnissa saattaa kasvaa tulevina vuosina ja arviointi lisääntyä. Regressioanalyysin perusteella voidaan päätellä, että yksittäiset ESG-teemat eivät yksin riitä selittämään yritysten ESG-kehitystä vuoden aikana, vaan kehitykseen vaikuttavat todennäköisesti useat kontekstuaaliset, strategiset ja jopa yrityskohtaiset tekijät.

Lisäksi analyysin kohtalainen selitysaste ($R^2 = 0,299$) kertoo siitä, että ESG-kehitys on monimuotoinen ilmiö, jota ei voida täysin selittää yksittäisillä mittareilla. Mallin antama näkymä on silti merkityksellinen, koska se nostaa esiin teemoja, jotka ovat todennäköisesti vaikuttaneet kehitykseen ja toisaalta osoittaa, missä raporteissa voi vielä olla kehittämisen varaa. ESG-kehitystä arvioitaessa täytyisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, mitkä teemat ovat aidosti strategisesti ohjaavia ja mitkä ovat mahdollisesti jo vakiintuneet osaksi raportointia ilman, että ne enää erottuvat kehityksen ajureina.

4.4.6 Faktoriansalyysi ja sen vaikutus ESG-kehityksen arviointiin

Faktoriansalyysi suoritettiin selvittämään, kuinka seitsemän määriteltyä ESG-teemaa ryhmittyvät vuoden 2023 ja 2024 aineistoissa. Tavoitteena oli tarkastella, muodostavatko muuttujat yhtenäisen rakenteen, joka tukee kehitetyn ESG-mallin validiteettia ja antaa lisäymmärrystä vastuullisuusteemojen keskinäisestä dynamiikasta. Analyysissa käytettiin pääakselifaktorisoitua ja kummankin vuoden muuttujat analysoitiin erikseen, jotta

voitiin vertailla, onko faktorianalyttinen rakenne pysynyt johdonmukaisena vuosien välillä vai tapahtuuko sisällöllistä painotusten muutosta. (Ks. Luku 2.2; vrt. EFRAG, 2023.)

Vuoden 2023 faktorianalyysin tulokset osoittivat selkeän ja vahvan rakenteen (Taulukko 14). Yksi faktori riitti selittämään 83,2 % alkuperäisestä vaihtelusta ja faktori säilytti lähes saman selitysvoiman myös ekstraktiovaiheessa (80,8 %) (Taulukko 15). Tämä kertoo vahvasta yhtenäisestä ulottuvuudesta ESG-muuttujien välillä. Ilmastomuutokseen liittyvä riskiraportointi (0,963), Sidosryhmävaikutukset (0,959), ESG-mittarit ja seuranta (0,943), ESG osana liiketoiminnan ohjausta (0,940), Hiilijalanjälki ja energiatehokkuus (0,908) sekä ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus (0,812) muodostivat vahvan faktorin. Myös Kiertotalous ja resurssitehokkuus (0,741) latautui hyvin komponentille, joskin hieman heikommin kuin muut.

Taulukko 14. Faktorianalyysin faktorimatriisi 2023 ja 2024.

Muuttuja 2024	Faktori 1 lataus	Muuttuja 2023	Faktori 1 latausarvo
Sidosryhmävaikutukset_2024	0,966	Ilmastomuutokseen liittyvä riskiraportointi_2023	0,963
Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta_2024	0,892	Sidosryhmävaikutukset_2023	0,959
Ilmastomuutokseen liittyvä riskiraportointi_2024	0,857	ESG-mittarit & seuranta_2023	0,943
ESG-mittarit ja seuranta_2024	0,849	ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2023	0,940
ESG osana liiketoiminnan ohjausta_2024	0,832	Hiilijalanjäljen & energiatehokkuuden hallinta_2023	0,908
Kiertotalous ja resurssitehokkuus_2024	0,780	ESG-tiedon luotettavuus & varmennus_2023	0,812
ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus_2024	0,501	Kiertotalous & resurssitehokkuus_2023	0,741

Ekstraktiomenetelmä: pääakselifaktorisointi.
1 faktori eristettiin. Iteraatioita vaadittiin 5.

Tämä rakenne osoittaa, että vuonna 2023 ESG-teemat muodostivat selkeästi yhden yhtenäisen kokonaisuuden, jossa kaikki seitsemän muuttujaa kuvastavat vahvasti yhteistä ulottuvuutta. Vahvat latausarvot ja korkea selitysaste osoittavat, että yritysten vastuullisuusprofiilit vuoden 2023 aineistossa ovat olleet vahvasti yhdenmukaisia ja temaattisesti läpileikkaavia.

Vuonna 2024 faktorianalyysi tuotti osittain erilaisen rakenteen. Yksi faktori selitti 71,5 % alkuperäisestä vaihtelusta ja ekstraktion jälkeen 67,7 %, mikä on edelleen tilastollisesti erittäin hyvä, mutta selkeästi alempi kuin vuoden 2023 vastaava arvo (Taulukko 15). Tämä viittaa siihen, että ESG-teemat ovat edelleen keskenään vahvasti yhteydessä, mutta rakenteellinen yhtenäisyys on hieman heikentynyt vuoden 2023 tasosta.

Taulukko 15. Selitetty kokonaisvaihtelu 2023 ja 2024.

Faktori	Alkuperäiset ominaisarvot			Poimittujen neliöityjen latausten summat		
	Kokonaisarvo	Vaihtelun %	Kumulatiivinen %	Kokonaisarvo	Vaihtelun %	Kumulatiivinen %
Faktori 2023						
1	5,825	83,22 %	83,22 %	5,653	80,76 %	80,76 %
2	0,49	7,00 %	90,23 %			
3	0,31	4,43 %	94,66 %			
4	0,178	2,54 %	97,20 %			
5	0,121	1,74 %	98,93 %			
6	0,054	0,77 %	99,70 %			
7	0,021	0,30 %	100,00 %			
Faktori 2024						
1	5,007	71,53 %	71,53 %	4,736	67,65 %	67,65 %
2	0,761	10,88 %	82,40 %			
3	0,433	6,19 %	88,59 %			
4	0,306	4,36 %	92,96 %			
5	0,238	3,40 %	96,35 %			
6	0,156	2,23 %	98,58 %			
7	0,1	1,43 %	100,00 %			

Ekstraktiomenetelmä: pääakselifaktorisointi.

Latausarvot olivat edelleen korkeita useimmilla muuttujilla, erityisesti Sidosryhmävaikutukset (0,966), Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta (0,892), Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi (0,857), ESG-mittarit ja seuranta (0,849) sekä ESG osana liiketoiminnan ohjausta (0,832) (Taulukko 14). Myös Kiertotalous ja

resurssitehokkuus (0,780) latautui hyvin faktoriin. Sen sijaan ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus jäi selkeästi muita heikommaksi (0,501), mikä viittaa siihen, että tämän osa-alueen merkitys yhteisen ESG-ulottuvuuden osana on vähentynyt verrattuna vuoteen 2023.

Kahden vuoden vertailu osoittaa, että ESG-teemat muodostavat molempina vuosina sisäisesti johdonmukaisen faktorin, mutta temaattinen yhtenäisyys oli selvästi vahvempi vuonna 2023. Vuonna 2024 havaittiin hienoisia eroja siinä, kuinka vahvasti tietyt muuttujat, erityisesti ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus, osallistuivat yhteiseen rakenteeseen. Tämä muutos voi heijastaa uutta sääntely-ympäristöä tai yritysten vaihtelevia tulkintoja ESRS-standardien sisällöstä. Samalla se saattaa kertoa siitä, että osa yrityksistä painotti eri osa-alueita raportoinnissaan tai oli eri vaiheissa kehityspolkuun.

Kokonaisuutena faktorianalyysi tukee tutkimuksen mallin rakenteellista validiteettia molempina vuosina. Se osoittaa, että valitut seitsemän ESG-teemaa eivät ole toisistaan irrallisia, vaan muodostavat tilastollisesti ja sisällöllisesti eheän kokonaisuuden. Vuonna 2023 rakenne oli erittäin yhtenäinen, kun taas vuonna 2024 mukaan tuli hienovaraista teemakohtaista hajontaa. Näin ollen voidaan päätellä, että malli soveltuu hyvin ESG-raportoinnin analysointiin ja pisteyttämiseen erityisesti tilanteissa, joissa seurataan muutaman vuoden vastuullisuusprofiilia tai vertaillaan saman raportointivuoden yrityksiä. Samalla analyysi antaa viitteitä siitä, että vastuullisuuden kehityssuuntaa voidaan arvioida myös vertailemalla eri vuosien rakenteita, kunhan analyysit tehdään vuosikohtaisesti ja erillisinä kokonaisuuksina.

5 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kehittää sisällönanalyysin ja tilastollisten menetelmien avulla pisteytysmalli, jonka avulla yritysten vastuullisuustoimia voidaan arvioida helposti, vertailukelpoisesti ja johdonmukaisesti. Aiemmat tutkimukset ovat korostaneet muun muassa ESG-tiedon luotettavuutta, mittariston systemaattisuutta ja ylimmän johdon sitoutumista olennaisina tekijöinä vastuullisuusraportoinnin vaikuttavuudelle (Aluchna ja muut, 2023). Näyttö siitä, että sääntely voi parantaa yritysten ESG-suoriutumista erityisesti ympäristö- ja sosiaalisen vastuun osalta, tukee tämän tutkimuksen oletuksia pisteytysmallin tarpeellisuudesta ja toimivuudesta.

Samoin Stefani ja Gabor (2025) korostavat, että CSRD-direktiivin ja ESRS-standardien myötä vastuullisuusraportoinnista on tullut osa tilinpäätösinformaatiota, mikä lisää raportoinnin strategista merkitystä ja ohjaa yrityksiä kehittämään konkreettisia ESG-toimia. Näin ollen tutkimuksessa kehitetty malli vastaa paitsi akateemisiin keskusteluihin myös käytännön tarpeeseen tarjota johdonmukainen arviointikehys yritysten ESG-kehityksen seurantaan.

Empiirinen analyysi osoittaa, että tutkimuksen tavoitteet saavutettiin hyvin. Faktorianalyysin tulokset ja regressiomallin merkitsevät selittäjät vahvistavat pisteytysmallin rakenteellista johdonmukaisuutta. Vaikka mallin selitysaste jäi kohtuulliseksi, sen käytettävyys ja yhteys teoreettisiin lähtökohtiin tukevat sen soveltuvuutta yritysten vastuullisuusraportoinnin analysointiin ja vertailemiseen.

5.1 Hypoteesien ja tutkimuskysymysten tarkastelu

Tutkimuksessa testattiin viittä hypoteesia, jotka liittyivät ESG-raportoinnin kehitykseen, siihen vaikuttaviin teematekijöihin sekä yrityksen kokoon. Hypoteesit perustuvat tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen, jossa korostuvat erityisesti sääntelyn

vaikutus, kaksoisolennaisuusperiaate ja legitimaatioteoria (Deegan, 2002; EFRAG, 2023; Laine ja muut, 2022).

Sääntelyn, kuten CSRD-direktiivin (Euroopan komissio, 2022/2464/EU) ja ESRS-standardien (EFRAG, 2023), tarkoituksena on ollut tehostaa ja yhdenmukaistaa vastuullisuusraportointia. Legitimaatioteorian (Deegan, 2002) mukaan yritykset reagoivat tällaisiin ulkoisiin vaatimuksiin kehittämällä raportointiaan, mikä näkyy oletettavasti laadun ja kattavuuden parantumisena.

H₁: ESG-raportointi on kehittynyt positiivisesti vuosien 2023 ja 2024 välillä.

ESG-pisteiden keskiarvo nousi vuodesta 2023 (3,72) vuoteen 2024 (3,84) ja keskimääräinen muutos oli positiivinen (0,12). Korrelaatioanalyysit osoittivat, että heikomman ESG-profiilin yritykset paransivat suoritustaan enemmän, mikä viittaa sääntelyn ohjaavaan vaikutukseen. Näin ollen H₁ hyväksytään, koska ESG-raportointi on kehittynyt positiivisesti tarkastelujaksolla.

H₂: Osa ESG-teemoista on positiivisessa yhteydessä ESG-kehitykseen.

Tutkimuksen taustalla on oletus, että tietyt ESG-teemat, kuten energiatehokkuus, mittarit ja raportoinnin luotettavuus, ovat erityisen tärkeitä kehityksen kannalta (ks. Harmaala & Jallinoja, 2013; Laine ja muut, 2022; EFRAG, 2023). Aineiston regressiomallin selitysaste oli $R^2 = 0,299$, mikä on hyväksyttävällä tasolla. Vaikka yksikään muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä tasolla 5 % ($p < 0,05$), kaksi teemaa, Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta ($p = 0,093$) ja ESG-mittarit ja seuranta ($p = 0,071$), olivat merkitseviä tasolla 10 %. Faktoriansalyysi tuki tätä havaintoa osoittamalla, että nämä teemat latautuivat voimakkaasti pääkomponentille. Tämän perusteella voidaan hyväksyä H₂: tietyt ESG-teemat ovat positiivisessa yhteydessä ESG-kehitykseen.

H₃: Yrityksen koolla on positiivinen yhteys ESG-raportoinnin tasoon.

Teoreettisesti suuremmat yritykset ovat usein edellä ESG-raportoinnissa, koska niillä on enemmän resursseja, suurempi julkisuuspainne ja ne joutuvat sääntelyn piiriin aikaisemmin (Niskala ja muut, 2013; Laine ja muut, 2022; Deegan, 2006). Sekä vuonna 2023 että 2024 havaittiin tilastollisesti merkitseviä korrelaatioita liikevaihdon ja ESG-muuttujien välillä, kuten hiilijalanjälki 2023 ($r = 0,413$, $p = 0,004$) ja ESG-keskiarvo 2024 ($r = 0,411$, $p = 0,005$). Näin ollen yrityksen koko on positiivisessa yhteydessä ESG-tasoon molempina vuosina ja H_3 voidaan hyväksyä.

H_4 : Muuttujilla muodostetulla pisteytyksellä on positiivinen yhteys yrityksen liikevaihtoon.

Tämä hypoteesi jatkaa edellistä, mutta painottaa nimenomaan pisteytystä kokonaisuutena. Oletuksena on, että suuremmilla yrityksillä on paremmat edellytykset tuottaa korkealaatuista ESG-raportointia (ks. Laine ja muut, 2022; KPMG, 2023). Aineistossa Keskiarvo_2023 ($r = 0,382$, $p = 0,009$) ja Keskiarvo_2024 ($r = 0,411$, $p = 0,005$) korreloivat tilastollisesti merkitsevästi liikevaihdon kanssa. Tulosten perusteella voidaan H_4 hyväksyä, Muuttujilla muodostetulla pisteytyksellä on positiivinen yhteys yrityksen liikevaihdon kanssa.

H_5 : ESG-teemat korreloivat positiivisesti keskenään.

ESRS:n mukaan vastuullisuusraportointi tulee olla kattavaa ja yhtenäistä, eikä eri osa-alueita tule käsitellä irrallisesti (EFRAG, 2023). Tämän vuoksi oletettiin, että osa-alueet korreloivat ja muodostavat systemaattisen kokonaisuuden. Korrelaatiomatriisit osoittivat vahvoja yhteyksiä teemojen välillä (useimmat $r > 0,7$, $p < 0,001$) ja faktorianalyysi tuki myös hypoteesia. Tulosten perusteella voidaan hyväksyä H_5 , ESG-teemat korreloivat positiivisesti keskenään.

5.2 Johtopäätökset

ESG-tasot olivat keskimäärin korkeampia vuonna 2024 kuin vuonna 2023 (keskiarvo 3,84 vs. 3,72), mikä tukee oletusta, että sääntely ja uudet vaatimukset ovat johtaneet parantuneeseen raportointiin (ks. ESRS, 2023; EU, 2022). Korrelaatioanalyysit osoittivat, että yritykset, joilla oli matalampi ESG-profiili vuonna 2023, osoittivat suurinta kehitystä vuonna 2024. Tämä havainto tukee ajatusta "takamatkalla olleiden" yritysten aktiivisesta parantamisesta uuden sääntelyn myötä.

Vuoden 2024 ESG-kehitystä tarkasteltiin regressioanalyysillä, jossa mallin selitysaste oli 0,299. Tämä tarkoittaa, että noin 30 % ESG-kehityksen vaihtelusta selittyy seitsemällä ESG-teemalla. Vaikka yksikään muuttuja ei ollut tilastollisesti merkitsevä tasolla 5 %, kaksi teemoista, Hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta ($p = 0,093$) ja ESG-mittarit ja seuranta ($p = 0,071$), olivat merkitseviä tasolla 10 %. Näin ollen voidaan päätellä, että tietyt ESG-teemat vaikuttavat selvästi kehitykseen, vaikka mallin ennustearvo on yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa maltillinen.

Yrityksen koko, mitattuna liikevaihdolla, oli positiivisessa yhteydessä lähes kaikkiin ESG-muuttujiin molempina tarkasteluvuosina. Vuonna 2024 liikevaihto korreloi positiivisesti esimerkiksi hiilijalanjäljen hallinnan ($r = 0,421$, $p = 0,004$), ESG-mittareiden ja seurannan ($r = 0,450$, $p = 0,002$) sekä koko ESG-keskiarvon ($r = 0,411$, $p = 0,005$) kanssa. Nämä havainnot tukevat oletusta, että suuremmat yritykset raportoivat ESG-asioista kattavammin ja systemaattisemmin kuin pienemmät yritykset ja että ne ovat edelläkävijöitä vastuullisuusraportoinnin kehittämässä (Aluchna ja muut, 2023).

Tulokset vahvistavat myös teoreettisen viitekehyksen oletuksia, joiden mukaan yrityksen koko vaikuttaa ESG-raportoinnin laatuun resurssien, organisatoristen valmiuksien ja sidosryhmäpaineen kautta. Aluchna ja muut (2023) esittivät, että EU:n NFRD-direktiivi paransi erityisesti suurten yhtiöiden ESG-suorituksia. Stefani ja Gabor (2025) puolestaan korostavat, että CSRD-direktiivin mukaiset ESRS-standardit kohdistuvat erityisesti suuriin yrityksiin, joiden raportointivelvollisuudet ovat laajimmat. Tämä antaa

vahvan tuen sille, että yrityksen koko on merkittävä tekijä ESG-raportoinnin tason selittäjänä myös tämän tutkimuksen aineistossa.

Faktorianalyysi vahvisti muuttujien rakenteellisen yhtenäisyyden kummankin vuoden osalta ja osoitti, että ESG-teemat muodostavat selkeän kokonaisuuden. Vuoden 2023 analyysissä kaikki seitsemän muuttujaa latautuivat vahvasti yhdelle pääkomponentille, joka selitti 80,8 % aineiston kokonaisvaihtelusta. Tämä viittaa siihen, että vuoden 2023 raportoinnissa vastuullisuusteemat olivat rakenteellisesti hyvin integroituneita ja muodostivat sisäisesti johdonmukaisen kokonaisuuden.

Vuoden 2024 faktorianalyysi osoitti samansuuntaista rakennetta, joskin kokonaisvaihtelun selitysaste oli hieman matalampi (67,7 %). Myös tässä analyysissä kaikki muuttujat latautuivat yhdelle komponentille, tosin ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus latautui heikommin kuin muut muuttujat. Nämä havainnot tukevat kappaleessa 2.1 käsiteltyä näkemystä siitä, että ESG-raportointi ei ole sirpaleista, vaan sen osa-alueet kytkeytyvät toisiinsa loogisesti ja systemaattisesti (Niskala ja muut, 2013). Samalla tulokset vahvistavat käsitystä vastuullisuudesta kokonaisvaltaisena strategisena prosessina, ei pelkkänä yksittäisten teemojen hallintana (KPMG, 2022; ESRS, 2023). Vaikka yksittäisten muuttujien painotukset voivat vaihdella vuosittain, ESG-teemat näyttäytyvät rakenteellisesti yhtenäisenä kokonaisuutena molempina tarkasteluvuosina.

Tutkimuksessa kehitetty malli perustuu ajankohtaiseen sääntelyyn, kaksoisolennaisuuden käsitteeseen ja teoreettisiin lähtökohtiin vastuullisuusraportoinnin kehittämistä. Mallin muuttujat, kuten ESG osana liiketoiminnan ohjausta, sidosryhmävaikutukset ja riskienhallinta, heijastavat paitsi raportoinnin sisältövaatimuksia myös strategisen johtamisen ja liiketoiminnan kokonaisuuden hallintaa (EFRAG 2023; KPMG 2022). Tämä tukee näkemystä, jonka mukaan kestävyysraportoinnin tulisi perustua yhtiön liiketoimintamalliin ja strategiaan tavoitteisiin, ei ainoastaan sääntelyyn vastaamiseen.

Muodostetut ESG-muuttujat toimivat hyvin ESG-profiilin mittareina ja niiden välinen dynamiikka on selitettävissä sekä teoreettisesti että tilastollisesti (Laine ja muut, 2022). Korrelaatiotarkastelut ja faktorianalyysi tukevat havaintoa siitä, että ESG-teemat eivät ole erillisiä, vaan muodostavat keskenään sidoksissa olevan kokonaisuuden. Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä uskottavia johtopäätöksiä ESG-kehityksen suunnasta sekä yritysten reagoinnista uusiin raportointivaatimuksiin.

Tutkimuksen malli tuottaa selkeän, mitattavan ja yleistettävissä olevan rakenteen, jolla voidaan arvioida ESG-raportoinnin laatua ja kehitystä. Hypoteesien testaus, regressioanalyysit, korrelaatiotarkastelut ja faktorianalyysi tukevat kukin mallin toimivuutta. Samalla se tarjoaa lähtökohdan myöhemmille tutkimuksille, joissa mallia voidaan soveltaa laajempaan joukkoon toimialoja tai pidempään aikaväliin.

5.3 Keskustelu

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kehittää malli, jonka avulla voidaan vertailla yritysten ESG-raportointia ja vastuullisuustoimia johdonmukaisesti ja tehokkaasti. Mallin kehittämässä hyödynnettiin sisällönanalyysin pohjalta valittuja muuttujia, jotka kuvasivat yritysten vastuullisuuden eri osa-alueita. Tutkimus perustui kahden peräkkäisen vuoden aineistoon ja siinä analysoitiin 46:n yrityksen osajoukkoa Pohjoismaista. ESG-raportointia arvioitiin seitsemän eri muuttujan avulla: ympäristövastuun hallinta, ESG-mittarit ja seuranta, tiedon luotettavuus, ilmastonmuutokseen liittyvät riskit, kiertotalous ja resurssitehokkuus, ESG osana liiketoiminnan ohjausta sekä sidosryhmävaikutukset.

Tutkimuksessa kehitetty malli osoittautui toimivaksi ja johdonmukaiseksi. Regressioanalyysin perusteella tietyt muuttujat, erityisesti hiilijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta sekä ESG-mittarit ja seuranta, osoittivat tilastollisesti lähes merkitsevää yhteyttä ESG-kehitykseen. Regressiomallin selitysaste ($R^2 = 0,299$) viittaa siihen, että ESG-kehityksestä voidaan selittää noin 30 prosenttia valituilla muuttujilla.

Tämä on hyväksyttävällä tasolla yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ja se kertoo mallin maltillisesta mutta luotettavasta selitysvuimasta.

Korrelaatioanalyysit osoittivat lisäksi, että yritykset, joilla oli alhaisemmat ESG-pisteet vuonna 2023, kehittivät enemmän vuoden 2024 aikana. Tämä tukee oletusta siitä, että sääntelypainee, kuten ESRS-raportointivaatimukset, ovat aktivoineet aiemmin vähemmän raportoineita yrityksiä kehittämään vastuullisuusviestintäänsä. Vastaavasti yritykset, jotka olivat jo edelläkävijöitä ESG-raportoinnissa, eivät parantaneet tuloksiaan merkittävästi, mikä on looginen seuraus korkeasta lähtötasosta.

Yritysten liikevaihdon vaikutusta tarkasteltiin erikseen ja havaittiin tilastollisesti merkitseviä positiivisia korrelaatioita ESG-muuttujien ja liikevaihdon välillä. Tämä viittaa siihen, että suuremmat yritykset näyttäisivät panostavan systemaattisemmin ESG-teemoihin. Samalla kuitenkin ESG-kehityksen (muutos keskiarvossa) ja liikevaihdon välinen yhteys jäi merkityksettömäksi, mikä antaa viitteitä siitä, että kehityksen vauhti ei ole riippuvainen yrityksen koosta, vaan muut tekijät voivat olla keskeisempiä.

Kehitettyä mallia voidaan hyödyntää käytännön arviointityössä, jossa tarvitaan selkeää ja tilastollisesti perusteltua keinoa arvioida yritysten ESG-suoriutumista. Mallin avulla voidaan vertailla yrityksiä keskenään eri vuosina ja seurata kehitystä pitkällä aikavälillä. Tämä on erityisen hyödyllistä sijoittajille, sääntelyviranomaisille ja muille sidosryhmille, jotka tarvitsevat objektiivista ja vertailtavaa ESG-tietoa päätöksenteon tueksi.

Lisäksi tutkimuksen tulokset osoittivat, että kehitetty ESG-pisteytysmalli voi toimia myös organisaatioiden sisäisen kehittämistyön työkaluna. Kun vastuullisuuden eri osa-alueita mitataan johdonmukaisesti ja verrataan aikatasojen välillä, yritykset voivat tunnistaa omat vahvuutensa ja kehityskohteensa. Tämä tukee jatkuvan parantamisen kulttuuria ja auttaa vastaamaan ulkoisiin odotuksiin systemaattisella tavalla. Malli ei ainoastaan tuo esiin raportoinnin tason nykyhetkellä, vaan se myös havainnollistaa sen kehitystä ja juuri tämä kehityssuunta voi tulevaisuudessa muodostua kilpailutekijäksi. Viestinnällisesti

selkeä, kvantifioitu ESG-taso mahdollistaa vertailun paitsi sidosryhmien suuntaan, myös sijoittajaviestinnässä, jossa läpinäkyvyys ja vertailukelpoisuus ovat nousseet yhä tärkeämmäksi.

Jatkotutkimuksessa mallia voisi laajentaa esimerkiksi väitöskirjassa vertailemalla muita toimialoja ja useampia maita, jolloin havaitaan, onko nykyinen muuttujajoukko yhtä toimiva laajemmassa kontekstissa. Erityisesti kiinnostavaa olisi testata mallia EU:n laajuudella suuryritysten keskuudessa, jolloin voitaisiin arvioida ESRS-sääntelyn vaikutusta entistä kattavammin. Samalla voitaisiin tutkia, miten mallin muuttajat heijastuvat yritysten taloudelliseen menestykseen ja sidosryhmäsuhteisiin. Näiden tutkimusten johdonmukaisuus ja vertailtavuus olisi hyvä lähtökohta väitöskirjalle.

Toinen jatkokehityksen suunta voisi olla dynaamisemman pisteytysmallin rakentaminen, jossa huomioidaan yritysten kehityssuunta pidemmältä aikaväliltä ja painotetaan eri osa-alueita sääntelyn tai toimialan erityisvaatimusten mukaisesti. Kokonaisuutena tutkimus osoitti, että sisällönanalyysin ja tilastollisten menetelmien yhdistelmä tarjoaa vahvan pohjan ESG-arviointimallin rakentamiselle ja yritysten vastuullisuustoimien systemaattiselle vertailulle.

Lähteet

- Aluchna, M., Roszkowska-Menkes, M., & Kamiński, B. (2023). From talk to action: The effects of the non-financial reporting directive on ESG performance. *Meditari Accountancy Research*, 31(7), 1–25. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-12-2021-1530>
- Global Reporting Initiative. (2025). Noudettu 10.1.2025 osoitteesta <https://www.globalreporting.org/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Researching Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge.
- Christensen, H., Hail, L. & Leuz, C. (2021). Mandatory CSR and sustainability reporting: Economic analysis and literature review. *Review of Accounting Studies*, 26(3), 1176–1248. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09609-5>
- Cochran, W.G. (1977) *Sampling Techniques*. 3rd Edition, John Wiley & Sons, New York.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for Behavioral Sciences*. Erlbaum.
- Cohen, P., Cohen, J., West, S. G., & Aiken, L. S. (2003). *Applied Multiple Regression/Correlation Analysis for the Behavioral Sciences*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage.
- Deegan, C. (2002). Introduction: The legitimizing effect of social and environmental disclosures a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282311. <https://doi.org/10.1108/09513570210435852>
- Deegan, C. (2002). The legitimizing effect of social and environmental disclosures.
- Delgado-Ceballos J., Ortiz-De-Mandujano N., Antolín-López R. & Montiel I. 2023. Connecting the Sustainable Development Goals to firm-level sustainability and

- ESG factors: The need for double materiality. *Business Research Quarterly* 2023, Vol. 26(1), 2–10. <https://doi.org/10.1177/23409444221140919>
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale Development: Theory and Applications*. Sage.
- Dragomir, V. D., Dumitru, M., Chersan, I. C., Gorgan, C., & Păunescu, M. 2024. Double Materiality Disclosure as an Emerging Practice: The Assessment Process, Impacts, Risks, and Opportunities. *Accounting in Europe*, 1–38. <http://dx.doi.org/10.1080/17449480.2024.2339264>
- EFRAG (2022). *European Sustainability Reporting Standards (ESRS): Implementation Guidance*. Noudettu 15.2.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org>
- EFRAG (2023). *European Sustainability Reporting Standards*. Noudettu 15.1.2025 osoitteesta <https://www.efrag.org/Standards>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- EU: n Taksonomia-asetus (EU 2020/852). Noudettu 16.1.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu>
- Euroopan komissio. (2023). *Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)*. Noudettu 3.1.2025 osoitteesta https://commission.europa.eu/index_en
- Euroopan Union. (2023). Taksonomia-asetus. (2020/852/EU). Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX:32020R0852>
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464 (CSRD). Noudettu 3.1.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu>
- Field, A. (2018). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. Sage.
- Finanssiala 2023. *Finanssiala on kestävän rahoituksen ja sijoittamisen vauhdittaja*. Noudettu 1.2.2025 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/kestavan-rahoituksen-ja-sijoittamisen-vauhdittaja/>
- Finanssivalvonta 2023. *Teema-arvio. Finanssivalvonnan suorassa valvonnassa olevien luottolaitosten ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa paljon kehitettävää*. Tiedote 29.9.2023. Noudettu 1.2.2025 osoitteesta <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja->

[julkaisut/valvottavatiedotteet/2023/teema-arvio-finanssivalvonnan-suorassa-valvonnassa-olevienluottolaitosten-ilmasto--ja-ymparistoriskien-hallinnassa-paljon-kehittavaa/](#)

- Fisher, R. A. (1935). *The Design of Experiments*. Oliver & Boyd. Pearson.
- Flick, U. (2018). *An Introduction to Qualitative Research*. Sage.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston. Pitman.
- Global Reporting Initiative (GRI) (2021). *GRI Standards*. Noudettu 20.12.2024 osoitteesta <https://www.globalreporting.org/standards>
- Groen, W., Alcidi, C. & Simonelli, F. (2021). European commission, Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union: Study on the non-financial reporting directive: final report, Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/publication-detail/-/publication/1ef8fe0e-98e1-11eb-b85c-01aa75ed71a1>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate Data Analysis*. Cengage Learning. Pearson.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2020). *Multivariate Data Analysis*. Pearson.
- Haji, A., Coram, P. & Troshani, I. (2023). Consequences of CSR reporting regulations worldwide: A review and research agenda. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 36(1), 177–208. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-05-2020-4571>
- Harmaala, M. & Jallinoja, N. (2013). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Helsinki. Sanoma Pro
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus (9. uudistettu painos)*. Edita.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. *Tutki ja kirjoita*. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. painos. Helsinki. Tammi.
- IFRS (2018). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. International Financial Reporting Standards. Noudettu 1.2.2025 osoitteesta <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/>

- Ingalill Aspholm 2022. ESG-tietojen varmentaminen uuden kestävyysraportointidirektiivin mukaan. Noudettu 1.2.2025 osoitteesta <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/esg-tietojen-varmentaminen-uuden-kestavyysraportointidirektiivin-mukaan/>
- Kallunki, J-P. 2022. Tilinpäätösanalyysi. 2., uudistettu painos. Helsinki. Alma Talent.
- Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kaskinen, T. 2013. Sitra. Verkkojulkaisu. Kolme kestävän kehityksen polkua yrityksen menestykseen. Noudettu 6.2.2025 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/kolme-kestavan-kehityksen-polkua-yrityksen-menestykseen/>
- Kirjanpitolaki 1336/1997. Noudettu 19.1.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi>
- Koipijärvi T. & Kuvaja S. 2020. Yritysvastuu 2.0: Johtamisen uusi normaali. 2. painos. E-kirja. Helsingin seudun kauppakamari.
- KPMG (2023). Navigating the New Sustainability Reporting Requirements. Noudettu 19.1.2025 osoitteesta <https://kpmg.com/xx/en.html>
- Krippendorff, K. (2018). Content Analysis: An Introduction to Its Methodology. Sage.
- Kurittu, Kaisa & Rankinen, Lea 2023. Menesty kestävästi: vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla. Helsinki. Alma Talent.
- Laine, M., Tregidga, H. & Unerman, J. (2022). Sustainability Accounting and Accountability. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003185611>
- Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. (2019). Menesty yritysvastuulla: käsikirja kokonaisuuteen. Helsinki. Edita.
- Mayring, P. (2014). Qualitative Content Analysis: Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution. Beltz.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki. International Methelp.
- Neuendorf, K. A. (2017). The Content Analysis Guidebook. Sage.
- Niskala, Mikael & Palmuaro, Sirkku (2023) Uudet kestävyysraportointivaatimukset: mitä ne tarkoittavat käytännössä. Alma Talent, Helsinki

- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*. McGraw-Hill.
- Opetushallitus. 2024. Noudettu 12.1.2025 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kestavan-kehityksen-tilanne-suomessa>
- Pietiläinen, M. (2018). *Vaihtoehtoja kasvutaloudelle seminaarin satoa*. Suomen luonnonsuojeluliitto. Noudettu 1.2.2025. osoitteesta <https://www.sll.fi/ajankohtaista/vaihtoehtoja-kasvutaloudelle-seminaarin-satoa/>
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki. Gaudeamus
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis in Practice*. Sage.
- Silverman, D. (2020). *Interpreting Qualitative Data*. Sage.
- Stefani, U., & Gabor, G. J. (2025). *Shades of Green: A Tentative Assessment of the CSRD's Potential Effects*. *Swiss Journal of Business*, 79(1), 84–98.
- Suchman, M. (1995). *Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches*. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- Suomen tilintarkastajat 2025. Noudettu 16.1.2025 osoitteesta <https://tilintarkastajat.fi/?s=14001>
- Sustainability Accounting Standards Board (SASB) (2022). *SASB Standards*. Noudettu 20.12.2024 osoitteesta <https://www.sasb.org/standards>
- Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR, 2019/2088/EU). Noudettu 4.1.2025 osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2019). *Using Multivariate Statistics*. Pearson.
- Ushman, M. C. (1995). *Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches*.
- Valtioneuvoston asetus. (2016). *Yhteiskuntasitoumus*. Noudettu 12.2.2025 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/2022102/Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20.4.2016/9bca8aa7-2680-4296-ad40-4a0335f6229f>

Liitteet

Liite 1. Esimerkki kvantifioinnista.

Yritys	Cargotec	NORDEN	Maersk	KONE	Valmet	Huhtamäki	ABB
Hiihijalanjäljen ja energiatehokkuuden hallinta	4	3	5	4	4	3	5
ESG-mittarit ja seuranta	4	3	5	4	4	3	5
ESG-tiedon luotettavuus ja varmennus	3	4	5	4	3	3	5
Ilmastonmuutokseen liittyvä riskiraportointi	4	3	4	3	4	3	5
Kiertotalous ja resurssitehokkuus	3	2	4	3	3	2	4
ESG osana liiketoiminnan ohjausta	4	3	5	4	4	3	5
Sidosryhmävaikutukset	4	3	5	4	4	3	5